

ANTON PAVLOVICS CSEHOV:
ARÁTLANSÁG / БЕЗОТЦОВЩИНА

SZÍNŰ 4 FELVONÁSBAN, 5 KÉPBEŢ

FORDÍTOTTA:
RADNAI ANNAMÁRIA

DLA DISSZERTÁCIÓ

TÉMAVEZETŐ:
JÁKFALVI MAGDOLNA PHD, EGYETEMI TANÁR

SZÍNHÁZ- ÉS FILMMŰVÉSZETI EGYETEM
DOKTORI ISKOLA
2012.

ANTON PAVLOVICS CSEHOV

APÁTLANSÁG

(БЕЗОТЦОВЩИНА)

SZEREPLŐK

ANNA PETROVNA VOJNYICEVA, *fiatal özvegy, tábornokné*

SZERGEJ PAVLOVICS VOJNYICEV, *a néhai Vojnyicev tábornok fia az első házasságából*

SZOFJA JEGOROVNA, *a felesége*

PORFIRIJ SZEMJONOVICS GLAGOLJEV,

KIRILL PORFIRJEVICS GLAGOLJEV, *a fia*

GERASZIM KUZMICS PETRIN

PAVEL PETTROVICS SCSEBOK

MARJA JEFIMOVNA GREKOVA, *20 éves lány*

IVAN IVANOVICS TRILECKIJ, *nyugállományú ezredes*

NYIKOLÁJ IVANOVICS, *a fia, fiatal orvos*

ABRAM ABRAMOVICS VENGEROVICS, *gazdag zsidó*

ISZÁK ABRAMOVICS, *a fia, egyetemi hallgató*

TYIMOFEJ GORGYEJEVICS BUGROV, *kereskedő*

MIHAIL VASZILJEVICS PLATONOV, *falusi tanító*

ALEKSZANDRA IVANOVNA (SZÁSA), *a felesége, Trileckij ezredes lánya*

OSZIP, *30 év körüli lótolvaj*

MARKO, *a békebíró küldönce, egy kis öregember*

VASZILIJ

JAKOV

KÁTYA *Vojnyicevék cselédei*

VENDÉGEK, CSELÉDEK

A cselekmény Vojnyicevék birtokán, egy déli kormányzóságban játszódik.

ELSŐ FELVONÁS

Szalon a Vojnyicev házban. Üvegajtó vezet a kertbe, két másik ajtó a belső helységekbe. Új és régi bútorok vegyesen. Zongora, mellette kottaállvány, rajta hegedű, kották. Olajnyomatok aranyozott keretekben.

Első jelenet

*Anna Petrovna a zongoránál ül, a klaviatúrára hajtott fejjel.
Nyikoláj Ivanovics Trileckij belép.*

TRILECKIJ: *(odamegy Anna Petrovnához):* Mi van?

ANNA PETROVNA: *(felemeli a fejét):* Semmi... Unatkozom...

TRILECKIJ: Adjon nekem egy cigarettát *mon ange!* Irtózatosan szeretne dohányozni a szervezetem. Ma valahogy reggel óta nem gyújtottam rá.

ANNA PETROVNA: *(odanyújtja neki a cigarettás dobozt):* Vegyen többet, hogy később ne kelljen ezzel zaklatnia.

Rágyújtanak

Unatkozom, Nyikola! Sóvárgás, tétlenség, unalom...

Trileckij megfogja a kezét

A pulzusomat nézi? Jól vagyok...

TRILECKIJ: Nem, nem a pulzusát... Csak cuppantanék ide egyet... *(Megcsókolja a kezét)* Olyan a maga kezét csókolni, mint egy kis párnát... Mivel mossa a kezét, hogy ilyen fehér? Csodálatos kezek! Meg is csókolom még egyszer. *(Megcsókolja)* Sakkozunk, vagy mi?

ANNA PETROVNA: Hát jó... *(Az órára néz)* Negyed egy... a vendégek már biztos meg éheztek...

TRILECKIJ: Minden bizonnyal. *(felállítja a bábukat a táblán)* Ami engem illet, tényleg borzalmasan éhes vagyok.

ANNA PETROVNA: Magát nem kérdeztem. Maga mindig éhes, pedig szüntelenül eszik...

A saktáblához ülnek

Maga jön... Ja, hogy már lépett... Pedig először gondolkodni kell, és csak azután lépni... Én meg ide... Maga mindig éhes...

TRILECKIJ: Hát, ide lép... Ahhha... Éééhehsss... Lesz ebéd nemsokára, ugye?

ANNA PETROVNA: Meglepne, ha lenne... A szakács úgy berúgott tegnap az érkezésünk örömére, hogy alig áll a lábán. De reggeli, az lehet nemsokára. De most tényleg, Nyikoláj Ivanics, mikor fog már végre jóllakni? Enni, enni, enni... vég nélkül, csak enni! Ez rettenetes! Amilyen kicsi ember, olyan hatalmas a bendője.

TRILECKIJ: Ó, igen! Milyen meglepő!

ANNA PETROVNA: Bepofátlankodott a szobámba, és megkérdezés nélkül felfalta a pirog felét! Pedig tudta, hogy az az én pirogom! Ez disznóság, angyalkám! Maga jön!

TRILECKIJ: Semmiről sem tudok. Csak azt tudom, hogy ott savanyodott volna magára az a pirog, ha meg nem eszem. Ide lép?... Hááát, jó... Akkor én meg ide... Ha sokat eszem, azt jelenti, egészséges vagyok, ha pedig egészséges vagyok, akkor engedelmevel... *Mens sana in corpore sano*. Most mit gondolkodik? Lépjen, édes asszonyom, gondolkodás nélkül... (*énekel*) Elmondom most magának, elmondom én...

ANNA PETROVNA: Hallgasson... Nem hagy gondolkodni.

TRILECKIJ: Kár, hogy magának, akármilyen okos nő, semmi érzéke a gasztronómiához. Aki nem tud jókat enni, az fogyatékos... Erkölcsi fogyatékos!... Ugyanis... Bocsánat, bocsánat! Ilyen lépés nincs! Na! De most mit csinál? Ja, így már más!... Ugyanis az ízlelés a természetben ugyanolyan szerepet tölt be, mint a hallás, vagy a látás, azaz az öt érzékhez tartozik, amelyek teljes egészükben, igenis, drágaságom, a pszichológia területéhez tartoznak! Pszichológia!

ANNA PETROVNA: Úgy tűnik, szellemeskedni készül... Ne szellemeskedjen, kedvesem! Unalmas is, meg rosszul is áll magának... Nem vette észre, hogy sohasem nevetek, amikor szellemeskedik? Pedig ideje volna észrevennie...

TRILECKIJ: Maga jön, *votre excellence!*... Vigyázzon a lovára. Azért nem nevet, mert nem ért engem... bizony...

ANNA PETROVNA: Mit bámul? Maga jön! És mit gondol? Eljön ma hozzánk a maga „nagy ő”-je, vagy sem?

TRILECKIJ: Azt ígérte, jön. A szavát adta.

ANNA PETROVNA: Akkor már itt kéne lennie. Dél múlt... És... már bocsánat az indiszkrécióért... hogy van vele? „Csak úgy”, vagy komolyabban?

TRILECKIJ: Hogy érti?

ANNA PETROVNA: De őszintén, Nyikoláj Ivanics! Nem azért kérdezem, hogy pletykálhassak, hanem barátságból... Mit jelent Grekova magának, és mit jelent maga neki? De őszintén, minden szellemeskedés nélkül, ha kérhetem... Nos? Jaj, hát csak barátilag kérdezem...

TRILECKIJ: Hogy mit jelent nekem, és én mit jelentek neki? Még nem dőlt el...

ANNA PETROVNA: Na, de mégis...

TRILECKIJ: Meglátogatom, fecsegünk, rám unnak, lenullázom az anyukája kávékészletét... ennyi. Maga lép. Beismerem, minden második nap ott vagyok náluk, sőt, néha minden nap, sétálgatunk az árnyas fasorokban... Én mondom neki a magamét, ő mondja nekem a magáét, miközben ezt a gombomat csavargatja, vagy leszed egy pihét a galléromról... Csak mert mindig van rajtam egy pihe...

ANNA PETROVNA: És?

TRILECKIJ: Nincs és. Nehéz eldönteni, valójában mi vonz hozzá. Hogy az unalom-e, vagy a szerelem, vagy valami egyéb, nem tudom... De azt tudom, hogy olykor ebéd után, szörnyen szokott hiányozni... Bizonyos véletlen jelekből az is kiderült, hogy én is hiányzom neki...

ANNA PETROVNA: Szóval, szerelem?

TRILECKIJ: *(megvonja a vállát)* Nagyon is lehetséges. Mit gondol: szeretem őt, vagy sem?

ANNA PETROVNA: Ez aranyos! Magának jobban kellene tudni...

TRILECKIJ: Ááá... nem ért maga engem!... Maga lép!

ANNA PETROVNA: Lépek is. Tényleg nem, Nyikola! Egy nőnek nehéz megérteni ezt a helyzetet...

Szünet

TRILECKIJ: Nagyon helyes lány.

ANNA PETROVNA: Szerintem is. Az okos fejével... Csak éppen, barátom... Nehogy ostoba helyzetbe hozza őt!... Valahogy... Van ez a hibája magának... teszi-veszi magát, összehord mindenfélét, ígéretet, azt szétkürtöli mindenfelé, és azzal be is fejezi... Én meg sajnálhatom majd azt a lányt... Mivel is foglalkozik mostanában?...

TRILECKIJ: Olvas...

ANNA PETROVNA: És a kémia érdeklí még? *(nevet)*

TRILECKIJ: Azt hiszem.

ANNA PETROVNA: Az szép... Vigyázzon! Lesodorja a mandzsettájával...! Tetszik nekem a hegyes kis orrocskájával! Szerintem nem is lenne belőle rossz tudós...

TRILECKIJ: Csak nem tudja, hogy fogjon hozzá, szegény kislány!

ANNA PETROVNA: Mondok valamit, Nyikola... kérje meg Marja Jefimovnáat, hogy nézzen be hozzám olykor... Jobban megismerem, és... nem mintha elkezdenék házasságot közvetíteni, csak úgy... Megvizsgáljuk együtt, milyen ember, és vagy elengedjük békében, vagy úgy döntünk, hogy számításba jöhet... Esetleg...

Szünet

Csak azért avatkozom a dolgaiba, mert kissé szelesnek tartom magát. Lépjen. A tanácsom a következő: vagy hagyja békén, vagy gyorsan vegye el feleségül... De persze nősülni... azt is ésszel! Ha nagyon magára jönne a nősülhetnék, előbb feltétlenül gondolja át... Vizsgálja meg minden oldaláról a kiszemelt lényt, de ne csak úgy felületesen! Aztán átgondolni, megfontolni, mérlegelni, hogy ne utóbb kelljen sírnia... Hallja?

TRILECKIJ: Hát, persze... Hegyezem a fületem.

ANNA PETROVNA: Ismerem én magát. Mindent ész nélkül csinál, és nősülni is ész nélkül akar. Csak az ujját mutatja meg magának egy nő, máris képes mindenféle... mindenre. Tanácsot kell kérnie a barátaitól... bizony... A saját buta fejére ne is számíton. *(Az asztalt kopogtatja)* Ilyen, pont ilyen a maga feje is! *(Füttyent)* Fúj benne a szél, fiacskám! Biztos sok benne az ész, csak valahogy nem venni észre!

TRILECKIJ: Füttyül, mint egy paraszt! Fantasztikus nő!

Szünet

Nem jön el magához.

ANNA PETROVNA: És miért nem?

TRILECKIJ: Mert Platonov idejárkál... ki nem állhatja azok után, amiket vele művelt. Az az ember kitalálta, hogy Grekova buta, ezt vette abba a nyomorult fejébe, és az ördög sem tudja meggyőzni az ellenkezőjéről! A küldetésének tartja, hogy kikészítse a buta nőket, és mindenféle tréfákat üzzön velük... Lépjen!... Hát buta ő? Ért is Platonov az emberekhez!

ANNA PETROVNA: Ostobaság. Nem engedjük, hogy ezt csinálja. Mondja meg Grekovának, hogy ne féljen. De hol van ez a Platonov? Már rég itt kellene lennie... *(az órára néz)* Udvariatlanság. Hat hónapja nem találkoztunk.

TRILECKIJ: Idefelé jövet, láttam, hogy a spaletták zárva voltak az iskola ablakain. Biztos alszik még. A gazember! Egyébként én is rég nem láttam.

ANNA PETROVNA: De nincs semmi baja?

TRILECKIJ: Sosincs semmi baja. Elpusztíthatatlan!

Glagoljev és Vojnyicev lép be

Második jelenet

Voltak, Glagoljev és Vojnyicev

GLAGOLJEV: (*belépve*) Hát, így, kedves Szergej Pavlovics. E tekintetben, mi, hanyatló égitestek, szerencsésebbek és boldogabbak vagyunk önöknél, feljövőben lévő bolygóknál. Mint látja, a férfi sem veszített, ugyanakkor a nő is győzedelmeskedett.

Leülnek

Üljünk le, elfáradtam... mi úgy szerettük a nőt, mint az igazi lovagok, hittünk neki, hódoltunk előtte, a legnagyobb lényt láttuk benne... mert a nő a legnagyobb lény, Szergej Pavlovics!

ANNA PETROVNA: Most miért kell csalni?

TRILECKIJ: Ki csal?

ANNA PETROVNA: Hát ki tette ide ezt a bábút?

TRILECKIJ: De hát maga tette oda!

ANNA PETROVNA: Ja, tényleg... pardon.

TRILECKIJ: Még szép, hogy pardon.

GLAGOLJEV: És nekünk még voltak barátaink... a mi időnkben a barátság nem volt ilyen sekélyes és ilyen fölösleges. Akkoriban, egyébiránt még az volt a szokás, hogy a barátaiért tűzbe megy az ember.

VOJNYICEV: (*ásít*) Nagyszerű idők lehettek!

TRILECKIJ: Ebben a mi borzalmas korunkban pedig tűzoltókat tartunk arra, hogy ők másszanak a barátainkért tűzbe helyettünk.

ANNA PETROVNA: Ez butaság, Nyikola!

Szünet

GLAGOLJEV: A múlt télen Moszkvában az operában láttam, ahogy egy fiatalember a gyönyörű muzsika hatására elsírta magát... ez szép, nem?

VOJNYICEV: Persze...

GLAGOLJEV: Szerintem is. De akkor azt mondja meg, kérem, hogy ezt látva, miért mosolyogtak a mellette ülő kisasszonyok és gavallérok? Min mosolyogtak? És még maga a fiatalember is zavarba jött, amikor észrevette, hogy az emberek látják a könnyeit, elpirult, visszaszító mosolyt erőltetett az arcára, aztán később ki is ment a színházból. A mi időnkben még nem volt szégyen a tisztességes sírás, és nem nevettek az ilyesmin...

TRILECKIJ: *(Anna Petrovnának)* Elpusztít az unalom ettől a kenetes szövegtől. Iszonyúan nem bírom! Hasogatja a fületem!

ANNA PETROVNA: Csss...

GLAGOLJEV: Boldogabbak voltunk, mint maguk, A mi időnkben egy zeneértőnek még nem kellett kimennie a színházból, maradhatott végig... De maga ásít, Szergej Pavlovics... Untatom...

VOJNYICEV: Dehogy... Csak vonja már le a következtetést, Porfirij Szemjonics! Ideje...

GLAGOLJEV: Nos... így tovább, és így tovább... Ha le akarom vonni a következtetést mindabból, amit mondtam, az jön ki, hogy a mi időnkben még tudunk imádni és gyűlölni, következésképp felháborodni és megvetést érezni is...

VOJNYICEV: Nagyszerű – ezek szerint mi már nem tudunk?

GLAGOLJEV: Szerintem, nem.

Vojnyicev feláll, és az ablakhoz megy

És az ilyen emberek hiánya miatt van ma ez az egész vérszegény világ.

Szünet

VOJNYICEV: Üres szavak, Porfirij Szemjonics!

ANNA PETROVNA: Nem bírom! Annyira érezni magán azt a rémes pacsulit, hogy mindjárt rosszul leszek! *(Köhécsel)* Húzódjon már kicsit hátrébb!

TRILECKIJ: *(hátrébb húzódik)* Maga áll vesztésre, és a szegény pacsuli tehet róla! Fantasztikus nő!

VOJNYICEV: Nagyon nem szép Profirij Szemjonics, olyan vádakot vágni a mások arcába, amelyek kizárólag feltételezésen, és az elmúlt ifjúság iránti nosztalgián alapulnak!

GLAGOLJEV: Lehet, hogy nincs igazam...

VOJNYICEV: Lehet... Adott esetben nincs helye annak, hogy „lehet”... ezek nagyon súlyos vádak!

GLAGOLJEV: *(nevet)* Na... hiszen maga kezd megharagudni, kedves barátom... Hm... ez pedig azt bizonyítja, hogy maga nem igazi lovag, mert nem tud tisztelettel viszonyulni az ellenfele nézeteihez.

VOJNYICEV: Ugyanakkor azt is bizonyítja, hogy képes vagyok felháborodni.

GLAGOLJEV: De hát én nem mondtam, hogy senki nem képes, egytől egyig... Vannak kivételek, Szergej Pavlovics!

VOJNYICEV: Na, persze... *(meghajol)* Hálásan köszönöm ezt a kis engedményt! Ezek a legszebbek a maga módszerében, ezek a kivételek! És mi volna, ha hirtelen itt teremne egy tájékozatlan idegen, aki nem ismerné magát, és el is hinné, amit mond? Maga a végén még meggyőzné, hogy mi, vagyis én, Nyikoláj Ivanics, a *maman* és egyáltalán, akik többé kevésbé még fiatalok vagyunk, nem tudunk felháborodni, vagy megvetést érezni...

GLAGOLJEV: Na de... hát... én nem mondtam, hogy...

ANNA PETROVNA: Porfirij Szemjonicsot akarom hallgatni. Hagyjuk abba. Elég volt.

TRILECKIJ: Nem, nem... Hallgassa őt játék közben!

ANNA PETROVNA: Elég volt. *(feláll)* Meguntam. Később befejezzük.

TRILECKIJ: Amikor veszítek, ül, mint akit odaragasztottak, de ahogy elkezdek nyerni, hirtelen feltámad benne a vágy, hogy Porfirij Szemjonicsot hallgassa! *(Glagoljevnek)* Ki kérte, hogy beszéljen? Csak zavar itt! *(Anna Petrovnának)* Szíveskedjen leülni és folytatni, ellenkező esetben önt tekintem a vesztesnek!

ANNA PETROVNA: Hát tekintsen! *(leül Glagoljevvel szemben)*

Harmadik jelenet

Voltak, Vengerovics

VENGEROVICS: *(bejön)* Micsoda hőség! Ez a hőség, engem, zsidót, Palesztinára emlékeztet. *(leül a zongorához, és megérint pár billentyűt)* Azt mondják, ott nagy a hőség!

TRILECKIJ: *(feláll)* Akkor így írjuk be... *(Elővesz egy noteszt)* így írjuk be, bizony ám, édes asszonyom! *(Beírja)* A tábornokné jön... A tábornokné jön három rubellel... az az eddigiekkel együtt összesen – tíz. Mikor lesz szerencsém megkapni öntől ezt az összeget?

GLAGOLJEV: Jaj, uraim, uraim! Nem éltek akkor! Másképp beszélnének... Megértenék... *(sóhajt)* Nem érthetik!

VOJNYICEV: Az irodalomnak és történelemnek, úgy látszik, nagyobb hitele van előttünk... Nem éltünk akkor Porfirij Szemjonovics, de azért még érezzük a múltat. Gyakran érezzük itt... *(a tarkóját ütögeti)* Maga nem látja és nem érzi annyira élénken a jelent, mint mi ezt...

TRILECKIJ: Parancsolja, hogy hozzáírjuk a többihez, *votre excellence*, vagy kifizeti most?

ANNA PETROVNA: Hagyja már abba! Nem hallom őket!

TRILECKIJ: Minek is hallgatná? Estig be sem áll be a szájuk.

ANNA PETROVNA: *Sergelle*, adj ennek az eszelősnek tíz rubelt!

VOJNYICEV: Tízet? *(előveszi a tárcáját)* Na, jó, Porfirij Szemjonovics, váltsunk témát...

GLAGOLJEV: Váltsunk, ha ez nem tetszik magának...

VOJNYICEV: Szívesen hallgatom magát, de nem szeretem, hogy rágalmaz...
(*Átadja Trileckijnek a tíz rubelt*)

TRILECKIJ: *Merci. (Vállon veregeti Vengerovicsot)* Na, ugye, élni tudni kell! Leültetsz egy védtelen nőt sakkozni, és szemrebbenés nélkül leveszed tíz rubelre. Na, milyen? Dicséretes?

VENGEROVICS: Dicséretes. Maga egy igazi jeruzsálemi lovag!

ANNA PETROVNA: Hagyja már abba, Trileckij! (*Glagoljevnek*) Szóval, a nők a legnagyobb lények, Porfirij Szemjonovics?

GLAGOLJEV: Azok.

ANNA PETROVNA: Hm. Ön láthatóan a nők nagy barátja, Porfirij Szemjonovics!

GLAGOLJEV: Igen, szeretem a nőket. A földig hajolok előttük, Anna Petrovna. Együtt látom bennük mindazt, amit szeretek: szívet és...

ANNA PETROVNA: Földig hajol előttük... És megérdelem a nőket, hogy földig hajoljon?

GLAGOLJEV: Meg.

ANNA PETROVNA: Biztos ebben? Teljesen biztos benne, vagy csak meggyőzi magát, hogy így van?

Trileckij fogja a hegedűt, és végighúzza rajta a vonót

GLAGOLJEV: Teljesen biztos vagyok. És ahhoz, hogy biztos legyek, bőven elég az is, ha csak magát ismerem...

ANNA PETROVNA: Komolyan? Akkor magának elég sajátos ízlése van...

VOJNYICEV: Romantikus alkat.

GLAGOLJEV: Lehetséges... És? A romantika nem feltétlenül ostobaság. Maguk számúzték a romantikát... Rendben... de attól tartok, valami mást is számúzték vele együtt...

ANNA PETROVNA: Ne kezdjen itt nekem polemizálni, barátom. Én nem tudok vitatkozni. Számúzték, vagy nem számúzték, de legalább az emberek okosabbak lettek, hála istennek! Mert okosabbak, nem, Porfirij Szemjonics? És ez a lényeg... (*nevet*) Ha az emberek okosak, és még egyre okosodnának is, minden más magától elrendeződne... Jaj! Ne nyikorogjon már Nyikoláj Ivanics! Tegye le azt a hegedűt!

TRILECKIJ: (*lerakja a hegedűt*) Jó hangszer.

Szünet

GLAGOLJEV: De jól mondta egyszer Platonov... Mi, azt mondja, már okosabbak vagyunk a nők dolgában, de okosabbnak lenni a nők dolgában annyit tesz, hogy bemocskoljuk magunkat is, meg a nőket is...

TRILECKIJ: (*kacag*) A születésnapja lehetett... És többet ivott a kelleténél...

ANNA PETROVNA: Ezt mondta? (*nevet*) Igen, ő szeret néha megereszteni egy-egy ilyen aforizmát... Hogy mondjon valami szellemeset... De ha már így szóba jött... Ki ez az ember maga szerint, ez a Platonov? Hős, vagy nem hős?

GLAGOLJEV: Hogy is mondjam? Platonov, szerintem a mai, bizonytalan korszak legeklatánsabb képviselője... A legjobb, csak sajnos még meg nem írt, kortárs regény hőse... (*nevet*) A bizonytalanság alatt a társadalmunk állapotát értem: az orosz írók jól érzik ezt a bizonytalanságot. Zsákutcába jutottak, tévelyegnek, nem tudják, min állapodjon meg a tekintetük, nem értik... De hát, nem is könnyű megérteni ezeket az embereket! (*Vojnyicevre mutat*) A regények elviselhetetlenül rosszak, terjengősek, sekélyesek... és ostobák! Minden olyan bizonytalan és felfoghatatlan lett... minden a végletekig megkeveredett, összekuszálódott... És véleményem szerint, ennek a bizonytalanságnak a kifejeződése a mi nagyészű Platonovunk. Jól van?

ANNA PETROVNA: Azt mondják, jól van.

Szünet

Nagyszerű ember.

GLAGOLJEV: Igen... Nem lehet nem tisztelni. Télen néhányszor benéztem hozzá, és soha nem felejttem el azt a pár órát, amit a társaságában volt szerencsém eltölteni.

ANNA PETROVNA: *(az órát nézi)* Már itt kéne lennie. Szergej, küldtél már érte?

VOJNYICEV: Kétszer.

ANNA PETROVNA: Maguknak egy szavát sem lehet elhinni, uraim. Szaladjon, Trileckij, és küldje el érte Jakovot!

TRILECKIJ: *(nyújtózik)* És szóljak, hogy terítsenek meg?

ANNA PETROVNA: Majd én szólok.

TRILECKIJ: *(megy, és az ajtóban összeütközik Bugrovval).* Fújtat, mint a gőzmozdony, boltoskám! *(megpaskolja Bugrov pocakját, és kimegy)*

Negyedik jelenet

Anna Petrovna, Glagoljev, Vojnyicev, Vengerovics, Bugrov

BUGROV: *(belépve)* Fű! Borzalmas egy hőség! Eső előtt mindig!

VOJNYICEV: A kertből jön?

BUGROV: A kertből, hát...

VOJNYICEV: Szofi ott van?

BUGROV: Milyen Szofi?

VOJNYICEV: A feleségem. Szofja Jegorovna!

xxxxx¹

VENGEROVICS: Mindjárt jövök... *(kimegy a kertbe)*

¹ A fennmaradt kéziratból itt hiányzik egy oldal

Ötödik jelenet

Anna Petrovna, Glagoljev, Vojnyicev, Bugrov, Platonov és Szása (oroszc népviseletben)

PLATONOV: *(az ajtóban, Szásának)* Tessék parancsolni! Kegyeskedjen, fiatalasszony...! *(belép Szása mögött)* Végre, hogy nem otthon vagyunk! Köszönj szépen, Szása! Üdvözlöm, méltóságos asszony! *(Odamegy Anna Petrovnához, először az egyik, aztán a másik kezét csókolja meg)*

ANNA PETROVNA: Maga kegyetlen, elvetemült ember... ilyen sokáig váratni magára? Pedig tudja, mennyire türelmetlen vagyok. Drága Alekszandra Ivanovna! *(Összecsókolózik Szásával)*

PLATONOV: Végre, hogy nem otthon vagyunk! Hála neked Istenem! Hat hónapja nem láttunk se parkettát, se fotelt, sem magas mennyezetet, de jóformán embert sem... Az egész telet átaludtuk, mint a medvék a barlangban, és ma először másztunk ki isten napvilágára! Szergej Pavlovics! *(Összecsókolózik Vojnyicev-vel)*

VOJNYICEV: Idősebb lett, meghízott, és... ördög tudja... Alekszandra Ivanovna! Barátocskám, hogy kigömbölyödött! *(megszorítja Szása kezét)* Szébb lett, de kigömbölyödött!

PLATONOV: *(kezet fog Glagoljev-vel)* Porfirij Szemjonovics... Úgy örülök, hogy látom...

ANNA PETROVNA: Hogy vannak? Hogy mennek a dolgok, Alekszandra Ivanovna? Üljenek már le, uraim! Meséljenek valamit... üljünk le!

PLATONOV: *(kacag)* Szergej Pavlovics! Ő lenne az? Atyavilág! Hol a hosszú haja, a kítűrt inge és a mézédés tenorja? Gyerünk csak, gyerünk, mondjon valamit!

VOJNYICEV: Én vagyok az udvari bolond... *(nevet)*

PLATONOV: Basszbariton, valóságos basszbariton! Nem?... Üljenek le... Húzódjon csak odébb, Porfirij Szemjonics! Leülök. (leül) Üljenek le, uraim! Pfüúú... ez a hőség... Te Szása! Érzed ezt a szagot?

Leülnek

SZÁSA: Érzem!

Nevetés

PLATONOV: Emberszag! Milyen mennyei illat! Úgy érzem, mintha száz éve nem találkoztunk volna. Az ördög tudja, meddig húzódott ez a tél! És itt az én karosszéke! Megismered, Szása? Hat hónappal ezelőtt éjjel-nappal ezen üldögéltem, a tábornokné asszonnyal feltártuk a világ ok okozati összefüggéseit, miközben szép sorban elveszítettem a fényes tízeseidet... meleg van.

ANNA PETROVNA: Úgy vártam, már tűkön ültem... Jól vannak?

PLATONOV: Nagyon jól... Meg kell állapítanom, méltóságám, hogy felszedett pár kilót, és valamennyit szépült is... Meleg van, meg fülledt is a levegő... Mindjárt elkezd hiányozni a téli hideg.

ANNA PETROVNA: Milyen bestiálisan meghíztak mind a ketten! Micsoda boldog népség! Hogy éltek, Mihail Vasziljics?

PLATONOV: Gyalázatosan, mint mindig... Egész télen aludtam, hat hónapon át nem láttam az eget. Ittam, ettem, aludtam és Mayne Reid-et olvastam fel a feleségemnek... gyalázat!

SZÁSA: Jól éltünk, csak persze unalmas volt.

PLATONOV: Nem csak unalmas, hanem iszonyatosan unalmas, kisszívem. Maga hiányzott a legjobban... És a szemeimnek is! Magát látni, Anna Petrovna, a hosszú, gyötrelmes sivárság és alantas élet után – felfoghatatlan fényűzés!

ANNA PETROVNA: Ezért kap tőlem egy szivarkát! (*ad neki egy szivarkát*)

PLATONOV: *Merci.*

Rágyújtanak

SZÁSA: Tegnap érkeztek?

ANNA PETROVNA: Este tízkor.

PLATONOV: Tizenegykor láttam fényeket maguknál, de már nem mertem bejönni. Gondoltam, biztos elfáradtak.

ANNA PETROVNA: Be kellett volna jönnie! Kettőig beszélgettünk!

Szása súg valami Platonov fülébe

PLATONOV: A fenébe! *(A homlokát üti)* Szép kis memória! Miért nem szóltál előbb? Szergej Pavlovics!

VOJNYICEV: Mi van?

PLATONOV: Ez is csak hallgat! Megnősült és hallgat róla! *(Feláll)* Nem jutott eszembe, ezek meg mind csak hallgatnak!

SZÁSA: Nekem is kiverte a fejemből, annyit beszél... Gratulálok, Szergej Pavlovics! Kívánok magának... mindent, mindent!

PLATONOV: Engedd meg...*(meghajol)* Áldás, békesség, drága barátom! Nem vártam volna, hogy ilyen fontos, ilyen életbevágó döntést hoz! Ilyen gyorsan, ilyen hirtelen! Nem néztem ki önből ilyen eretnokséget!

VOJNYICEV: Na, mit szól? Ilyen gyorsan, ilyen hirtelen! *(hahotázik)* Én se néztem volna ki magamból ilyen eretnokséget. Suty, barátom, és már minden el is dőlt. Szerelmes lettem és megnősültem!

PLATONOV: Eddig se múlt el tél anélkül, hogy „szerelmes lettem”, de ezen a télen meg is nősült és: berendezkedett a cenzúrára, ahogy a papunk szokta mondani. Mert a feleség, a legborzalmasabb, legkötekedőbb cenzor! És nagyon nagy baj, ha buta! Talált már állást?

VOJNYICEV: Ajánlottak egyet az algimnáziumban, de még nem tudom, hogy legyen. Nem igazán van kedvem az algimnáziumhoz. Kevés a fizetés, meg egyáltalán...

PLATONOV: Elfogadja?

VOJNYICEV: Még nem tudok semmit biztosan... Valószínűleg, nem...

PLATONOV: Ó... Tehát lógósok leszünk. Három éve, ugye, hogy befejezte az egyetemem?

VOJNYICEV: Igen.

PLATONOV: Aha... *(sóhajt)* Nincs, aki hajtsa! Majd meg kell mondani a feleségének... Három hasznos évet ellőgni! Mi?!

ANNA PETROVNA: Túl nagy a hőség, az ilyen magasröptű társalgáshoz... És...mi okból jöttek ilyen későn, Alekszandra Ivanovna?

SZÁSA: Sok volt a dolog... Misa a kalitkát javította, én meg lementem a templomba... Eltört a kalitka, nem hagyhattuk csak úgy ott a csalogányt...

GLAGOLJEV: MÉR, MI VOLT MA A TEMPLOMBAN? VALAMI ÜNNEP VAN?

SZÁSA: Nem... Misét rendeltem Konzszantyin atyától. Ma van Misa elhunyt édesapjának a születésnapja, nem való, hogy ne imádkozzunk érte... elvégeztem a szertartást...

Szünet

GLAGOLJEV: Mikor is halt meg az édesapja, Mihail Vasziljics?

PLATONOV: Három éve... Négy...

SZÁSA: Három éve és nyolc hónapja.

GLAGOLJEV: Nem mondja! Istenem! Hogy repül az idő! Három év és nyolc hónap! Ilyen régen találkoztam volna vele utoljára? *(Sóhajt)* Legutóbb Ivanovkában találkoztunk, esküdtek voltunk mindketten... Akkor történt az az eset, aminél jobban semmi nem jellemezhetné a megboldogultat... A tárgyalás csalás miatt folyt, a vádlott egy szerencsétlen, részeges állami földmérő volt...*(nevet)* Akit végül felmentettünk...Vaszilij Andrejics, isten nyugosztalja, makacsul kitartott mellette... Három órán keresztül beszélt, érvelt, kardoskodott... „Nem ítélem el ezt az embert, amíg mind meg nem esküsznek rá, hogy még sohasem fogadtak el csúszópénzt!” Nem volt túl logikus, de... sehogy nem lehetett bírni vele! Teljesen kimerültünk, neki köszönhetően! Velünk volt a megboldogult Vojnyicev tábornok is, az ön férje, Anna Petrovna... Micsoda ember volt az is a maga nemében!

ANNA PETROVNA: De ezzel biztos nem értett egyet...

GLAGOLJEV: Igen, ő amellet volt, hogy ítéljük el... Emlékszem rájuk, mindketten kivörösödvé, felbőszülve tomboltak... a parasztok a tábornok mellett voltak, mi, nemesek meg Vaszilij Andrejics pártján... mi nyertünk, természetesen... *(nevet)* A

maga apja kihívta a tábornokot párbajra... mert a tábornok... már bocsánat... legazemberezte... Remek muri volt! Aztán leittattuk, és részegen összebékítettük őket... mi sem könnyebb, mint az orosz embereket kibékíteni egymással... Jó ember volt az apja, jó szíve volt...

PLATONOV: Nem jó, hanem sötét és zűrzavaros...

GLAGOLJEV: Nagy ember volt, a maga nemében... Tiszteltem. A lehető legnagyobb viszonyban voltunk.

PLATONOV: Hát, én meg ezzel nem dicsekedhetek. Már akkor eltávolodtunk egymástól, amikor nekem még ki se nőtt a szakállam, az utolsó három évben meg kifejezetten ellenségek voltunk. Én nem tiszteltem őt, ő meg üres embernek tartott engem, és... mindkettőnknek igaza volt. Nem szeretem azt az embert! Nem szeretem, amiért olyan nyugodtan halt meg. Úgy halt meg, ahogy a becsületes emberek szoktak. Aljasnak lenni és letagadni, hogy az vagy, ez az orosz gazemberek legszörnyűbb tulajdonsága!

GLAGOLJEV: *De mortuis aut bene, aut nihil*, Mihail Vasziljics!

PLATONOV: Ugyan... latin ostobaság... szerintem inkább: *de omnibus aut nihil aut veritas*. De inkább *veritas*-t, mint *nihil*-t, az legalább tanulságos... Szerintem a halottak már nem szorulnak rá a mentségekre...

Bejön Ivan Ivanovics

Hatodik jelenet

Voltak, Ivan Ivanovics

IVAN IVANOVICS: (*bejön*) Juhú! A vöm meg a lányom! Feljött Trileckij ezredes csillaga! Isten hozott, kedveseim! Díszlövés a Krupp-ágyúból! Atyavilág, de meleg van! Misenyka, drágaságom...

PLATONOV: (*feláll*) Szervusz, tábornok! (*megöleli*) Jól vagy?

IVAN IVANOVICS: Én mindig jól vagyok... Türelmes hozzám az Úr, nem büntet. Szásenyka... (*megcsókolja Szása fejét*). Rég nem láttam már az arcotokat... Jól vagy, Szásenyka?

SZÁSA: Jól... Te is?

IVAN IVANOVICS: *(leül Szása mellé)* Én mindig jól vagyok. Egész életemben egyszer sem voltam beteg...De rég nem láttalak benneteket! Minden nap készülődöm hozzátok, hogy lássam a kisunokámat, és a vőmmel jól megkritizáljuk ezt a világot, aztán mégsem jutok el... Sok a dolgom, édeseim! Tegnapelőtt is hozzátok akartam menni, szívesen megmutattam volna neked, Misenyka az új duplacsövűmet, de a rendőrfőnök megállított és leültetett preferanszozni... Remek egy duplacsövű! Ángol, és százhetven lépésről telibe talál söréttel... A kisunokám jól van?

SZÁSA: Jól van, és tiszteltet...

IVAN IVANOVICS: Hát már ilyet is tud?

VOJNYICEV: Gondolom, átvitt értelemben kell érteni.

IVAN IVANOVICS: Ja, ja, persze... átvitt értelemben... Mondd meg neki, Száska, hogy nőjön gyorsan. Aztán már viszem is magammal vadászni... Már előkészítettem neki egy kis duplacsövűt... Vadászt faragok belőle, hogy legyen kire hagynom azt a sok vadász cók mókot, ha meghalok...

ANNA PETROVNA: Aranyos ez az Ivan Ivanics! El is megyünk együtt Péter-nap fűjre vadászni.

IVAN IVANOVICS: Hohó! Sőt! Szalonka-hadjáratot indítunk. Sarki expedíciót szervezünk a Beszov mocsárba...

ANNA PETROVNA: Kipróbáljuk a duplacsövűt...

IVAN IVANOVICS: Kipróbáljuk, isteni Diána! *(megcsókolja a kezét)* Emlékszik még, csodálatos asszony, mi volt tavaly? Ha-ha! Imádom az ilyen nőket, ha megver is az Isten! Nem szeretem a szűkkeblűséget! Ő maga, a teljes női egyenjogúság! Megszagolod a kis vállát neki, puskapor, Hannibál és Hamilkár szaga van! Egy hadvezér, valóságos hadvezér! Adj rá egy váll-lapot, és a világnak annyi! El is megyünk! És Száska is velünk jön! Mindenki velünk jön! Megmutatjuk ezeknek, mit jelent a katonavér, isteni Diána, édes kegyelmes asszonyunk, Makedóniai Nagy Alekszandra!

PLATONOV: Máris beittál, ezredes?

IVAN IVANOVICS: Magától értetődik... *Sans doute*...

PLATONOV: Merthogy nagyon rázendítettél...

IVAN IVANOVICS: Én, testvér, már reggel nyolckor itt voltam... Még mindenki aludt... Idejöttem, és elkezdtem topogni a padlón... erre az istennő kijön, nevet... és bedobtunk egy üveg madeirát. Diána három pohárával ivott, a többit én...

ANNA PETROVNA: Tényleg, nagyon fontos volt elmondani!

Trileckij beszalad

Hetedik jelenet

Voltak, Trileckij

TRILECKIJ: Üdv a rokonoknak!

PLATONOV: Ááá...A bukott udvari felcser ökegyelmessége! Argentum nitricum... aquae destillatae... Jó, hogy látom, kedvesem! Egészséges, fénylik, ragyog, illatozik!

TRILECKIJ: *(csókot ad Szása fejére)* Hogy az ördög vinné el a te Mihailodat! Egy bika, egy valóságos bika!

SZÁSA: Fú, milyen kölniszagod van! Jól vagy?

TRILECKIJ: Leírhatatlanul. Jól tettétek, hogy eljöttetek. *(leül)* Hogy mennek a dolgok, *Michel*?

PLATONOV: Milyen dolgok?

TRILECKIJ: Hát a te dolgaid, természetesen.

PLATONOV: Az én dolgaim? Hát, ki tudja azt? Hosszú és érdektelen elmondani, fiacskám. Hol sikerült ilyen pompásan megnyíratkoznod? Nagyon jó frizura! Megér vagy egy rubelt!

TRILECKIJ: Engem nem a borbély nyír... Én dámákat tartok, de a dámáknak nem a hajnyírásért fizetek... *(Lekvárt eszik)* Én, kedves barátom a...

PLATONOV: Szellemeskedni fogsz? Jaj, jaj, jaj... Na jó, jó, ne izgulj! Folytasd, kérlek.

Nyolcadik jelenet

*Voltak, Petrin, Vengerovics
Petrin bejön egy újsággal, leül. Vengerovics leül egy sarokban*

TRILECKIJ: *(Ivan Ivanovicsnak)* Kezdhetsz már sírni, jó apám!

IVAN IVANOVICS: Már mért kéne sírnom?

TRILECKIJ: Hát például, az örömtől... Nézz csak rám! Ez a te fiad! *(Szására mutat)* És ez a te lányod! *(Platonovra mutat)* Ez az ifjú itt, pedig a vőd! Csak a lányod, egymagában micsoda érték! Egy igazgyöngy! Kizárólag te lehettél képes ilyen káprázatos lányt nemzeni. És akkor a vődről még nem is beszéltünk!

IVAN IVANOVICS: De már miért kéne sírnom, kedvesem? Nincs ezen mit sírni.

TRILECKIJ: A vőd? Ó... micsoda vő! Nincs még egy ilyen, hiába is keresnéd széles e világon! Becsületes, rendes, nagylelkű, igazságos! És az unokád? Micsoda egy életrevaló kölyök az! Kalimpál a kezével, mászik előre, és egyre azt sívítja „Nagypapa, nagypapa! Hol a nagypapa? Hozzátok ide nekem az a banditát, adjátok a kezembe a bajuszát!”

IVAN IVANOVICS: *(a zsebéből zsebkendőt rángat elő)* Minek a sírás? Hála istennek, hogy... *(sír)* nincs miért sírni...

TRILECKIJ: Te sírsz, tábornok?

IVAN IVANOVICS: Nem... Miért? Hála annak a jó istennek!... hát nem?

PLATONOV: Elég legyen, Nyikoláj!

TRILECKIJ: *(feláll, és átül Bugrov mellé)* Elég magas ma a levegő temperamentuma, nemde, Tyimofej Gorgyejics?

BUGROV: Hát, valóban. Meleg van, mint a szauna legfelső padján. Harminc fok is meglehet a temperamentum, úgy saccolom.

TRILECKIJ: De mit akar ez jelenteni? Mitől van ilyen hőség, Tyimofej Gorgyejics?

BUGROV: Maga biztos jobban tudja.

TRILECKIJ: Honnan tudnám. Én az orvosira jártam.

BUGROV: Hát akkor szerintem, azért van ekkora hőség, mert röhejes volna, ha júniusban hideg lenne.

Nevetés

TRILECKIJ: Ahhha... Már értem... Mi jobb a szénának, Tyimofej Gorgyejics, a klíma, vagy az atmoszféra?

BUGROV: Mind a kettő, Nyikoláj Ivanics, de a búzának esőre van szüksége... Minek az a klíma, ha nincs eső? Eső nélkül egy rézgarast sem ér az.

TRILECKIJ: Az már igaz... Az ön becses ajkain át, minden bizonytal a bölcsesség hangja szól. És hogyan vélekedik ön, boltos úr, csak úgy érintőlegesen, valami egyébről?

BUGROV: *(nevet)* Sehogy.

TRILECKIJ: Éppen ezt kívántuk bebizonyítani. Nagy bölcs maga, Tyimofej Gorgyejics! És mi a véleménye: milyen csillagászati együttállás kellene ahhoz, hogy Anna Petrovna enni adjon nekünk? Hm?

ANNA PETROVNA: Várjon már, Trileckij! Mindenki tud várni, várjon maga is!

TRILECKIJ: Ennek az asszonynak fogalma sincs az étvágyunkról! Nem tudja, hogy nekünk, és különösen magának meg nekem, micsoda ihatnékunk van! Nagyot iszunk és eszünk egy jót, Tyimofej Gorgyejics! Először is... először is... *(valamit Bugrov fülébe súg)*. Na, milyen? Ezt a gallér mögé... Crematum simplex... Minden van ott: még ital is, utcán át... Kaviár, balik, füstölt lazac, szardínia... Továbbá hat-, meg hétemeletes pirog... Ekkora! Az új- és az óvilág flórájának és faunájának minden csodájával töltve... Jaj, bárcsak... Nagyon éhes, Tyimofej Gorgyejics? De őszintén...

SZÁSA: (*Trileckijnek*) Nem is enni akarsz, inkább provokálni! Nem bírod, ha az emberek békésen üldögélnek!

TRILECKIJ: Azt nem bírom, ha éhen veszejtik az embereket, dundikám!

PLATONOV: Ha most szellemességet mondtál, Nyikoláj Ivanics, hogy lehet, hogy senki nem nevet?

ANNA PETROVNA: Jaj, de unom! Pimasz a végtelenségig! Ez rémes! Na, várjon csak, gyalázatos ember! Adok én magának enni! (*Kimegy*)

TRILECKIJ: Mióta mondom.

Kilencedik jelenet

Voltak, kivéve Anna Petrovnát

PLATONOV: Különben nem is baj... Hány óra? Én is megéheztem...

VOJNYICEV: De hol a feleségem, uraim? De hol a feleségem, uraim? Hiszen Platonov még nem is találkozott vele... Meg kell ismerkedniük. (*feláll*) Megyek, megkeresem. Úgy megtetszett neki a kert, hogy el sem tud szakadni tőle.

PLATONOV: Jut eszembe, Szergej Pavlovics... Arra kérném, ne mutasson be a feleségének... kíváncsi volnék, megismer-e még, vagy sem? Futólag ismertük egymást valaha, és...

VOJNYICEV: Ismerte? Szonyát?

PLATONOV: Egy időben... Ha jól emlékszem, amikor egyetemista voltam... Ne mutasson be, kérem, és hallgasson, ne szóljon egy szót se rólam...

VOJNYICEV: Jó. Ez az ember mindenkit ismer! Csak tudnám, mikor van ideje ismerkedni? (*elmege a kertbe*)

TRILECKIJ: Hogy én milyen jelentős olvasói levelet írtam az „Orosz kurírba”, uraim!! Olvasták? Maga olvasta, Abram Abramics?

VENGEROVICS: Olvastam.

TRILECKIJ: Ugye, milyen kiváló olvasói levél? Mit szól, Abram Abramics, micsoda egy karvalytőkésnek állítottam be magát! Európa rémének!

PETRIN: *(kacag)* Ja, vagy úgy, hogy ez ő?! Ő az a „Vé”! De akkor „Bé” kicsoda?

BUGROV: *(nevet)* Hát, én. *(megtörli a homlokát)* De kit érdekel!

VENGEROVICS: Na és? Nincs ezzel semmi baj. Ha tudnék írni, akkor biztos én is írnék az újságokba. Először is, mert fizetnek érte, másodszor pedig, mert nálunk, azokat, akik írogatnak, valamiért nagyon okos embereknek tartják. Csakhogy ezt a levelet nem maga írta, doktor. Hanem Porfirij Szemjonovics.

GLAGOLJEV: Honnan tudja?

VENGEROVICS: Tudom.

GLAGOLJEV: Furcsa... én írtam, ez igaz, de miért ilyen egyértelmű ez önnek?

VENGEROVICS: Mindent meg lehet tudni, ha nagyon akarja az ember. Maga ajánlott levélben adta fel a cikkét, és a postásnak jó a memóriája. Ennyi... fölösleges találgatni. A zsidó rosszindulatomnak ehhez semmi köze... *(Nevet)*. Ne féljenek, nem fogok bosszút állni.

GLAGOLJEV: Nem félek... csak furcsának találom!

Bejön Grekova

Tizedik jelenet

Voltak, Grekova

TRILECKIJ: *(felpattan)* Marja Jefimovna! Milyen kedves magától! Micsoda meglepetés!

GREKOVA: *(kezet nyújt neki)* Jó napot, Nyikoláj Ivanovics! *(mindenkinek biccent)* Jónapot, uraim!

TRILECKIJ: *(lesegíti a köpenyét)* Csak lerángatom ezt a...Jól van, minden rendben? Jónapot, még egyszer! *(megcsókolja a kezét)* Hogy van?

GREKOVA: Semmi különös... *(zavarba jön, leül az első útjába akadó székre)*
Anna Petrovna itthon van?

TRILECKIJ: Igen. *(melléül)*

GLAGOLJEV: Jó napot, Marja Jefimovna!

IVAN IVANOVICS: Ez itt Marja Jefimovna? Alig ismertem meg! *(odamegy Grekovához, és megcsókolja a kezét)* Örvendek, hogy láthatom... Nagyon örvendek...

GREKOVA: Jó napot, Ivan Ivanics! *(köhög)* Szörnyű meleg van... nagyon kérem, ne csókolja meg a kezemet... zavarba hoz... nem szeretem...

PLATONOV: *(odamegy Grekovához)* Micsoda megtiszteltetés, hogy köszönhetem!... *(meg akarja csókolni a kezét)* Hogy van mindig? Na, nyújtsa a kezét!

GREKOVA: *(háta mögé dugja a kezét)* Nem kell ez...

PLATONOV: De miért? Nem vagyok rá méltó?

GREKOVA: Nem tudom, méltó-e rá, vagy sem, de... maga nem őszinte, ugye?

PLATONOV: Nem vagyok őszinte? Honnan veszi, hogy ez nem őszinte?

GREKOVA: Mert nem akarná megcsókolni a kezem, ha nem mondtam volna, hogy nem szeretem a kézcsókot.... Maga általában szereti azt csinálni, amit én nem szeretek.

PLATONOV: Ez most a kivétel!

TRILECKIJ *(Platonovnak)*: Hagyd abba!

PLATONOV: Mindjárt... és hogy áll a poloska-éterrel, Marja Jefimovna?

GREKOVA: Milyen étterrel?

PLATONOV: Úgy hallottam, hogy poloskából próbál étert kivonni... hogy gazdagítsa a tudomány... Ez derék dolog!

GREKOVA: Megint tréfál...

TRILECKIJ: Igen, megint tréfál... Na, szóval... Tehát, eljött, Marja Jefimovna...
Hogy van a kedves mamája?

PLATONOV: Hogy kipirult! Biztos melege lehet!

GREKOVA: *(feláll)* Most miért mondja ezt nekem?

PLATONOV: Mert beszélgetni szeretnék magával... Milyen rég nem beszélgettünk. Minek haragot tartani? Meddig akar még haragudni rám?

GREKOVA: Úgy veszem észre, hogy maga ingerült lesz, ha meglát... Nem tudom, mivel szolgáltam rá, de... de az ön kedvéért megteszem, hogy ha csak tehetem, elkerülöm magát... Ha Nyikoláj Ivanics nem adta volna becsületszavát, hogy maga nem lesz itt, nem jöttem volna el... *(Trileckijnek)* Szégyellje magát, hazudott!

PLATONOV: Szégyelld magad, hogy hazudtál, Nyikoláj! *(Grekovának)* Mindjárt sírva fakad... sírjon csak! A könnyektől meg fog könnyebbülni!

Grekova az ajtó felé siet, ahol találkozik Anna Petrovnával

Tizenegyedik jelenet

Voltak, Anna Petrovna

TRILECKIJ: *(Platonovnak)* Szemétség... szemétség! Érted? Ez szemétség volt! Még egy ilyen... és ellenségek vagyunk!

PLATONOV: Te meg hogy kerülsz a képbe?

TRILECKIJ: Szemétség! Azt sem tudod, mit művelsz!

GLAGOLJEV: Ez kegyetlenség volt, Mihail Vasziljics!

ANNA PETROVNA: Marja Jefimovna! Mennyire örülök! *(megszorítja Grekova kezét)* Nagyon örülök... Nagyon örülök... maga olyan ritka vendég nálam... eljött hozzám, és én szeretem magát ezért... üljünk le...

Leülnek

Nagyon örülök... Köszönet érte Nyikoláj Ivanovicsnak... az ő érdeme, hogy kiimádkozta magát a kis falujából...

TRILECKIJ: *(Platonovnak)* És ha tegyük fel, én őt szeretem?

PLATONOV: Hát csak szeresd... tőlem egész nyugodtan!

TRILECKIJ: Azt sem tudod, mit beszélsz!

ANNA PETROVNA: Hogy van, kedvesem?

GREKOVA: Nagyon köszönöm.

ANNA PETROVNA: Kimerültnék látszik... *(Az arcába néz)* Na, persze kemény hús versztát utazni annak, aki nem szokott hozzá...

GREKOVA: Nem... *(A szeméhez emeli a kendőjét, sír)* dehogy...

ANNA PETROVNA: Mi van magával, Marja Jefimovna?

Szünet

GREKOVA: Dehogy...

Trileckij fel, s alá jár a színpadon

GLAGOLJEV: *(Platonovnak)* Bocsánatot kell kérnie, Mihail Vasziljics!

PLATONOV: Ugyan miért?

GLAGOLJEV: Még kérdi? Kegyetlenül viselkedett...

SZÁSA: *(odamegy Platonovhoz)* Tedd meg, különben elmegyek!... Kérj bocsánatot!

ANNA PETROVNA: Hosszabb utak után nekem is mindig sírhatnékom van... Az idegek fölmondják a szolgálatot...

GLAGOLJEV: Szóval... Követelem! Helytelen! Ezt nem vártam öntől!

SZÁSA: Kérj, bocsánatot, ha mondják! Szégyentelen!

ANNA PETROVNA: Értem... *(Platonovot nézi)* Tehát, máris... Bocsásson meg nekem, Marja Jefimovna. Elfelejtettem elbeszélgetni ezzel a... ezzel a... Én vagyok a hibás...

PLATONOV: *(odamegy Grekovához)* Marja Jefimovna!

GREKOVA: Mit óhajt?

PLATONOV: Bocsánatot kérek... Nyilvánosan kérem a bocsánatát... A pokol minden tüze éget a szégyentől!... Adja hát a kezét... Becsületemre esküszöm, hogy őszintén... *(megfogja a kezét)* Béküljünk ki... ne duzzogjunk tovább... Béke? *(megcsókolja a kezét)*

GREKOVA: Béke. *(eltakarja kendőjével az arcát és kiszalad.)*

Trileckij követi

Tizenkettedik jelenet

Voltak, Grekova és Trileckij nélkül

ANNA PETROVNA: Nem hittem volna, hogy megengedi magának...

GLAGOLJEV: Tapintatosabban, Mihail Vasziljics, az isten szerelmére, tapintatosabban!

PLATONOV: Jó, elég már... *(leül a díványra)* hagyjuk... Butaság volt szóba állni vele, de egy butaságról nem érdemes ilyen sokat beszélni...

ANNA PETROVNA: Trileckij meg minek ment utána? Nem minden nő szereti, ha látják a könnyeit.

GLAGOLJEV: Tisztelem a nőknek ezt az érzékenységét... Semmi különös nem volt, pedig... mintha nem is mondott volna semmi olyat...Egyetlen finom célzás, egyetlen szó, és...

ANNA PETROVNA: Nincs rendben, Mihail Vasziljics, ez nagyon nincs rendben.

PLATONOV: Már bocsánatot kértem, Anna Petrovna.

Bejön Vojnyicev, Szofja Jegorovna és Iszák Abramovics Vengerovics

Tizenharmadik jelenet

Voltak, Vojnyicev, Szofja Jegorovna, Iszák, később Trileckij

VOJNYICEV: *(beszalad)* Jön! Jön! (énekel) Imhol jön!

Iszák megáll az ajtónál, a mellén összefont karokkal

ANNA PETROVNA: Csakhogy megelégedted, Szofi, ezt az elviselhetetlen hőséget! Fáradj be!

PLATONOV: *(félre)* Szonya! Atyaúristen, hogy megváltozott!

SZOFJA JEGOROVNA: Úgy belemerültünk *monsieur* Vengeroviccsal, hogy tökéletesen megfeledkeztem arról, micsoda hőség van *(a díványra ül, egy karnyújtásnyira Platonovtól)* El vagyok ragadtatva a kertünktől, Szergej.

GLAGOLJEV: *(leül Szofja Jegorovna mellé)* Szergej Pavlovics!

VOJNYICEV: Parancsol?

GLAGOLJEV: Drága barátom, Szofja Jegorovna a szavát adta nekem, hogy csütörtökön mindnyájan eljöttök hozzám.

PLATONOV: *(félre)* Rám nézett!

VOJNYICEV: Így is lesz! Átkocsizunk, az egész társaság...

TRILECKIJ: (*bejön*) Ó nők, ó nők! – mondta Shakespeare, de tévedett. Azt kellett volna mondania: jaj, ti nők, jaj, ti nők!

ANNA PETROVNA: Hol van Marja Jefimovna?

TRILECKIJ: Kikísértem a kertbe. Hadd sétálja ki magából a rosszkedvet.

GLAGOLJEV: Maga még soha nem járt nálam, Szofja Jegorovna! Remélem, tetszik majd a házam... A kert még szebb, mint az önöké, a folyó mély, és jó kis lovaim vannak...

Szünet

ANNA PETROVNA: Hogy elhallgattunk... biztos rendőr született...²

Szünet

GLAGOLJEV: Vagy egy angyal szállt el felettünk.

PLATONOV: Ugyan! Mit keresne itt egy angyal.

Nevetés

SZOFJA JEGOROVNA: (*halkan Glagoljevnek, Platonovra mutatva a fejével*) Ez kicsoda? Ez, ez, aki itt ül mellettem!

GLAGOLJEV: (*nevet*) Ez a tanítónk... Nem tudom a nevét...

BUGROV: (*Trileckijnek*) Mondja, legyen kedves, Nyikoláj Ivanics, maga minden betegséget meg tud gyógyítani, vagy sem?

TRILECKIJ: Mindet.

BUGROV: A lépfenét is?

TRILECKIJ: A lépfenét is.

BUGROV: És ha megharap egy veszett kutya, azt is?

² Orosz mondás, a magyar „angyal született”-tel azonos tartalommal

TRILECKIJ: Miért? Megharapta egy veszett kutya? *(elhúzódik tőle)*

BUGROV: Istenke őrizzen! Most mit izél, Nyikoláj Ivanics! A Krisztus szerelmére!

Nevetés

ANNA PETROVNA: Hogyan is kell magához menni, Porfirij Szemjonics? Jusznovkán keresztül?

GLAGOLJEV: Nem, az kerülő, ha Jusznovkán át jön. Menjen egyenesen Platonovka felé. Jóformán Platonovkában lakom, kétversztányira onnan.

SZOFJA JEGOROVNA: Ismerem Platonovkát. Ezek szerint megvan még?

GLAGOLJEV: Hogyne...

SZOFJA JEGOROVNA: Valamikor ismertem a birtokos fiát. Szergej, tudsz valamit arról, hol lehet most ez a Platonov?

PLATONOV: *(félre)* Kérdeznél csak engem...

VOJNYICEV: Azt hiszem, igen. Nem emlékszel, hogy hívják? *(nevet)*

PLATONOV: Valaha én is ismertem. Ha jól rémlik, úgy hívják, Mihail Vasziljevics.

Nevetés

SZOFJA JEGOROVNA: Igen, igen... Mihail Vaszijicsnak hívják. Amikor ismertem, egyetemista volt még, majdnem gyerek... nevetnek, uraim... pedig szerintem, én semmi szellemeset nem mondtam...

ANNA PETROVNA: *(kacag és rámutat Platonovra)* Jaj, ismerje már fel, mert a végén még felrobban a türelmetlenségtől!

Platonov feláll

SZOFJA JEGOROVNA: *(szintén felemelkedik, és Platonovot nézi)* Igen... ő az. Miért hallgat, Mihail Vasziljics? Ez csakugyan... maga?

PLATONOV: Nem ismer meg, Szofja Jegorovna? Nem csoda. Négy és fél, majdnem öt év telt el, és nincs az a patkány, ami képes lenne alaposabban szétrágni egy ember arcát, mint ez az én utolsó öt évem.

SZOFJA JEGOROVNA: Most kezdem csak megismerni. *(a kezét nyújtja neki)*
Hogy megváltozott!

VOJNYICEV: *(Szofja Jegorovnához vonja Szását)* Ő pedig, bemutatom neked, a felesége!... Alekszandra Ivanovna, minden emberek legbölcsebbikének, Trileckij doktornak a húga!

SZOFJA JEGOROVNA: *(kezet nyújt Szásának)* Nagyon örvendek. *(Leül)* Tehát már meg is nősült!... És régen? Hát persze, öt év alatt...

ANNA PETROVNA: Bravó, Platonov! Nem jár sehová, mégis mindenkit ismer. A figyelmébe ajánlom őt, Szofi, egyik legjobb barátunk.

PLATONOV: Ez az elbűvölő ajánlás feljogosít, hogy megkérdezzem, hogy van mindig, Szofja Jegorovna? Egészséges?

SZOFJA JEGOROVNA: Tulajdonképpen tűrhetően vagyok, bár néha gyengélkedem. És maga hogy van? Mit csinál mostanában?

PLATONOV: A sorsom úgy megréft, ahogy el sem tudtam volna képzelni akkoriban, amikor ön még egy második Byron-t látott bennem, én pedig, a különleges ügyek leendő miniszterének, vagy Kolombusz Kristófnak képzeltem magam. Csak egy iskolai tanító vagyok, Szofja Jegorovna, ennyi.

SZOFJA JEGOROVNA: Maga?

PLATONOV: Igen, én.

Szünet

Jó, lehet, hogy egy kissé különös, de...

SZOFJA JEGOROVNA: Felfoghatatlan! De hát, hogy... De hát, miért nem több?

PLATONOV: Egy mondat kevés lenne, hogy válaszoljak a kérdésére, Szofja Jegorovna...

Szünet

SZOFJA JEGOROVNA: De az egyetemet legalább befejezte?

PLATONOV: Nem. Abbahagytam.

SZOFJA JEGOROVNA: Hm... De ez végső soron nem akadályozza abban, hogy ember legyen?

PLATONOV: Bocsánat... nem értem a kérdését...

SZOFJA JEGOROVNA: Rosszul fejeztem ki magam. Ez nem akadályozza abban, hogy olyan ember legyen, aki fáradhatatlanul munkálkodik valamilyen ügyért, akarom mondani... vagyis, mint mondjuk, a nők szabadsága, vagyis emancipációja, például... Nem akadályozza abban, hogy szolgálja az eszmét?

TRILECKIJ: *(félre)* Micsoda szöveg!

PLATONOV: *(félre)* Vagy úgy! Aha...*(neki)* Hogy is mondjam? Valószínűleg, nem akadályoz, de... de miben is akadályozna? *(Nevet)* Engem semmi nem tud akadályozni... Olyan vagyok, mint egy nagy kő, amelyik az út közepén hever. Azokat semmi nem akadályozza, mert ők maguk az akadály...

Szünet

Bejön Scserbuk

Tizennegyedik jelenet

Voltak, Scserbuk

SCSERBUK: *(az ajtóban)* Ne adj zabot a lovaknak, nem érdemlik meg!

ANNA PETROVNA: Hurrá! Itt az én lovagom!

MINDENKI: Pável Petrovics!

SCSERBUK: *(némán megcsókolja Anna Petrovna és Szása kezét, némán meghajol a férfiak felé, mindenkinek külön, majd együtt)*. Barátaim! Közljétek érdemtelen személyemmel, hol van az a lény, akinek látását szívem úgy áhítja? Élek a gyanúval, mi több, úgy vélem, hogy ez a lény – csakis ő lehet! *(Szoffja*

Jegorovnára mutat) Anna Petrovna, engedje megkérnem önt, hogy mutasson be neki, hogy tudja meg végre, miféle ember vagyok!

ANNA PETROVNA: *(kézen fogja és odavezeti Szofja Jegorovnához)* Pável Petrovics Scserbuk, nyugalmazott gárda-zászlós!

SCSERBUK: És érzelmi oldalról?

ANNA PETROVNA: Ó, igen... Barátunk, szomszédunk, lovagunk, vendég és hitelező.

SCSERBUK: Így van! A néhai tábornok úr öméltóságának testi-lelki jóbarátja! Az ő parancsnoksága alatt sok női erődöt bevettem, mégpedig a polonéz fegyverzetével! *(meghajol)* Szabad a kis kezét!

SZOFJA JEGOROVNA: *(elhúzza a kezét és a háta mögé rejti)* Nagyon örvendek... de erre semmi szükség.

SCSERBUK: Ne sértsen meg... A kegyed hitvesét a karomban hordtam, amikor még állva elfért az asztal alatt... Olyan emléket kaptam tőle, amit a sírba is magammal viszek. *(kitátja a száját)* na, na? Ott hiányzik egy fogam!

Nevetés

Épp a karomban tartottam, ő meg, a kis Szerjózsa, a pisztollyal, amivel éppen játszani méltóztatott, eltrafálta a fogamat. Hehehe... A kis csibész! Csak fogja őt szigorúan, asszonykám... már bocsánat, de nincs szerencsém tudni a kedves kereszt- és apai nevét...! A kegyed szépsége egy festményre emlékeztet engem... Csak az orrocskája más... Na, nem adja a kezét?

Petrin Vengerovicshoz ül, és fennhangon felolvass neki az újságból

SZOFJA JEGOROVNA: *(kezet ad)* Hát ha már ennyire...

SCSERBUK: *(megcsókolja a kezét)* Merci önnek! *(Platonovhoz)* Hogy vagyunk, Misenyka? Milyen szép nagyra nőttél! *(leül)* Még abból a korszakodból ismerlek, amikor teljes tudatlansággal néztél a nagyvilágba... És csak nő, nődögél... Fú! Hogy el ne kiabáljam! Micsoda példány! Valóságos férfiszépség! Miért nem vonulsz be, kis kupidóm?

PLATONOV: Gyöngé a mellem, Pável Petrovics!

SCSERBUK: (*Trileckijre mutat*) Ezt ő mondta? Ha sokat hallgatsz erre a semmirekellőre, kiderülhet, hogy fejed sincs.

TRILECKIJ: Szépen megkérem, ne sértessen, Pável Petrovics!

SCSERBUK: Kezelte a derekamat... Ezt ne egyél, azt ne egyél, ne aludj a padlón... De csak nem ment semmire. Kérdezem: „Hogy fogadhattad el a pénzem, ha nem gyógyítottál meg?” Erre ez: „A kettő együtt nem megy: vagy gyógyítasz, vagy a pénzt veszed el.” Na, ilyen derék ember ez!

TRILECKIJ: Most minek itt hazudozni, Belzebúb Bucefálovics? Mekkora is volt az az összeg, amit nekem adott, ha szabad kérdenem? Felidézne? Hatszor vizitettem magánál, és össz-vissz egy rubelt kaptam, az is szakadt volt... Oda akartam adni egy koldusnak, de nem fogadta el. „Ez szakadt”-azt mondja – „hiányzik róla a szám!”

SCSERBUK: Jöttél te hatszor, de nem azért mert beteg voltam, hanem mert a bérlőm lánya olyan kis kelkösössz...

TRILECKIJ: Platonov, te elég közel ülsz hozzá... Vágd már tarkón a nevemben! Légy olyan kedves!

SCSERBUK: Nyugodj már! Elég! Ne ingereld az alvó oroszánt! Kicsi vagy te még ahhoz! (*Platonovnak*) A te apád is remek ember volt! Nagy barátok voltunk a megboldogulttal. Nagy kópé volt! Ma már nincsenek ilyen csintalan kópék, mint mi voltunk... Eh. Elmúltak azok az idők. (*Petrinnek*) Geraszja! Nem félsz istentől? Társalgunk itten, te meg hangosan olvasol! Legyen már morálo!

Petrin folytatja az olvasást

SZÁSA: (*megbökdösi Ivan Ivanovics vállát*) Papa! Papa, ne itt aludj! Kínos!

Ivan Ivanovics felébred, de egy perc múlva ismét elalszik

SCSERBUK: Nem... hát, képtelen vagyok így beszélni! (*feláll*) Hallgassák csak őt... Mert ő olvas!

PETRIN: (*feláll, odamegy Platonovhoz*) Mit mondott?

PLATONOV: Egyáltalán semmit.

PETRIN: De nem, valamit mondott... Valamit mondott, hogy Petrin...

PLATONOV: Hallucinált, csak ez lehet.

PETRIN: Kritizálgat?

PLATONOV: Nem mondtam semmit! Biztosíthatom, hogy képzelődött!

PETRIN: Tessék mondogassa csak... Petrin így... Petrin úgy... mi van Petrinnel? (*zsebre vágja az újságot*) Pedig lehet, hogy ez a Petrin egyetemet végzett, a jogtudományok kandidátusa, az is lehet... Tudott maga erről? A tudományos fokozatom a sírig az enyém... Csak azért. Udvari tanácsos... Tudott maga erről? Többet éltem, mint maga. Mindjárt kitöltöm a hatodik évtizedet, istennek hála.

PLATONOV: Ez nagyszerű, de... mi következik ebből?

PETRIN: Éljen el idáig, barátocskám, majd megtudja! Leélni egy életet nem tréfádolog! Az élet harapós tud lenni...

PLATONOV: (*vállat von*) Tényleg nem tudom, mit akar ezzel mondani, Geraszim Kuzmics... Nem értem magát... Kezdte saját magával, aztán saját magáról áttért az életre... Mi közös van önben és az életben?

PETRIN: Na, ha majd magát is megtiporja az élet, amikor majd jól megcibálja, akkor majd maga is idegenkedve fog nézni a fiatalokra... Az élet, kedves uram... Mert mi is az élet? Elmondom! Miután megszületik az ember, az életben három út áll előtte, és nincs másik: ha jobbra mész – felfalnak a farkasok, ha balra – te falod fel a farkast, ha meg egyenesen – magadat falod fel.

PLATONOV: Mondja... hm... és tapasztalati úton jutott erre a következtetésre?

PETRIN: Tapasztalati úton.

PLATONOV: Tapasztalati úton... (*nevet*) Mesélje ezt másnak, mélyen tisztelt Geraszim Kuzmics, de ne nekem... Mondjuk egyáltalán nem javasolnám magának, hogy magaströptű témákról kezdjen velem beszélgetni... Úgyis csak kinevetem, és bizisten, nem hiszem el. Nem hiszek a maga szenilis, házilag barkácsolt bölcsességeiben! Nem hiszek, apám kedves barátai, túl mélyen nem

hiszek a bölcs témákról folytatott beszédükben, pláne abban nem, amire a saját eszükből jutottak!

PETRIN: Nos... Valóban... A fiatal fácskából még bármi lehet: Ház is, hajó is, bármi... de az öreg, a nagy és széles, már semmire se jó...

PLATONOV: Nem általában az öregekről beszéltem – kifejezetten az apám barátairól.

GLAGOLJEV: Én is az édesapja barátja voltam, Mihail Vasziljics!

PLATONOV: Ki nem volt a barátja... Volt, hogy az egész udvart elfoglalták a kisebb nagyobb fogatok...

GLAGOLJEV: Nem... Ez azt jelenti, hogy nekem se hisz? (*kacag*)

PLATONOV: Hát... Hogy is mondjam?... Magában is kevésbé hiszek, Porfirij Szemjonics.

GLAGOLJEV: Tényleg? (*kezet nyújt neki*) Köszönöm kedvesem, az őszinteségét! Az őszintesége még jobban az elkötelezettjévé tesz.

PLATONOV: Nagyon rendes... Én ráadásul tényleg tisztellem magát, de... de...

GLAGOLJEV: Mondja, kérem!

PLATONOV: De... de túlságosan hiszékenynek kellene lenni ahhoz, hogy megbízzak a tekintélyes Hajdanovokban, vagy a mézesszavú Virtusinokban, akikről Fonvizinnél olvastunk, és akik egész életükben egy tálból cseresznyéztek mindenféle Barmovokkal meg Prosztovokkal³, meg azokban a szatrapákban, akik azért szentek, mert se jót, se rosszat nem tesznek. Már bocsánatot kérek!

ANNA PETROVNA: Nem szeretem az ilyen beszédet... különösen, ha Platonov mondja... Mindig rossz vége van. Mihail Vasziljics, figyelmébe ajánlom új ismerősünket! (*Iszák-ra mutat*) Iszák Abramovics Vengerovics, egyetemista...

PLATONOV: Á... (*feláll, és Iszákhoz megy*) Nagyon örvendek! (*kinyújtja a kezét*) Sokat adnék érte, ha most újra egyetemistának nevezhetném magam...

³ Fonvizin: Az úrfi c. darabjának szereplői, ford. Grigássy Éva, in Az orosz dráma klasszikusai, Európa, Budapest, 1973.

Szünet

A kezemet nyújtom önnek... fogja meg, vagy nyújtsa a magáét...

ISZÁK: Nem teszem egyiket sem.

PLATONOV: Tessék?

ISZÁK: Nem adok kezet magának...

PLATONOV: Érdekes... És miért nem?

ANNA PETROVNA: *(félre)* Mi az ördög van ma itt?

ISZÁK: Alapos okom van rá... megvetem az olyan embereket, mint maga!

PLATONOV: Bravissimo... *(nézegeti Iszákot)* Szívesen mondanám, hogy ez rendkívül imponál nekem, ha ezzel nem csiklandoznám a hiúságát, amit jó lesz megőriznie a jövőre nézve...

Szünet

Maga úgy néz rám, mint egy óriás a pigmeusra. Persze, lehet, hogy maga valóban egy óriás.

ISZÁK: Becsületese ember vagyok, nem pedig aljas, mint maga.

PLATONOV: Amihez is gratulálok... Furcsa lenne becsületese embert megismerni egy egyetemista személyében... Igaz, hogy senki nem érdeklődött a becsületessége felől... nos, nem nyújt kezet, fiatalember?

ISZÁK: Nem adok alamizsnát.

Trileckij rápisszeg

PLATONOV: Nem ad? Kit érdekel... Én a tisztességes viselkedésről beszéltem, nem alamizsnáról... Nagyon megvet?

ISZÁK: Amennyire csak képes lehet rá egy olyan ember, aki tiszta szívből gyűlöli az ízléstelenséget, az élőködőket, a pojacákat...

PLATONOV: *(sóhaj)* Milyen rég nem hallottam ilyen szavakat... Ismerősen csengenek, mint az egyszerű nép, tiszta dalainak közhelyei... valaha én is bőven osztogattam az ilyeneket... Kár, hogy mind üres frázis... Kedves frázisok, de attól még azok... Csak egy kicsivel több őszinteséget... A fals hangok rémesen tudnak hatni az ahhoz nem szokott fülre...

ISZÁK: Nem fejezhetnék be ezt a beszélgetést?

PLATONOV: Miért fejeznék? Érdeklődéssel hallgatnak minket, és még nekünk sem volt időnk megenni egymást... Gyerünk, beszéljünk még, ugyanebben a szellemben...

Vaszilij szalad be, a nyomában Oszip

Tizenötödik jelenet

Voltak, Oszip

OSZIP: *(bejön)* Khm... Nagy tisztelettel, és örömmel köszöntöm a méltóságát, érkezése alkalmából...

Szünet

Kívánok minden jót, amit csak Istentől magának kívánna...

Nevetés

PLATONOV: Kit látok? Az ördög cimborája! A legborzalmasabb ember! A legrettenetesebb halandó!

ANNA PETROVNA: Na, tessék, kérem! Csak maga hiányzott! Minek jött?

OSZIP: Köszönteni.

ANNA PETROVNA: Nagyon fontos! Na, tünés!

PLATONOV: Tényleg te vagy, ki az éji homályban és a napvilágnál rettegést hozol az emberekre? Régestelen rég nem láttalak már sátáni, gyilkos fajzat! Na, barátocskám? Nem akarsz közölni velünk valamit? Üdv a nagy Oszipnak!

OSZIP: *(meghajol)* Isten hozta, méltósága! És Szergej Pavlovicsot is! Köszöntöm törvényes házassága alkalmából! Adja isten, hogy minden... ami csak a családjukkal összefügghet, legyen jobb... mindennél! Adja isten!

VOJNYICEV: Köszönöm! *(Szofja Jegorovnáának)* Szofi, bemutatom neked a vojnyicevkai rémet!

ANNA PETROVNA: Ne tartóztassa, Platonov! Csak menjen! Haragszom rá. *(Oszipnak)* Mondd meg a konyhán, hogy adjanak neked ebédet... Nézzék, micsoda állati tekintet! Szétloptad az erdőnket a télen?

OSZIP: *(nevet)* Három-négy fácskát...

Nevetés

ANNA PETROVNA: *(nevet)* Hazudsz, annál sokkal többet! Hiszen óraláncot visel! Most szóljanak hozzá! Volna szíves megmondani, mennyi az idő?

OSZIP: *(a faliórára néz)* Huszonkét perccel múlt egy... Engedje meg, hogy megcsókoljam a kezét...

ANNA PETROVNA: *(a szája elé tartja a kezét)* Csókold, nesze...

OSZIP: *(megcsókolja a kezét)* Nagyon hálás vagyok a jóságáért, méltósága! *(meghajol)* Mért kapaszkodik belém, Mihail Vasziljics?

PLATONOV: Félek, hogy elmész. Szeretlek téged, kedvesem! Milyen nagyszerű ember, hogy az ördög vinne el egészen! És hogy kerültél ide éppen most, nagyokos?

OSZIP: A bolondot hajkurásztam, Vaszilijt, és véletlenül idekeveredtem.

PLATONOV: Az okos kergette a bolondot, nem pedig fordítva! Van szerencsém bemutatni uraim: a legérdekesebb élőlényt! Egy, a legizgalmasabb ragadozók példányai közül, a kortárs zoológiai múzeum gyűjteményéből! *(körbeforgatja Oszipot, minden irányba)* Széles körben, mindenkinek úgy ismeretes, mint Oszip, a lótolvaj, az élősködő, a gyilkos és tolvaj. Vojnyicevkában született, itt gyilkolt és lopott, és ugyanitt fog elpusztulni is!

Nevetés

OSZIP: *(nevet)* Csuda egy alak maga, Mihail Vasziljics!

TRILECKIJ: *(vizsgálgatja Oszipot)* Mivel foglalkozol, igen tisztelt?

OSZIP: Tolvajlással.

TRILECKIJ: Hm... Szép foglalkozás... De milyen egy cinikus vagy te!

OSZIP: Mi az, hogy cinikus?

TRILECKIJ: A cinikus, görög szó, a te nyelvedre lefordítva annyit tesz: olyan disznó, aki direkt örül, ha a világ is megtudja, hogy disznó.

PLATONOV: Mosolyog, ó, istenek! Micsoda mosoly ez?! Az arca meg, ez aztán arc! Száz kiló vas van ebben az arcban! Kővel se tudnád összetörni! *(odavezeti a tükörhöz)* Nézd csak meg magad, te szörnyeteg! Látod? Nem is vagy meglepve?

OSZIP: Ez egy teljesen hétköznapi ember! Talán kicsit rosszabb...

PLATONOV: Tényleg? Nem egy dalia? Egy Ilja Muromec? *(megveregeti Oszip vállát)* Ó, a bátor, győzedelmes orosz! De ma, kik vagyunk mi már? Egyik saroktól a másikig szédelgünk, apró emberkék, kis élősködők, és nem találjuk a helyünket... De kint a sztyeppén, vitézeinkkel, daliák lennénk, nagy, nehézfejű daliák, dübörögne a patkó, szállna a kiáltás! Agyoncsapnád a lápi útonállót? Mi?

OSZIP: Mit tudom én!

PLATONOV: Agyoncsapnád! Hiszen bivalyerős vagy! Ezek nem is izmok, hanem hajókötelek! Jut eszembe: hogyan nem vagy kényszermunkán?

ANNA PETROVNA: Fejezze be, Platonov! Meguntam, de tényleg.

PLATONOV: Leültettek már valaha, Oszip?

OSZIP: Előfordul... Minden télen.

PLATONOV: Úgy is kell... ha hideg van az erdő, vonulj börtönbe. De miért is nem vagy kényszermunkán?

OSZIP: Nem tudom... Eresszen Mihail Vasziljics!

PLATONOV: Te nem ebből a világból való vagy? Kívül állsz téren és időn? A törvény rád nem vonatkozik?

OSZIP: Már bocsánat... Az áll a törvényben, hogy csak akkor küldenek Szibériába, ha bizonyíték van ellened, vagy ha elkapnak a tett helyszínén... Tegyük föl, hogy mindenki tudja, hogy tegyük föl, tolvaj vagyok, meg útonálló (*nevet*), de nem mindenki tudja ezt bizonyítani... Hm... Nem elég karakán a nép mostanság, ostobák, szóval nem elég okosak... Félnék is mindentől...attól is, hogy bebizonyítsák...szívesen számúznének, de a törvényt azt nem ismerik...mindentől rettegnek... egyszóval, mint a szamár, olyanok... Tömegével járnak a tilosban... Disznók, egytől egyig... Sötétek... Az ilyet nem kár kifosztani ...

PLATONOV: Milyen árnyaltan jellemez, a gazember! És erre mind maga jött rá, a förtelmes állatja! Hiszen ideológiája van... (*sóhajt*) Milyen gyalázat eshet még meg Oroszországban...

OSZIP: Ezt nem csak én gondolom így, Mihail Vasziljics! Mindenkinek ez a véleménye! Itt van mindjárt például Abram Abramics...

PLATONOV: Jó, de ő is törvényen kívüli... Mindenki tudja, csak senki nem tudja bizonyítani...

VENGEROVICS: Engem, szerintem, békén lehet hagyni...

PLATONOV: Nincs is mit beszélni róla... Épp olyan, mint te; a különbség csak annyi, hogy okosabb nálad, és boldogan él, mint az égi bárány. És hát... neki nem lehet a szemébe mondani, neked meg igen. Egy töről fakadtok, csak hát... neki hatvan kocsmája van, barátom, hatvan kocsmája, neked meg hatvan kopeked sincs!

VENGEROVICS: Hatvanhárom kocsmám van.

PLATONOV: Egy év múlva hetvenhárom lesz... Jótékonykodik, ebédeket ad, mindannyian tiszteljük, mindenki megemeli a kalapját előtte... te meg... nagy ember vagy, de...nem tudsz élni, kisbarátom! Nem tudsz élni, te kártékony ember!

VENGEROVICS: Mihail Vasziljics, maga kezd fantáziálni! (*feláll és átül egy másik székre*)

PLATONOV: Csak az ő fején jobb a villámhárító... A lehető legnyugodtabban él még egyszer annyit, amennyit már leélt, ha nem többet, aztán meghal... és nyugodtan hal meg!

ANNA PETROVNA: Hagyja abba, Platonov!

VOJNYICEV: Csillapodjon, Mihail Vasziljics! Oszip, menj innen! A jelenléted csak ingerli Platonov ösztöneit.

VENGEROVICS: El akar üldözni minket innen, de úgysem sikerül!

PLATONOV: Sikerülni fog! Ha meg nem sikerül, elmegyek én.

ANNA PETROVNA: Nem akarja befejezni, Platonov? Ne beszéljen mellé, mondja meg egyenesen: befejezi végre, vagy sem?

SZÁSA: Hallgass már, az isten szerelmére! (*halkan*) Nem való! Lehetetlen helyzetbe hozol!

PLATONOV (*Oszipnak*) Na, eredj! Szívemből kívánom, hogy mielőbb eltűnj!

OSZIP: Marfa Jegorovnáának van egy kis van egy papagája, aki minden embert szimplán lehülyéz, de ha héját lát, vagy ha Abram Abramovicsot, akkor azt kiabálja: „hé, te átkozott!” (*Kacag*) Na, ég velük! (*elmegy*)

Tizenhatodik jelenet

Voltak, Oszip nélkül

VENGEROVICS: Bárki tarthat nekem előadást a morálról, fiatalember, kivéve magát, és különösen ebben a formában nem. Én polgár vagyok, és, őszintén szólva, hasznos polgár... Apa vagyok – és maga kicsoda? Kicsoda maga, fiatalember? Már megbocsásson, egy senki, egy lecsúszott birtokos, aki olyan magasztos hivatást űz, amihez legcsekélyebb joga sincs, mert a velejéig romlott...

PLATONOV: Polgár... Ha maga polgár, akkor ez egy sértő szó! Egy trágárság!

ANNA PETROVNA: Hát, csak nem hagyja abba! Platonov, miért kell tönkretennie a napunkat az okoskodásával? Minek beszél itt összevissza? Milyen jogon?

TRILECKIJ: Nem könnyű ezekkel az igazság bajnokaival, meg becsület lovagjaival... Mindig mindenbe bele kell avatkozniuk, minden róluk szól, mindenben érintettek...

GLAGOLJEV: Uraim, az étellel kezdték, de a halállal végzik ezt a beszélgetést...

ANNA PETROVNA: Nem való megfélemlkeznie arról, Platonov, hogy ha a vendégek veszekszenek, milyen kínos az a házigazdának...

VOJNYICEV: Ez jogos, amiért is ettől a perctől, általános cssssss... Béke, egyetértés, és csend!

VENGEROVICS: Egy perc nyugtot nem hagy! Mit vétettem én neki? Ez boszorkányüldözés!

VOJNYICEV: Cssssss...

TRILECKIJ: Hadd veszekedjenek! Annál jobban a muri.

Szünet

PLATONOV: Ha az ember körülnéz, beleszédül abba, amit lát... És a legrosszabb az, hogy aki egy icike-picikét is becsületes, meg tisztességes, az is csak hallgat, halálos csendben van, és csak néz... Mindenki rettegve néz rá, mindenki földig hajol ezelőtt az elhájjasodott, bearanyozott újjgazdag előtt, mert mindenki le van neki kötelezve tetőtől, talpig! És hol van már a becsület!

ANNA PETROVNA: Nyugodjon meg, Platonov! Megint kezdi a tavalyi műsort, de én már képtelen vagyok elviselni!

PLATONOV: *(vizet iszik)* Rendben. *(leül)*

VENGEROVICS: Rendben.

Szünet

SCSERBUK: Én egy mártír vagyok barátaim, egy mártír!

ANNA PETROVNA: Mi ez már megint?

SCSERBUK: Nagy az én bajom, barátaim! Inkább feküdnék a sírba, minthogy ezzel a gonosz feleségemmel kelljen élni! Már megint volt egy eset! Egy hete kis híján meggyilkolt engem azzal a vörös ördöggel, a donzsuánjával. Alszom szép nyugodtan a kertben, élvezem az álmaim, a múlt képeit lapozgatom álmomban, vágyakozva... (*sóhajt*)... és akkor... és akkor hirtelen úgy kupán vág valaki, hogy csak, na! Uramatyám! Na, mondom, itt a vég! Égszakadás, földindulás, özönvíz, lángzuhatag... Kinyitom a szemem, hát ott az a vörös... a vörös megragad engem, jól elagyabugyál, aztán a földhöz teremt! Erre odaugrik az a néember is... Elkapja szegény szerencsétlen szakállam (*megfogja a szakállát*), és jött a haddelhadd! (*a kopasz fejét üti*)... Kis híja, hogy meg nem öltek... Pedig már azt hittem, kilehelem a lelkem...

ANNA PETROVNA: Talán kissé túloz, Pável Petrovics...

SCSERBUK: Pedig vénasszony már, öreg, mint az országút, ronda, mint bűn, erre nesze neked... szerelmes! A boszorkány! A vörösnek meg kapóra jön... A pénzem kell annak, nem a szipirtyó szerelme...

Jakov jön be, és névkártyát ad át Anna Petrovnának

VOJNYICEV: Ki jött?

ANNA PETROVNA: Maradjon egy kicsit csöndben, Pável Petrovics! (*olvassa*) „Comte Glagolief”. Minek ez a ceremónia? Mondd meg, hogy kéretjük. (*Glagoljev-nek*) Itt a fia, Porfirij Szemjonics!

GLAGOLJEV: A fiam? Honnan kerül ide? Hiszen külföldön van!

Bejön Kirill Glagoljev

Tizenhetedik jelenet

Voltak, Kirill Glagoljev

ANNA PETROVNA: Kirill Porfirics! Milyen kedves öntől!

GLAGOLJEV: (*feláll*) Hát te, Kirill... megjöttél? (*leül*)

KIRILL: Szép napot, *mesdames* és Platonov, Vengerovics, Trileckij... A külön Platonov is itt van... Üdvözet, tisztelet, megbecsülés! Rémes, milyen meleg van itt Oroszországban... Egyenesen Párizsból jövök! Nyílegyenesen francia földről! Fűűű... Nem hiszik? Nemesi becsületszavamra! Csak leraktam a bőröndömet otthon... Hát, igen, az a Párizs, uraim! Micsoda város!

VOJNYICEV: Foglaljon helyet, francia ember!

KIRILL: Nem, nem, nem... Nem vendégségbe jöttem, hanem... csak az apámmal kellett találkoznom... (*az apjának*) Idehallgass, mit jelentsen ez?

GLAGOLJEV: Micsoda?

KIRILL: Össze akarsz vészni? Miért nem küldtél pénzt, amikor kértem, mi?

GLAGOLJEV: Majd otthon megbeszéljük.

KIRILL: Miért nem küldtél pénzt? Nevetsz? Neked ez vicces? Viccelődünk? Uram, hát lehet élni külföldön pénz nélkül?

ANNA PETROVNA: És hogy ment a sora Párizsban? Üljön már le, Kirill Porfirics!

KIRILL: Az ő jóvoltából egy szál fogkefével jöttem vissza! Harmincöt táviratot küldtem neki Párizsból! Miért nem küldtél pénzt, azt kérdezem! Vörösödsz? Ég a pofád?

TRILECKIJ: Nagyon kérem, ne ordibáljon, felséges uram! Ha továbbra is ordít, elküldöm a névjegyet a vizsgálóbíróhoz, és felelősségre vonatom a grófi cím illetéktelen használata miatt! Ez nagyon nem való!

GLAGOLJEV: Ne csinálj botrányt, Kirill! Gondoltam, hatezer elég lesz. Nyugodj már meg!

KIRILL: Adjál pénzt, és visszamegyek! Most adjál! Adjál már! Megyek! Adjad már! Nem érek rá!

ANNA PETROVNA: Hová siet ennyire? Nem ráér? Inkább meséljen valamit nekünk az utazásáról...

JAKOV: *(bejön)* Készen van!

ANNA PETROVNA: Igen? Hát akkor uraim, mehetünk enni!

TRILECKIJ: Enni? Hurrááá! *(az egyik kezével elkapja Szása, a másikkal Kirill kezét és fut)*

SZÁSA: Engedj el! Engedj már el, te örült! Magamtól is megyek!

KIRILL: Engedjen! Micsoda dolog ez? Nem szeretem a tréfát! *(kitépi magát)*

Szása és Trileckij kiszalad

ANNA PETROVNA: *(kézen fogja Kirillt)* Jöjjön csak, párizsi ember! Ne fortyogjon már! Abram Abramics, Tyimofej Gorgyejics... Kérem! *(Kimegy Kirillel)*

BUGROV: *(feláll, nyújtózik)* Mire végre megkapod a reggelit, már kopog a szemed... *(kimegy)*

PLATONOV: *(a karját nyújtja Szofja Jegorovnáának)* Megengedi? Milyen meglepett a tekintete! Ez a világ teljesen ismeretlen önnek! Ez a világ... *(halkabban)* Ez a világ, Szofja Jegorovna, az idióták, a totális, gyógyíthatatlan, reménytelen idióták világa... *(kimegy Szofja Jegorovnáával)*

VENGEROVICS: *(a fiának)* Na, most láttad?

ISZÁK: Eredeti csirkefogó! *(kimegy az apjával)*

VOJNYICEV: *(megbökdösi Ivan Ivanovicsot)* Ivan Ivanics! Ivan Ivanics! Kész a reggeli!

IVAN IVANOVICS: *(felugrik)* Mi az? Ki az?

VOJNYICEV: Senki... Menjünk reggelizni!

IVAN IVANOVICS: Az nagyon jó lesz, kedvesem!

Kimegy Vojnyicevvel és Scserbukkal

Tizennyolcadik jelenet

Petrin és Glagoljev

PETRIN: Egyetértesz?

GLAGOLJEV: Nem ellenzem... Mondtam már!

PETRIN: Aranyom... Hát, nemsokára megnősülsz?

GLAGOLJEV: Nem tudom, testvér. Egyáltalán, hozzám jön-e?

PETRIN: Hozzád megy! Vakuljak meg, ha nem!

GLAGOLJEV: Ki tudja? Ki tudhatja azt?... A másik ember lelke talány. De miért foglalkozol te ezzel?

PETRIN: Hát mivel foglalkozzak, ha nem ezzel, aranyom? Te jó ember vagy, ő is remek asszony... Akarod, hogy beszéljek vele?

GLAGOLJEV: Majd inkább én. Te csak hallgass... ha lehet, kérlek, és ne avatkozz bele! Egyedül is meg tudok nőszülni. *(kimegy)*

PETRIN: *(egyedül)* Hát, már hogy tudnál! Szentek az égben, segítsetek rajtam! Ha a tábornokné hozzámegy, gazdag ember vagyok! Megkapom a váltók árát, szentek az égben! Még az étvágyam is elvette ez a csodás lehetőség. Isten szolgái Anna és Porfirij, vagy jó, legyen, Porfirij és Anna egybekelnek...

Bejön Anna Petrovna

Tizenkilencedik jelenet

Petrin és Anna Petrovna

ANNA PETROVNA: Maga miért nem megy reggelizni?

PETRIN: Drága asszonyom, Anna Petrovna, megengedi, hogy tegyek egy finom célzást?

ANNA PETROVNA: Tegyen, csak gyorsan, ha kérhetem... Nem érek rá...

PETRIN: Hm... Nem akarna adni nekem valamicske pénzt, drága asszonyunk?

ANNA PETROVNA: Ez magának egy finom célzás? Ez egyáltalán nem célzás. Mennyit akar? Egy rubelt? Kettőt?

PETRIN: Törlesszen a váltókból. Utálok már nézegetni azokat a váltókat... A váltó az csak szemfényvesztés, ködös remény. Azt hazudják: sok pénzed van! De a valóság csak az, hogy semmi sincsen.

ANNA PETROVNA: Még mindig arról a tizenhatezerről beszél? Hát nem szégyelli magát? Nem gyötri a lelkiismeret, amikor ezt a tartozást emlegeti? Nem gyötri a bűntudat? Miért kell magának, nőtlen vénembernek, az a nyomorult pénz?

PETRIN: Csak azért kell, asszonyunk, mert az enyém.

ANNA PETROVNA: Maga akkor csalta ki ezt a váltót a férjemtől, amikor beteg volt, nem volt magánál... Erre azért emlékszik?

PETRIN: Hát aztán, asszonyunk? Azért van a váltó, hogy pénzt lehessen általa kérni és kapni. A pénz szereti a rendet.

ANNA PETROVNA: Jól van, jól van... elég. Nincs pénzem, és nem is lesz a maga számára, öregem! Takarodjon, mehet panaszra! Ej, maga jogidoktor! Hiszen meg vannak számlálva a napjai, minek akkor csalni? Nagyön furcsa!

PETRIN: Szabad még egy célzást tennem, asszonyunk?

ANNA PETROVNA: Nem. *(az ajtó felé megy)* Menjen zabálni!

PETRIN: Engedje meg, asszonyunk! Édesem, csak egy percre! Tetszik magának Porfirij?

ANNA PETROVNA: Mi köze hozzá? Mi köze van magának a dolgaimhoz, egyáltalán, jogászkám?

PETRIN: Mi közöm? (*a mellét veri*) És ki volt, engedje már, hogy megkérdezzem, ki volt a megboldogult tábornok legjobb barátja? Ki csukta le a szemét, amikor meghalt?

ANNA PETROVNA: Maga! Maga! Maga! Nagyszerű teljesítmény!

PETRIN: Most megyek, és iszom lelke üdvére... (*sóhajt*) És a maga egészségére! Kegyed nagyon büszke, sőt kevély! A kevélység pedig bűn... (*kimegy*)

Bejön Platonov

Huszdik jelenet

Anna Petrovna és Platonov

PLATONOV: A fene érti ezt a magabiztosságot! Elkergeted, az meg ül, mintha mi sem történt volna... Ez már tényleg az arcátlan uzsorás magabiztossága! Min töpreng, méltóságám?

ANNA PETROVNA: Megnyugodott?

PLATONOV: Megnyugodtam... Ne veszekedjünk... (*megcsókolja a kezét*) Ezek mind rászolgáltak, drága tábornokné, hogy bárkinek joga legyen kikergetni őket a maga házából...

ANNA PETROVNA: Milyen örömmel kergetném el őket én magam, kedves, elviselhetetlen Mihail Vasziljics!... Az a legnagyobb bajunk, hogy a becsület, amiről ma volt szíves az én rovásomra előadást tartani, csak elméletben működik, a gyakorlatban sosem. Hiszen ők a mi jótevőink, hitelezőink... Csak egyszer nézz ferdén rájuk – és holnap már nem lesz meg ez a birtok... láthatja, vagy a birtok, vagy a becsület... és én a birtokot választom... Úgyhogy értse, ahogy akarja, kedves hőzöngő, de ha nem szeretné, hogy elutazzam erről a csodálatos vidékről, akkor hagyjon engem békén a becsülettel, és ne ingerelje a vadállataimat... Hívnak... Ebéd után kikocsizunk... ne merészeljen elmenni! (*Megveregeti a vállát*) Túléljük! Jöjjön enni! (*Kimegy*)

PLATONOV: (*szünet után*) Akkor is kikergetem... Mindet kikergetem! Lehet, hogy ostobaság, lehet, hogy modortalanság, de... akkor is elzavarom... Megfogadtam magamnak, hogy nem avatkozom ebbe a disznóságba, de mit tehetnék? Katasztrófa, ha van jellemed, de ha nincs, az is...

Bejön Iszák

Huszonegyedik jelenet

Platonov és Iszák

ISZÁK: Hallgasson meg, tanító úr, azt tanácsolom önnek, ne kötekedjen az apámmal.

PLATONOV: Jó tanács, *merci*...

ISZÁK: Nem tréfálok. Az apámnak sok összeköttetése van, és maga könnyen elveszítheti az állását. Csak figyelmeztetem.

PLATONOV: Nagylelkű ifjú! Hogy hívják?

ISZÁK: Iszák.

PLATONOV: Ja, persze, Ábrahám nemzé Izsákot. Köszönöm önnek, nagylelkű ifjú! Ha lesz rá alkalom, szíveskedjen átadni az apukájának, hogy azt kívánom neki, és a barátainak, hogy süllyedjenek a föld alá! Menjen enni, mert mindent felfalnak maga előtt, fiatalember!

ISZÁK: *(megvonja a vállát, az ajtó felé megy)* Lehet, hogy fura, sőt ostobaság... *(megáll)* Biztos azt hiszi, hogy haragszom magára, amiért nem hagyja békén az apámat. Egyáltalán nem. Nem haragszom önre, hanem tanulmányozom... Egy mai Csackijt tanulmányozok az ön személyében... és átlátok magán! Ha jól érezné magát, ha nem unatkozna ennyire, akkor higgye el, nem kötekedne az apámmal. Ön, Csackij úr, nem az igazságot keresi, hanem csak szórakozást, időöltést... Szolgái nincsenek, de valakibe mégis csak bele kell kötni! Így hát beleköt mindenbe és mindenkibe...

PLATONOV: *(nevet)* Isten bizony, nem is rossz! Magának mégis van egy kis sütnivalója...

ISZÁK: Figyelemreméltó az a visszataszító helyzet, hogy maga sosem szemtől szembe, *tête-à-tête* veszekszik az apámmal, hanem a szórakozásához mindig társaságot keres, ahol az ostobák előtt ábrázolhatja teljes nagyszerűségét! Fúj, de teátrális!

PLATONOV: Szívesen beszélnék önnel tíz év múlva, elég öt is... megőrzi-e magát? Érintetlen marad-e ez a hanghordozás, ez a fény a szemében? Hiszen úgyis tönkremegy, fiatalember. Legalább jól tanul? Az arcán látom, hogy nem... Tönkre fog menni! Úgyhogy, menjen enni! Nem beszélek többet magával. Nem tetszik a dühödt ábrázata...

ISZÁK: *(nevet)* Széplélek. *(az ajtó felé megy)* Inkább egy dühödt ábrázatot, mint egy tenyérbe mászó.

PLATONOV: Az igaz... Na, menjen már enni!

ISZÁK: Mi nem is beszéltünk... ezt el ne felejtse. *(Kimegy)*

PLATONOV: *(egyedül)* Tudatlan, fellengzős, és nagy titokban bőbeszédű fiatalember. *(az ebédlőajtó felé néz)* És ott van Szofi. Nézelődik... Engem keres a bársonyos tekintetével. Még mindig milyen szép! Az arcán menyki szépség! És épp olyan a haja! Ugyanaz a szín, ugyanaz a frizura... Hányszor csókoltam ezeket a fürtöket! Szép emlékeket ébreszt bennem ez a látvány...

Szünet

Hát tényleg eljött már az az idő, amikor meg kell elégednem a pusztai emlékeimmel?

Szünet

Emlékezni jó dolog, de... nekem tényleg... végem? Istenem, ne, ne! Inkább a halál... Élni kell... még élni kell... még fiatal vagyok!

Bejön Vojnyicev

Huszonkettedik jelenet

Platonov, Vojnyicev, később Trileckij

VOJNYICEV: *(bejön, szalvétával törli a száját)* Jöjjön, ne bujkáljon, igyunk Szofi egészségére!

PLATONOV: Csak nézem, és gyönyörködöm a feleségében... Micsoda nő!

Vojnyicev nevet

Maga a szerencse fia!

VOJNYICEV: Igen... beismerem... boldog vagyok. Nem is az, hogy boldog, még ha bizonyos szempontból... talán mégsem mondhatom, hogy tökéletesen... de mindenesetre nagyon boldog vagyok.

PLATONOV: *(az ebédlőajtó felé néz)* Régóta ismerem őt, Szergej Pavlovics! Úgy ismerem, mint a tenyeremet. Most is szép, de milyen szép volt akkor! Kár, hogy nem ismerte régen!

VOJNYICEV: Igen.

PLATONOV: Micsoda szemek!

VOJNYICEV: És a haja?

PLATONOV: Csodálatos lány volt! *(nevet)* Az én Szásám meg! Az én Avdotyám, Matrjónám, Pelagéjám... Ott ül! Épp hogy kilátszik a vodkásüveg mögül! Ingerült, izgatott, és fel van háborodva a viselkedésem miatt! Gyötri szegényt a gondolat, hogy most mindenki elítél és gyűlöl engem, amiért összeszólkóztam Vengeroviccsal.

VOJNYICEV: Bocsánat, ha indiszkrét leszek... boldog vagy vele?

PLATONOV: Ő a családom, testvér... Ha elvonnék tőlem, akkor valószínűleg végleg elvesznék... A családi fészek! Ha megtapasztalod, megtudod. Csak kár, hogy még keveset züllöttél, nem tudod úgy megbecsülni a családot. Az én Szásámat egy millióért sem adnám. Úgy összeillünk, hogy jobban nem is lehetne... Ő buta, én meg semmirekellő vagyok...

Bejön Trileckij

(Trileckijnek) Na, teletömted magad?

TRILECKIJ: Degeszre. *(a hasát ütögeti)* Mint a dob! Gyerünk, csibészek, igyunk valamit... Már csak az uraság hazaérkezése miatt is... Ej, testvérek... *(átöleli őket)* Igyunk már! Ej! *(nyújtózik)* Ej! Ilyen az emberi sors! A boldog férj jobb, ha nem követi a bűnösök tanácsát... Csibészek! Csirkefogók!...

PLATONOV: Voltál ma a betegeidnél?

TRILECKIJ: Ne most... Vagy tudod mit, Michel... Mondok neked valamit egyszer és mindenkorra. Velem te ne kötekedj! Halálosan unlak a kioktatásaiddal együtt! De ha annyira be vagy sózva, ha viszket a nyelved, akkor kérlek, foglald írásba, amit akarsz. Megtanulom kívülről! Vagy tartsd meg a kioktatásaidat egy meghatározott időben. Minden nap kapsz tőlem erre egy órát... mondjuk, délután négytől ötig. Jó lesz? Ráadásul fizetek neked egy rubelt ezért az óráért. *(Nyújtózkodik)* De hogy egész nap, hogy egész nap...

PLATONOV: *(Vojnyicevnek)* Magyarázd meg légy szíves, mit jelent az a hirdetés a „Közlöny”-ben? Hát már tényleg itt tartunk?

VOJNYICEV: Nem, ne aggódj. *(Nevet)* Ez csak egy kis pénzügyi manőver... Árverés lesz, és azon Glagoljev megveszi a birtokot. Porfirij Szemjonics megszabadít minket a banktól, és azután nem a banknak, hanem neki fizetjük a kamatot. Az ő ötlete volt.

PLATONOV: Nem értem. Mi ebben az ő haszna? Ajándékba adja, vagy mi? Nem értem ezt az ajándékot, és lehet, hogy nem is kellene elfogadnotok...

VOJNYICEV: Hát... tulajdonképpen én sem egészen értem. ..Kérdezd *maman-t*, majd ő elmagyarázza... Csak annyit tudok, hogy az eladás után a birtok nálunk marad, és Glagoljevnek fogunk törleszteni. *Maman*, már ma odaadja neki az első ötezret... Az biztos, hogy a bankkal, sokkal kínosabb üzletelni, mint Glagoljevvel. Jaj, de meguntam én ezt a bankot! Trileckij nem unt rád annyira, amennyire én meguntam ezt a bankot! Hagyjuk már az üzletet! *(Mefogja Platonov karját)* Menjünk, igyunk arra, hogy összetegeződünk! Nyikoláj Ivanics! *(mefogja Trileckij karját is)* Igyunk a barátságunkra, barátaim! Csak szabadítson meg a sors ettől az egésztől! Hogy az ördög vigyen el minden üzleti tranzakciót! Éljen egészségben minden ember, akit szeretek, maguk, az én Szonyám, és a mostohaanyám! Ez az életem! Menjünk!

PLATONOV: Megyek. Mindenre iszom, és megiszom mindent! Már régen nem ittam, de ma kedvem van berúgni.

ANNA PETROVNA: *(az ajtóban)* Ó, te vagy az, szép barátság! Szép kis trojka! *(énekel)* Ha befogom a sűrű trojkát...

TRILECKIJ: Sötétbarna lovamat... Gyerekek! Kezdjük konyakkal!

ANNA PETROVNA: Jöjjenek enni, paraziták! Minden kihült már!

PLATONOV: Ó, te vagy az, szép barátság! Mindig is szerencsém volt a szerelemben, de sosem volt szerencsém a barátságban. Remélem, uraim, soha nem kell majd megbánniuk, hogy a barátaim lettek. Igyunk minden barátság szerencsés kimenetelére, különösen a miénkre! Hogy ne olyan hevesen és hirtelenül végződjön, mint ahogyan kezdődött!

Vége az első felvonásnak

MÁSODIK FELVONÁS

ELSŐ KÉP

Kert. A színpad előterében virágoskert, kör alakú kis fasorral. A virágoskert közepén szobor. A szobor fején tál. Padok, székek, asztalok. Jobb oldalon a ház homlokzata. Tornác. Az ablakok nyitva. Az ablakokon át, nevetés, zongora- és hegedűszó hallatszik (quadrille, valcer, ilyesmi). A kert mélyén kínai pavilon, lámpásokkal. A pavilon bejáratán Sz. V. monogram. A pavilon mögött tekéznak, hallatszik a gurítás, és felkiáltások: „öt talált”, „négy nem talált”, stb. A kert és a ház kivilágítva. A kertben vendégek és szolgák jönnek-mennek. Vaszilij és Jakov (fekete frakkban, részegen) Lámpásokat aggatnak fel, és meggyújtják a lámpásokat.

Első jelenet

Bugrov és Trileckij (kokárdás tányérsapkában)

TRILECKIJ: *(kijön a házból, Bugrovval karöltve)* Adjál, Tyimofej Gorgyejics! Most miből áll az neked? Csak kölcsönbe kérem!

BUGROV: Higgyc el, nem tehetem! Ne sértsen meg, Nyikoláj Ivanics!

TRILECKIJ: Hogyne tehetnéd, Tyimofej Gorgyejics! Mindent megtehetsz! Az egész világmindenséget kivásárolhatod, ha akarod, csak éppen nem akarod. Kölcsönbe kérem! Értsd már meg ember! Becsszóra, hogy soha nem adom meg!

BUGROV: Látja? Látja? Most elszólta magát, hogy nem adja meg!

TRILECKIJ: Nem látok semmit! Csak azt látom, milyen kőszívű vagy. Adjál, édes úr! Nem adsz? Adj, ha mondom! Jó, hát, kérem, könyörgök! De most tényleg ilyen érzéketlen vagy? Hát van neked szíved?

BUGROV: *(sóhajt)* Hjajajaj, Nyikoláj Ivanics! Gyógyítani nem gyógyít, csak pénzt tarhál...

TRILECKIJ: Jól mondd! *(sóhajt)* Igazad van.

BUGROV: *(előveszi a tárcáját)* És mindig ki is gúnyol, mindennek tetejébe... Bármit mondok, máris: hahaha! Hát szabad így? Éppen hogy nem szabad... lehet, hogy nem tanultam, de én is csak keresztény vagyok, mint a tanult ember... Ha meg butaságot mondok, akkor javítson ki, de ne nevéssen... Bizony. Mi parasztemberek vagyunk, nem púder, hanem cserzett bőr van az arcunkon, tőlünk nem várhatja, hogy finomkodjunk... *(kinyitja a tárcáját)* Utoljára, Nyikoláj Ivanics! *(számol)* Egy... hat... tizenkettő...

TRILECKIJ: *(belenéz a tárcába)* Barátom! És még mondja valaki, hogy az oroszoknak nincs pénze! Hol szedtél össze ennyit?

BUGROV: Ötven... *(odaadja neki a pénzt)* Legutoljára.

TRILECKIJ: És ez kis papíros mi? Ezt is add még oda. Olyan rimázkodva néz rám! *(elveszi a pénzt)* Add már oda azt a kis papírt is!

BUGROV: *(odaadja)* Fogja! Nagyon mohó maga, Nyikoláj Ivanics!

TRILECKIJ: Csupa egyrubeles, meg egyrubeles... Úgy koldultad össze, vagy mi? Nem hamis ez a pénz?

BUGROV: Adja szépen vissza, ha maga szerint hamis!

TRILECKIJ: Visszaadnám, ha szükséged volna rá... *Merci*, Tyimofej Gorgyejics! Kívánom, hogy még kövérébbre hízz és kapj egy szép kitüntetést. Mondd meg nekem szépen, Tyimofej Gorgyejics, miért élsz ilyen egészségtelen életet? Sokat iszol, bömbölsz, izzadsz, nem akkor alszol, amikor kéne... Például most miért nem alszol? Az ilyen vértolulósos, epés, lobbanékony boltosoknak, korán kell lefeküdni! Hát még ér is több van benned, mint másokban! Szabad így gyilkolni magad?

BUGROV: Hö?

TRILECKIJ: Hö bizony! De azért ne félj... Csak viccelek... Korai volna még meghalnod... Élni fogsz! Sok pénzed van? Tyimofej Gorgyejics?

BUGROV: Egy darabig elég lesz.

TRILECKIJ: Rendes, okos ember vagy te, Tyimofej Gorgyejics, de nagy simlis! Már megbocsáss... Barátságból mondom... Mert barátok vagyunk, nem? Nagy simlis! Miért vásárolod fel Vojnyicev váltóit? Miért tömöd pénzzel?

BUGROV: Ez nem tartozik magára, Nyikoláj Ivanics!

TRILECKIJ: Vengeroviccsal a tábornokné bányáit akarjátok megkaparintani? Azt hiszed, a tábornokné, majd megsajnálja a mostohafiát, és nem hagyja tönkremenni, hanem odaadja neked a bányáit? Nagy ember vagy – és nagy simlis! Görény!

BUGROV: Most az lesz, Nyikoláj Ivanics... hogy én megyek, és valahol a lugas mellett szundítok egy kicsit, maga meg, amikor vacsorára hívnak, szépen fölkelt.

TRILECKIJ: Remek! Menj, aludj.

BUGROV: Ha meg nem hívnának vacsorára, akkor keltsen föl fél tizenegykor!
(*elmegy a lugas felé*)

Második jelenet

Trileckij, később Vojnyicev

TRILECKIJ: (*nézegeti a pénzt*) Paraszt szaga van... Azokról nyúzta le a szemét! Mit csináljak vele? (*Vaszilijnak és Jakovnak*) Hé, ti! Két önkéntest kérek! Vaszilij, szólj Jakovnak, Jakov, szólj Vaszilijnak! Másszatok már ide! Élénkebben!

Jakov és Vaszilij odamennek Trileckijhez

Frakkban vannak! A mindenit! Örületesen hasonlítok az urakhoz! (*egy rubelt ad Jakovnak*) Nesze, egy rubel! (*Vaszilijnak*) Ez meg neked egy rubel! Azért kapjátok, mert szép hosszú az orrotok.

JAKOV ÉS VASZILIJ: (*hajlonganak*) Hálásan köszönjük, Nyikoláj Ivanics!

TRILECKIJ: Mit imbolyogtok itt, pravoszlávok? Be vagytok rúgva? Mindketten, mint a disznó? Kaptok majd a tábornoknéától, ha megtudja! Nyakon vág mindkettőtöket, az biztos! *(ad nekik még egy-egy rubelt)* Nesztek, itt van még egy rubel! Ezt azért kapjátok, mert téged hívnak Jakovnak, őt meg Vaszilijnak, és nem fordítva. Köszönjétek meg szépen!

Jakov és Vaszilij hajlong

Nagyon jó! És itt van még egy rubel nektek, amiért engem meg Nyikoláj Ivanicsnak hívnak, nem pedig Ivan Nyikolájevicsnek! *(még ad)* Köszönjétek meg! Úgy! Aztán nehogy eligyátok! Különbösen keserű orvosságot kaptok tőlem! Örületesen hasonlítok az urakhoz! Na, menjetek lámpásokat gyűjtani! Mars! Elegendem van belőletek!

Jakov és Vaszilij odébb mennek. Vojnyicev megy át a színen.

Nesze, itt van neked három rubel!

Vojnyicev elveszi a pénzt, mechanikusan zsebre vágja és a kert mélye felé távozik

Meg se köszönöd?

Ivan Ivanovics és Szása jönnek ki a házból

Harmadik jelenet

Trileckij, Ivan Ivanovics, Szása

SZÁSA: *(belépve)* Istenem! Mikor lesz már ennek vége? Istenem! Miért vertél meg így engem? Ez részeg, Nyikoláj részeg, Misa részeg... Legalább az istent félnétek, gyalázatosak, ha már az emberek előtt nem szégyellitek magatokat! Mindenki minket bámul! És nekem, mit gondoltok, milyen érzés nekem látni, hogy mindenki ujjal mutogat ránk?

IVAN IVANOVICS: Ne má', ne má'! Várjál... Összezavartál... Várjál...

SZÁSA: Benneteket egyetlen rendes házba nem lehet beengedni! Még be se tették a lábukat, máris részegek! Gyalázat! Még az öreg is! Neked kéne példát mutatnod nekik, nem hogy együtt vedelni velük!

IVAN IVANOVICS: Várjál, várjál... Össze zavartál... Hol tartottam? Ja! Nem hazudok, Szása öcsém! Hidd el! Ha még öt évet szolgállok, most tábornok volnék! Mert te azt hiszed, nem volnék tábornok? Tyhű!... (*hahotázik*) Még hogy az én karakteremmel ne volnék tábornok? Az én képzettségemmel? Akkor te semmit nem értesz az egészből... Akkor semmit nem értesz...

SZÁSA: Menjünk! A tábornokok nem vedelnek ennyit!

IVAN IVANOVICS: Az is csak iszik, ha örül! Jaj, ha tábornok volnék! Hallgass már, légy szíves! Tisztára az anyja! Züm-züm-züm... Istenbizonyra mondom! Volt, hogy egész nap, reggeltől estig, reggeltől estig... Ezt ne így, azt ne úgy... züm-züm-züm... Hol tartottam? Ja! Tisztára anyádra ütöttél, pöttöm! Tisztára... tisztára... A szemed, a hajad... még a járása is ilyen volt, mint a kislibáé... (*megcsókolja*) Édes angyalom! Teljesen, mint szegény halott anyád... Borzasztóan szerettem szegény halott anyádat! Nem vigyázott az ég, szegény öreg bolond Ivanicsra!

SZÁSA: Na, jó, elég ebből... Gyerünk! De komolyan, papa... Ideje lenne leszoknod az ivásról, meg a botránnyokról. Hagyd ezt másokra... Ők legalább fiatalok, neked, öregnek, már tényleg nem áll jól...

IVAN IVANOVICS: Igenis, barátocskám! Értettem! Nem iszom... Igenis... Persze, persze... értem én... Hol is tartottam?

TRILECKIJ: (*Ivan Ivanovicsnak*) Tessék, méltóságos úr, itt van önnek száz kopek! (*ad neki egy rubelt*)

IVAN IVANOVICS: Úgy... Elfogadom, fiam! *Merci*... Idegentől nem fogadnám el, de a saját fiamtól elfogadom... Örömmel elfogadom... Nem szeretem, kisgyerekeim, az idegenek pénzét! Te jószagú úristen, mennyire nem szeretem! Becsületes vagyok, gyerekek! Az apátok, egy becsületes ember! Életemben nem károsítottam meg se hazám kincstárát, se házam kasszáját! Épp csak, hogy ki kellett volna nyújtani a kezem a megfelelő helyekre, most gazdag és dicső volnék!

TRILECKIJ: Nagyon szép, öreg, de nem illik így dicsekedni!

IVAN IVANOVICS: Nem dicsekvésből mondom, Nyikoláj! Csak okítalak benneteket, gyerekeim! Okosítalak... Hiszen én felelek értetek az ég színe előtt!

TRILECKIJ: Hová mentek?

IVAN IVANOVICS: Haza. Elkísérem ezt a futrinkát... Kísérj haza így, kísérj haza úgy... teljesen rámszállt... Úgyhogy hazakísérem. Fél egyedül. Hazakísérem, és visszajövök.

TRILECKIJ: Hát persze, gyere. *(Szásának)* Te is kérsz? Tessék, neked is, nesze, te is kapsz! Három rubel! Meg neked is három!

SZÁSA: Ha már itt tartunk, tegyél hozzá még kettőt. Veszek Misának egy nyári nadrágot, mert csak egy van neki. Jaj, az a legrosszabb, ha egy van! Mosáskor a téli, vastagot kell felvennie...

TRILECKIJ: Nem adnék én neki, se nyárit, se télit, ha rajtam állna, azt mondanám: járj, amiben tudsz! De most mit tudok én veled tenni? Nesze, itt van még kettő! *(odaadja a pénzt)*

IVAN IVANOVICS: Hol is tartottam? Ja!... Már emlékszem... igen... A vezérkarnál voltam, édes gyerekeim...Az agyammal harcoltam az ellenség ellen, a török vérét is az eszemmel ontottam... A közelharcot nem is ismerem, nem, nem ismerem... Bizony...

SZÁSA: Mit állunk itt? Késő van. Szervusz, Kolja! Gyerünk, papa!

IVAN IVANOVICS: Állj! Hallgass már, Krisztus szerelmére! Kot-kot-kot... Gyöngytyúk! Kotlós! Hát, így kell élni, gyerekek! Becsületesen, tiszteletreméltóan, büntelenül... Bizony, bizony... Én megkaptam a harmadosztályú Vlagyimir rendet...

SZÁSA: Hát, persze, papa. Menjünk!

TRILECKIJ: Nem kell ragozni, papa, a nélkül is tudjuk, milyen ember vagy... na, indulj... Kísérd haza...

IVAN IVANOVICS: Te vagy a legokosabb ember, Nyikoláj! Egyszer még Pirogov lesz belőled!

TRILECKIJ: Menj csak, menj...

IVAN IVANOVICS: Hol is tartottam? Ja. ...Én láttam Pirogovot... Még Kijevben... Bizony, bizony... A legokosabb ember... még szép... Akkor megyek... Gyerünk, Szasurka! Elgyengültem, gyerekeim... az életem egy gyászmisére

hasonlít... Ó Uram, irgalmazz nekünk, bűnösöknek! Vétkeztünk, vétkeztünk... bizony, bizony... Bűnös vagyok kisgyerekeim! Most Mammont szolgálom, amikor pedig fiatal voltam, nem féltém az istent... Nem volt nálam léhább ember... Az anyag! A test! Stoff und Kraft! Ó, istenem... Na, igen... Imádkoztatok gyerekeim, hogy meg ne haljak! Elmentél Szasurocska? Hol vagy? Ja, itt... Menjünk...

Anna Petrovna kinéz az ablakon

TRILECKIJ: Én innen egy tapodtat se... Össze-vissza beszélsz, öreg... Na, induljatok! A malmot kerüljétek el, mert megtépnek a kutyák.

SZÁSA: Te Kolja, vedd már le a sapkáját... Add oda neki, a végén még megfázik...

TRILECKIJ: *(leveszi a fejéről a tányérsapkát, és ráadja az apjára)* Most már masírozhatsz, öreg! Balra át! In-dulj!

IVAN IVANOVICS: Félfordulat baaaal-ra! Bizony, bizony... Igazságos ember vagy, Nyikoláj! És Mihajlo, a vöm, az is igazságos! Szabadgondolkodó, de azért igazságos! Megyek, megyek... *(mennek)* Menjünk, Szása... Jössz te is? Hadd vigyelek!

SZÁSA: Na, még csak az kéne!

IVAN IVANOVICS: Hadd vigyelek már! Anyádat mindig én hurcoltam... Volt, hogy vittem, pedig magam is tántorogtam... Egyszer legurultam a dombról, vele együtt... Csak nevetett az én édesem, nem haragudott az kicsit se... Na, gyere, hadd vigyelek!

SZÁSA: Ne beszélj butaságokat... Vedd fel rendesen a sapkád. *(megigazítja az öreg sapkáját)*. Jó kiállítású ember vagy még mindig, papa!

IVAN IVANOVICS: Bizony, bizony...

Elmennek. Bejön Petrin és Scserbuk

Negyedik jelenet

Trileckij, Petrin és Scserbuk

PETRIN: *(kijön a házból Scserbukkal karöltve)* Tégy elém ötvenezer rubelt, és én ellopom... Becsület szavamra, ellopom... Csak ne legyen következménye... Ellopom... Tegyük eléd ötvenezret, te is ellopod.

SCSERBUK: Nem lopom el, Geraszja! Nem én!

PETRIN: Vagy tegyél elém akár egyetlen rubelt, azt is ellopom! Becsület! Pfuj, pfuj! Ki kíváncsi a becsületedre? A becsületes azt jelenti, hülye...

SCSERBUK: Akkor hülye vagyok... Jó, hadd legyek hülye...

TRILECKIJ: Itt van nektek, öregapáim, egy –egy rubel! *(egy-egy rubelt ad nekik)*

PETRIN: *(elveszi)* Adja csak...

SCSERBUK: *(nevet, elveszi)* Merci, doktor úr...

TRILECKIJ: Becsiccsentettek a tisztelt urak?

PETRIN: Egy csöppet...

TRILECKIJ: Akkor itt van önöknek még egy rubel, hogy gyászmisét mondassanak az üdvösségükért. Hiszen bűnösök, vagy nem? Fogják! Na, persze inkább egy nagy nyakast érdemelnének, de hát, az ünnepi alkalom kedvéért... mindjárt megharagszom, a mindenségit!

ANNA PETROVNA: *(az ablakból)* Adjon nekem is egy rubelt, Trileckij! *(elbújik)*

TRILECKIJ: Magának nem egyet, de ötöt is adok, legcsodálatosabb tábornoki özvegy! Azonnal! *(bemegy a házba)*

PETRIN: *(az ablakot nézi)* Elrejtőzött a tündér?

SCSERBUK: *(az ablakot nézi)* El.

PETRIN: Ki nem állhatom! Rossz asszony! Túlságosan gőgös... Az asszony legyen szerény, tisztelettudó... (*ingatja a fejét*) Láttad Glagoljevet? Szép kis alak! Ül, mint a gomba, egyhelyben, hallgat és csak bámulja a szemével! Hát így kell udvarolni a hölgyeknek?

SCSERBUK: Nősül!

PETRIN: De mikor nősül? Száz év múlva? Na, hát köszönöm alássan! Száz év múlva felőlem akár már ne is nősüljön!

SCSERBUK: Minek is nősülne már, Geraszja, az az öreg... Vagy, ha olyan nagy nősülhetnékje van, vegyen el egy egyszerű teremtest... aki hozzá való... de ez fiatal, tüzes, európai műveltség, iskolák...

PETRIN: De ha mégis elvenné! Annyira szeretném, hogy nem is tudom szavakkal kifejezni! Hiszen ezeknek semmijük sincs, amióta a néhai tábornok megboldogult, hogy nyugodjék békében! Jó, vannak bányái, de azokat Vengerovics már kinézte magának... hát hogy jövök én ahhoz, hogy Vengeroviccsal konkuráljak? És mit kaphatok én így a váltóimért tőlük? Még ha megóvatolom is, hát mit kapok?

SCSERBUK: *Nihil.*

PETRIN: Na, de ha hozzámenne Glagoljevhez, mindjárt tudni fogom, mit kapok... A váltókat azonnal megóvatolom, letiltom az adósságot... Nem fogja hagyni, hogy a nevelt fia bedőljön, és kifizeti! Ó, ó, ó! Bár teljesülnél, csodálatos álom! Tizenhatezerről beszélünk, Pávocska!

SCSERBUK: Nekem háromezerrel jönnek... Megparancsolta a hárpia, hogy szedjem be tőlük... De hogy szedjem be? Nem tudom csak úgy beszélni... ezek nem parasztok... ezek barátok... jöjjön csak ide ő, és kérje el ő... gyere Geraszja, menjünk a lugasba!

PETRIN: Minek?

SCSERBUK: Megnézném, hogy a női szakaszban, nem kél-e el egy kis segítség...

PETRIN: Dunyasa is a lugasban van?

SCSERBUK: A lugasban. (*mennek*) Ott jobb a mulatság... (*énekel*) Boldogtalan élet, ha nem láthatlak téged...!

PETRIN: tik-tak-tik-tak... (*kiabál*) Igeeen! (*énekel*) Az új évet én vidáman köszöntöm, ha jóbarátaim itt vannak velem...⁴

Elmennek

Ötödik jelenet

Vojnyicev és Szofja Jegorovna jönnek a kert mélyéből

VOJNYICEV: Min gondolkodsz?

SZOFJA JEGOROVNA: Nem tudom.

VOJNYICEV: Visszautasítod, hogy segítek neked... Tényleg nem tudok segíteni? Titkaid vannak, Szofi? Titkaid a férjed előtt... hm...

Leülnek

SZOFJA JEGOROVNA Ugyan, miféle titkok? ...Én sem értem, mi történik velem... Ne kínozd magad feleslegesen, Szergej! Ne is figyelj a rosszkedvemre...

Szünet

Utazzunk el innen, Szergej!

VOJNYICEV: Utazzunk el?

SZOFJA JEGOROVNA: Igen.

VOJNYICEV: De miért?

SZOFJA JEGOROVNA: Szeretném... Mondjuk külföldre... Elutazunk?

VOJNYICEV: Szeretném... De miért?

⁴ Csehov 1189. december 29-én ugyanezzel a szöveggel küld újévi jókívánságot doktor Ivan Ivanovics Orlovnak, Jaltából.

SZOFJA JEGOROVNA: Jó itt, érdekes, nagyszerű, de nem bírom... Minden rendben, minden jó, de... el kell utaznunk. Ne kérdezz semmit, kérlek.

VOJNYICEV: Holnap elutazunk... holnap már itt sem leszünk! *(megcsókolja a kezét)* Unatkozol itt! Megértelek! Elviselhetetlen ez a közeg! Ezek a Petrinek, meg Scserbukok...

SZOFJA JEGOROVNA: Nem ők tehetnek róla... ne bántsuk őket.

Szünet

VOJNYICEV: Honnan van ennyi bánat, bennetek, nőkben? Minek bánkódní? *(megcsókolja a felesége arcát)* Elég! Légy vidám! Élj, amíg lehet! Nem lehetne ezt a bánatot – ahogy Platonov mondaná – egyszerűen fenékbe rúgni? Ja! Jut eszembe, Platonov! Miért nem beszélgetsz vele gyakrabban? Ő nem műveletlen, unalmas ember, ő nem akárci! Beszélhetsz vele lelkedből, őszintén! Meglátod, mintha csak levénné rólad a bánatot! Beszélj gyakrabban a *mamannal*, Trileckijjel... *(nevet)* Beszélj velük, ne nézd le őket! Ismerkedj meg velük alaposabban... Azért ajánlom ezt, mert ők pont az ízlésem szerint való emberek. Ezek az emberek... Szeretem őket. Ha jobban megismered őket, te is megszereted majd.

ANNA PETROVNA: *(az ablakból)* Szergej! Szergej! Ki van ott? Hívják ide Szergej Pavlovicsot!

VOJNYICEV: Mit parancsol?

ANNA PETROVNA: Itt vagy? Csak egy percre!

VOJNYICEV: Mindjárt! *(Szofta Jegorovnáknak)* Holnap elutazunk, hacsak meg nem gondolod magad. *(bemege a házba)*

SZOFJA JEGOROVNA: *(szünet után)* Ez kész katasztrófa! Már olyan állapotban vagyok, hogy napokig eszembe sem jut a férjem, megfeledkezem a jelenlétéről, nem figyelek arra, amit mond... A terhemre van... Mit tegyek? *(gondolkodik)* Rémes! Csak most volt az esküvőnk, és már... És ez mind miatta... Platonov! Nincs az az erő, jellem, semmi, ami segítene, hogy ellenálljak ennek az embernek! Szemmel tart reggeltől estig, keres engem, egy perc nyugtot nem hagy azokkal a mindentudó szemével. Ez rémes... és voltaképpen ostobaság! De már nem tudok kezeskedni magamért! Csak egy lépést kell tennie, és minden megtörténhet!

Hatodik jelenet

Szofja Jegorovna, Platonov

Platonov kijön a házból

SZOFJA JEGOROVNA: Itt jön! Körbe nézeget, keres valakit! Kit keres? A járásán látom, hogy kit! Nagyon nem tisztességes tőle, hogy nem hagy engem békén!

PLATONOV: Micsoda hőség! Nem kéne innom... *(meglátja Szofja Jegorovnát)*
Itt van, Szofja Jegorovna? Így, egyedül? *(nevet)*

SZOFJA JEGOROVNA: Igen.

PLATONOV: Elmenekül a földi halandóktól?

SZOFJA JEGOROVNA: Nincs miért menekülnöm. Nem irtózom tőlük, és nem is zavarnak.

PLATONOV: Igen? *(mellél)* Szabad?

Szünet

De ha nem menekül az emberek elől, Szofja Jegorovna, akkor miért menekül előlem? Miért? Bocsánat, engedje, hogy végigmondjam! Nagyon örülök, hogy végre sikerül beszélnem önnel. Maga menekül előlem, elkerül, rám se néz... Most mi ez? Ez valami komédia? Vagy komoly?

SZOFJA JEGOROVNA: Eszemben sincs menekülni ön elől? Hogy jut ilyesmi az eszébe?

PLATONOV: Eleinte mintha még nem kerülte a társaságom, legalábbis akkor még mintha méltónak talált volna rá, most meg már látni sem akar! Ha bemegyek egy szobába, maga átmegy egy másikba, ha én ki a kertbe, maga be a kertből, ha beszélgetni kezdek magával, maga ellenkezik, vagy mond egy száraz, megsemmisítő „igen”-t és otthagya... A kapcsolatunk teljesen érthetetlen lett számomra... elkövettem valamit? Undorodik tőlem? *(feláll)* Nem érzem magam bűnösnek semmiben. Kérem, hogy azonnal mentse ki ebből az ostoba, infantilis helyzetből! Nem bírom tovább elviselni!

SZOFJA JEGOROVNA: Jó, beismerem... lehet, hogy tényleg menekülök magától... Ha tudtam volna, hogy önnek ez ennyire kellemetlen, másképp intéztem volna...

PLATONOV: Menekül? *(leül)* Beismeri? De miért... mi az oka?

SZOFJA JEGOROVNA: Ne kiabáljon, vagyis... ne beszéljen ilyen hangosan! Remélem, nem akarja, hogy kibeszéljenek. Nem bírom, ha kiabálnak velem. Nem személy szerint magát kerülöm, hanem a beszélgetést önnel... Amennyire tudom, maga jó ember... Itt mindenki szereti, tiszteli magát, némelyek egyenesen felnéznek önre, megtiszteltetésnek tartják, ha beszélhetnek magával...

PLATONOV: Hagyjuk ezt...

SZOFJA JEGOROVNA: Amikor ideérkeztem, magam is, azonnal, már az első találkozásunk után a hallgatóságához szegődtem, de nekem, Mihail Vasziljics, szerencsétlenségemre, ez határozottan nem megy... maga nagyon hamar, szinte elviselhetetlenné vált számomra... Nem keresek enyhébb kifejezést, elnézést... Maga nap, mint nap azzal traktál, mennyire szeretett engem valaha, és hogy én mennyire szerettem, meg ilyenek... Egy diák szeretett egy lányt, egy lány szeretett egy diákot... Túl régi és közhelyes történet ahhoz, hogy ennyit beszéljünk róla, és hogy maga meg én túl nagy fontosságot tulajdonítsunk neki... de nem is ez a lényeg... A lényeg, hogy amikor a múltról beszél velem, akkor... akkor úgy beszél, mintha kérne valamit, mintha akkor, a múltban nem kapott volna meg valamit, amit most meg akar szerezni... A hanghordozása fullasztóan egyforma volt nap, mint nap, és nekem minden alkalommal az volt a benyomásom, hogy valamilyen kötelezettségre emlékeztet engem, amit a közös múlt rótt ránk... És azt is gondolom, hogy maga eltúlozza a jelentőségét a ... hogy is mondjam, túldimenzionálja két jó ismerős kapcsolatát! Valahogy furán néz, kifordulva magából, kiabál, a kezem után kapkod, követ... Kémkedik utánam! Mire jó ez?... maga egyszerűen nem hagy engem békén... miért követ? Mit jelentek én önnek? Még azt hihetné az ember, hogy egy jó alkalomra vár, ami kapóra jöhet magának...

Szünet

PLATONOV: Kész? *(feláll)* Köszönöm az őszinteségét! *(az ajtó felé megy)*

SZOFJA JEGOROVNA: Haragszik? *(feláll)* Várjon, Mihail Vasziljics! Most megsértődik? Nem akartam...

PLATONOV: Jaj, maga...!

Szűnet

Kiderül tehát, hogy maga nem rám unt, hanem fél, retteg... maga retteg Szofja Jegorovna? *(odamegy hozzá)*

SZOFJA JEGOROVNA: Elég legyen, Platonov! Hazudik! Nem félek, és nem is szándékozom félni!

PLATONOV: Hol a szilárd jelleme, hová tűnt a józan esze, ha minden szembejövő férfit, aki csak egy cseppet is nem banális, veszélyesnek tart a maga híres Szergej Pavlovicsára! Én már akkor is idejártam minden nap, amikor maga még itt se volt, és azért beszélgettem magával, mert okos és megértő nőnek hittem. Juj, micsoda mélységes romlottság, tényleg! Különben meg... Én vagyok a hibás: elragadtattam magam... Nincs jogom, hogy ilyeneket mondjak magának... Bocsánat az illetlen lerohanásért...

SZOFJA JEGOROVNA: Milyen alapon merészel velem így beszélni?! Az, hogy valaki meghallgatja, amit mond, nem jelenti azt, hogy beszélhet össze-vissza, ami eszébe jut! Takarodjon!

PLATONOV: *(kacag)* Szóval követik?! Követik, a keze után kapkodnak?! Szegénykét el akarják ragadni a férjétől?! Platonov szerelmes magába, az a külön Platonov?! Micsoda szerencse! Micsoda boldogság! Ez bizony már olyan delikatessz a mi kis önimádónk számára, amelyet még egy cukorkagyáros sem eszik soha! Nevetséges... értelmes nőnek nem való így torkoskodni. *(a ház felé megy)*

SZOFJA JEGOROVNA: Ez arcátlan és sértő, Platonov! Maga megőrült! *(Platonov után megy, aztán megáll az ajtóban)* Borzalmas! Miért mondta ezt? Csak még jobban össze akart zavarni... Nem, ez elviselhetetlen... Megyek, és jól megmondom neki... *(bemeleg a házba)*

A lugas felől jön Oszip

Hetedik jelenet

Oszip, Jakov, Vaszilij

OSZIP: (*bejön*) Öt talált! Hat mellé! Ördög tudja, mi érdekes van ebben! Mennének inkább preferansozni... Tíz alapon... Vagy kopogószni... (*Jakovnak*) Adjisten, Jása! Hogy... ööö... Vengerovics itt van?

JAKOV: Itt.

OSZIP: Menj, hívd ide! De csak csendben! Mondd neki, hogy fontos ügyről van szó...

JAKOV: Jó. (*megy a házba*)

OSZIP: (*leszakít egy lámpiont, eloltja, zsebre vágja*) A tavalyon, a városban Darja Ivanovnál, annál, amelyik megveszi a lopott holmit, és kocsmája van, meg lányokat is tart, kopogóst játszottunk ... minimum három kopek volt a licit... volt, hogy két rubelig is felment a tét... Nyolc rubelt veszítettem... (*még egy lámpást leszakít*) Jó is ott, a városban!

VASZILIJ: Nem magának aggatjuk a lámpást! Minek tépi?

OSZIP: Hát, te itt se vagy! Szevasz, számár?! Hogy vagyunk? (*odamegy hozzá*) Van valami újság?

Szünet

Jaj, te ökör! Te kondás! (*leveszi a sapkáját*) Röhejes egy alak vagy! Komolyan, röhejes! Hát van neked egy csepp eszed? (*feldobja egy fára a sapkát*) Vágj pofán, na, amiért ilyen rossz ember vagyok!

VASZILIJ: Vágja pofán, aki akarja, én oda nem állok verekedni!

OSZIP: Inkább megölnél? Hát, rajta, de ha egy csöpp eszed van, nem falkában ölsz meg, hanem egyedül! Na, gyere, köpj az arcomba, amiért rossz ember vagyok!

VASZILIJ: Dehogy köpök! Minek köt belém?

OSZIP: Nem köpsz? Szóval félsz tőlem? Akkor térdelj le előttem!

Szünet

Na? Tédre! Kinek ugatok? A falnak, vagy neked?

Szünet

Kinek ugatok?

VASZILIJ: (*letérdel*) Bűnt követ el, Oszip Ivanics!

OSZIP: Szégyellsz térdelni? Nekem annál jobban tetszik... A frakkos uraság térdel a bandita előtt... Na, akkor most, ahogy a torkodon kifér, ordítsd, hogy hurrrááá... na?

Bejön Vengerovics

Nyolcadik jelenet

Oszip és Vengerovics

VENGEROVICS: Ki keres?

OSZIP: (*lekapja a sapkáját*) Hát én, nagyságos uram!

Vaszilij feláll, leül a padra és sír

VENGEROVICS: Mit akarsz?

OSZIP: Kerestetett, kérdeztek utánam a kocsmárosnál, hát eljöttem.

VENGEROVICS: Ja, igen... De... nem tudott volna jobb helyet találni?

OSZIP: A jó embereknek, méltóságos uram, minden hely megfelel.

VENGEROVICS: Szükségem van rád egy dologban... Menjünk odébb... Ahhoz a padhoz!

A színpad mélye felé mennek, egy pad felé

Állj egy kicsit odébb, mintha nem velem beszélnél... Úgy! Lev Szolomonovics, a kocsmáros küldött?

OSZIP: Ahogy mondja.

VENGEROVICS: Nem kellett volna... Nem téged akartalak, de... most már mit tehetek? Te nem vagy jó semmire. Jobb, ha veled nincs dolga az embernek... Amilyen rossz ember vagy...

OSZIP: Nagyon rossz... A legrosszabb a világon.

VENGEROVICS: Halkabban! Amennyi pénzt én már adtam neked, rémes, de te nem fogsz fel semmit az egészből, mintha a pénzem csak kavics, vagy más fölösleges holmi volna... mindenféle aljasságot csinálsz, lopsz... Elfordulsz? Nem tetszik az igazság? Bántja a szemed?

OSZIP: Bántja, bántja, csak épp, hogy nem a maga igazsága, méltóságos uram! Azért hívott ide, hogy beolvasson nekem?

VENGEROVICS: Halkabban... Ismered... Platonovot?

OSZIP: A tanítót? Hogyne ismerném!

VENGEROVICS: Az, tanító. Tanító, aki csak káromkodni tanít, mást semmit. Mennyiért látnád el a baját?

OSZIP: Már mint, mennyire ellátni a baját?

VENGEROVICS: Nem kell megölni, elég ha megnyomorítod... Nem szép dolog embert ölni... minek is megölni őket? A gyilkosság, az... Megnyomorítani, vagyis úgy megverni, hogy egy életen át megemlegesse...

OSZIP: Megtehetem éppen...

VENGEROVICS: Törd el valamijét, hagyj egy sebhelyet az arcán... Mennyi lesz? Csss... Valaki jön... Menjünk odébb...

A színpad mélyére mennek, a házból Platonov és Grekova jön ki

Kilencedik jelenet

Vengerovics, Oszip (a színpad mélyén) Platonov és Grekova

PLATONOV: Mi? Micsoda? Hogyan? *(kacag)* Hogyan? Nem jól hallottam...

GREKOVA: Nem jól hallotta? Hát, megismételhetem éppen... Sőt, még élesebben is kifejezhetem magam... Nyilván nem fog megsértődni... Gondolom úgy megszokta már az éles fogalmazást, hogy észre sem veszi...

PLATONOV: Mondja, mondja csak, szépségem!

GREKOVA: Nem vagyok szépség. Aki engem szépségnek tart, annak nincs ízlése... De őszintén – ugye, csúnya vagyok? Maga szerint?

PLATONOV: Majd később megmondom. Most maga beszél!

GREKOVA: Akkor idefigyeljen... Maga vagy nem hétköznapi ember, vagy... gazember, de feltétlenül valamelyik a kettő közül.

Platonov hahotázik

Nevet... Egyébként tényleg nevetséges... *(kacag)*

PLATONOV: *(hahotázik)* Ezt jól megmondta! Micsoda kis liba! Nézzenek oda! *(megfogja a derekát)*

GREKOVA: *(leül)* Engedje meg ugyanakkor, hogy...

PLATONOV: És úgy akar viselkedni, mint egy férfi! Filozofál, vegyészkedik, és micsoda aforizmákat gyárt! *(megcsókolja)* Édes, eredeti kis bestia...

GREKOVA: Már bocsánat... de mi ez? Én nem mondtam, hogy... *(feláll, és megint leül)* Miért csókolt meg? Én egyáltalán...

PLATONOV: Jól megmondta és meglepett! Odamondok egyet, hátha megdöbben! Hadd lássa, milyen okos vagyok! *(csókolja)* Zavarba jött... zavarba jött... milyen bután pillog... jaj, jaj...

GREKOVA: Maga... maga szeret engem? Igen?... Igen?

PLATONOV: (*duruzsol*) És te szeretsz engem?

GREKOVA: Hát ha... ha... akkor... igen (*sír*) Szeretsz, ugye? Különben nem csinálnád ezt, ugye?... Szeretsz?

PLATONOV: Egy csöppet sem, drágaságom! Nem szeretem a butuskákat, én, bűnös ember! Egyetlen buta nőt szeretek, de azt is csak unalmamban... Óhó! Elsápadt! Szikrázik a szeme! Hát, ismerj meg minket!...

GREKOVA: Gúnyt űz belőlem?

Szünet

PLATONOV: Mindjárt lekever egyet...

GREKOVA: Büszkébb vagyok annál... Nem akarom bepiszkolni a kezem... Megmondtam Önnek tisztelt uram, hogy maga vagy nem hétköznapi ember, vagy gazember, most pedig azt mondom, hogy maga nem hétköznapi gazember! Megvetem önt! (*a ház felé megy*) Örülök, hogy végül mégis megtudtam, miféle alak...

Bejön Trileckij

Tizedik jelenet

Voltak, Trileckij (cilinderben)

TRILECKIJ: (*belép*) Hogy óbégatnak a darvak! Honnan kerülhettek ide? (*felfelé néz*) Ilyen korán...

GREKOVA: Nyikoláj Ivanics, ha csak valamennyire is tisztel engem... és önmagát, akkor szüntesse be az ismeretségét ezzel az emberrel! (*Platonovra mutat*)

TRILECKIJ: (*nevet*) Könyörüljön! Ez az ember a rokonom!

GREKOVA: És a barátja?

TRILECKIJ: És a barátom.

GREKOVA: Hát, nem irigylem. De azt hiszem... őt sem irigylem. Maga rendes ember, de... ez az állandó viccelődés... néha már hányingerem van a vicceitől... engem megsértettek, maga meg... viccelődik! (*sír*) Megsértettek... De különben, nem fogok sírni... Büszke vagyok. Ne szakítson ezzel az emberrel, szeresse csak, boruljon a lába elé, féljen tőle... maguk mind úgy néznek rá, mintha ő maga lenne Hamlet... Hát, csak gyönyörködjenek benne! Semmi közöm hozzá... Nem akarok magától semmit... Viccelődjenek együtt, amennyit csak tetszik, ezzel a... gazemberrel! (*kiszalad*)

TRILECKIJ: (*szünet után*) Megkínoztad, testvér?

PLATONOV: Nem kínoztam én senkit...

TRILECKIJ: Ideje lenne, Mihail Vasziljics, legalább tisztességből, becsületből békén hagyni őt már végre. Tiszta szégyen... Ilyen okos, felnőtt ember, és csinálod itt a... még szép, ha legazembereznek végül...

Szünet

De tényleg, hát nem tudok kétfelé szakadni, hogy az egyik felemmel tiszteljelek, a másikkal meg ennek a lánynak a pártjára álljak, aki gazembernek nevezett téged...

PLATONOV: Ne tisztelj, és akkor nem kell kettészakadnod.

TRILECKIJ: Nem tudlak nem tisztelni! Magad sem tudod, mit beszélsz!

PLATONOV: Akkor nem marad más, mint, hogy ne állj a pártjára. Nem értelek, Nyikoláj! Te okos ember vagy, mi érdekeset találtál ebben a kis hülyében?

TRILECKIJ: Hm... A tábornokné gyakran tesz nekem szemrehányást, hogy nem vagyok kifogástalan dzsentlmen és téged állít példának eléem, mint a dzsentlmenség etalonját... Lehet, hogy némi szemrehányás, esetleg rád, az etalonra is ráférne... Ti mind, de főleg te, minden sarkon azt terjesztitek, hogy szerelmes vagyok ebbe a lányba, kinevettek, gúnyolódtok, gyanúsítottok, kémkedtek...

PLATONOV: Kifejeznéd maga világosabban?

TRILECKIJ: Szerintem elég világosan fejezem ki magam... ugyanakkor van pofátok hülyének, meg libának nevezni előttem... Nem vagy dzsentlmen! Egy

dzsentlmen tudná, hogy a szerelmesek milyen érzékenyek... Ez a lány nem ostoba testvér! Nem ostoba! Csak áldozat! Mert vannak pillanatok, barátocskám, amikor kedvetek van utálni valakit, belekötni valakibe, valakin kitölteni minden rosszindulatotokat... Miért ne rajta próbáljuk ki rajta? Épp megfelel! Gyenge, védtelen, buta bizalommal néz rád... Nehogy azt hidd, hogy nem értem... *(feláll)* Gyere, igyunk egyet!

OSZIP *(Vengerovicsnak)* De jól vigyázzon, ha nem adja oda a maradékot, a százszorosát lopom el magától! Kétsége ne legyen!

VENGEROVICS: *(Oszipnak)* Halkabban! Amikor ütöd, el ne felejtsd majd azt mondani „ezt a kocsmáros küldi, hálája jeléül”! Csss... Eredj! *(a ház felé megy)*

Oszip távozik

TRILECKIJ: Az ördögbe, ez Abram Abramovics! *(Vengerovicsnak)* Nem vagy beteg, Abram Abramovics?

VENGEROVICS: Nem, hálaisten, jól vagyok.

TRILECKIJ: Milyen kár! Nagyon kéne nekem egy kis pénz! Elhiszed? Annyira kell, hogy ölni tudnék érte, ahogy mondani szokás...

VENGEROVICS: Ebből az következik, doktor, hogy annyira szüksége van betegekre is, hogy ölni tudna?

TRILECKIJ: Ügyes élc! Kicsit talán erőltetett, de azért ügyes! Hihhi, sőt hahaha! Ne vess te is, Platonov! Na, adj, ha tudsz, kedves úr!

VENGEROVICS: Már így is épp eléggel tartozik, doktor.

TRILECKIJ: Minek emlegetni? Ki nem tudja? És mennyivel is tartozom neked?

VENGEROVICS: Hát úgy... igen... Kétszáznegyvenöt rubellel, azt hiszem.

TRILECKIJ: Adj, ó, nagyúr! Adj kölcsön nekem és egyszer majd én is adok neked kölcsön! Légy jó, nagylelkű és bátor! Az a legbátrabb zsidó, aki elismervény nélkül mer kölcsönadni! Légy te a legbátrabb zsidó!

VENGEROVICS: Ja, a zsidó... Mindig csak a zsidók, meg a zsidók... Biztosítom önöket uraim, hogy egész életemben egyetlen oroszot nem láttam, aki elismervény

nélkül adott volna kölcsön, és biztosítom önöket, hogy sehol nincs olyan elterjedt gyakorlata az elismervény nélküli hiteleknek, mint a becsstelen zsidók között!... Sújtson le rám az Úr, ha hazudok! *(sóhajt)* Sokan, nagyon sokan önök közül, haszonnal és sikerrel tanulhatnának tőlünk, zsidóktól, különösen az öreg zsidóktól... Nagyon sokan... *(kiveszi a zsebéből az irattárcáját)* Az ember készséggel, szívesen ad maguknak kölcsön, maguk meg... gúnyolódni, kinevetni tetszik... ez nem helyes, uraim! Idős ember vagyok... Gyerekeim vannak... Tarthatnak csirkefogónak, de akkor is bánjanak tisztességesen az emberrel... Hát, ezért jártak egyetemre...

TRILECKIJ: Szépen mondod, Abram Abramovics!

VENGEROVICS: Nem helyes, uraim, csúnya dolog... még azt lehetne hinni, hogy önök, művelt emberek és a szolgálaim között semmi különbség nincs... És ki engedte meg, hogy tegezzenek... Mennyi kell? Nagyon csúnya dolgok ezek, fiatalember... Mennyit adjak?

TRILECKIJ: Amennyit tudsz...

Szünet

VENGEROVICS: Adok önnek... tudok adni... ötven rubelt... *(átadja a pénzt)*

TRILECKIJ: Pompás! *(elveszi a pénzt)* Remek!

VENGEROVICS: Az az én kalapom, a fején, doktor!

TRILECKIJ: A tiéd? Ja?... *(levetzi a kalapját)* Nesze... Miért nem tisztíttatod ki? Megcsinálják olcsón! Hogy mondják zsidóul, hogy cylinder?

VENGEROVICS: Ahogy tetszik. *(felveszi a cilindert)*

TRILECKIJ: Jól megy a cylinder az arcodhoz. Egy báró, kiköpött egy báró! Miért nem veszel magadnak egy báróságot?

VENGEROVICS: Mit tudom én! Kérem szépen, hagyjanak engem békén!

TRILECKIJ: Te nagy ember vagy! Hogy lehet, hogy ezt senki nem akarja észrevenni?

VENGEROVICS: Hogy lehet, hogy nem akarnak békén hagyni, ezt mondja meg inkább! (*bemegy a házba*)

Tizenegyedik jelenet

Platonov és Trileckij

PLATONOV: Minek kérted tőle ezt a pénzt?

TRILECKIJ: Csak úgy... (*leül*)

PLATONOV: Mi az, hogy: csak úgy?

TRILECKIJ: Kértem és slussz. Sajnálod tőlem, vagy mi?

PLATONOV: Nem erről van szó, testvér!

TRILECKIJ: Hanem?

PLATONOV: Nem tudod?

TRILECKIJ: Nem tudom.

PLATONOV: Hazudsz, tudod!

Szünet

Szenvedélyesen tudnálak szeretni, kedvesem, ha csak egy rövid hétre, vagy egy napra legalább, valamilyen elv szerint élnél, még ha a leghitványabb elv volna is! Az ilyeneknek, mint te, olyan szüksége van az elvekre, mint egy falat kenyérre.

Szünet

TRILECKIJ: Nem tudom... úgysem tudjuk megváltoztatni a természetünket, barátom. Nem lehet azt keréketörni... Ezt már akkor is tudtam, amikor a gimnáziumban még együtt gyűjtöttük az egyeseket latinból... Hagyjuk már ezt a szócséplést... teljesen kiszáradt a szám!

Szünet

Tudod, tegnapelőtt, egy kis nőismerősömnél a „Kortárs hírességek” albumát nézegettem, olvastam az életrajzokat. És nem fogod kitalálni, barátom! Na? Mi ketten nem vagyunk benne! Nem találtam magunkat, akárhogy kerestem! *Lasciate, ogni speranza!* – Mihail Vasziljics – ahogy az olasz mondja. Nem találtalak se téged, se magamat a kortárs hírességek között, és képzeld! Nem zavar! Nem úgy, mint Szofja Jegorovná... őt zavarja...

PLATONOV: Hogy jön most ide Szofja Jegorovna?

TRILECKIJ: Úgy, hogy ő meg van sértve, amiért nem szerepel a „Kortárs hírességek” albumában... Úgy képzeli, hogy elég csak megbillentenie a kisujját, és a föld eltátja a száját, az emberiség pedig, a sapkáját hajigálja örömeiben a látványtól... Azt képzeli, hogy... hm... egyetlen tudálékos regényben nem találsz annyi frázist, mint amennyit ő elpuffogat... pedig valójában egy rézgarast nem ér. Jégcsap! Kődarab! Szobor! Néha kedvem is lenne odamenni hozzá és letörni az orrából egy darabka gipszet... csak egy kicsit... és jönne a hisztéria, a könnyek, sóhajok... Erő, az nincs benne semennyi... Okos baba... Lenéz engem, sarlatánnak tart... pedig hát mennyivel különb az ő kis Szerjocsája, mint te vagy én? Mi? Legfeljebb, hogy nem vodkázik, fennköltén társalog, és önmagát szemrebbenés nélkül a jövő emberének titulálja. Mellesleg ne ítéld, hogy ne ítélessél... *(feláll)* Gyerünk, inni!

PLATONOV: Nem megyek. Fullasztó odabent.

TRILECKIJ: Akkor megyek egyedül. *(nyújtózik)* Tényleg, szerinted mit jelent az SZ és V monogram a pavilon kapuján? Vajon Szofja Vojnyicevát, vagy Szergej Vojnyicevet? Kit akart megtisztelni ezzel a mi kedves filológusunk – magát, vagy a hitvesét?

PLATONOV: Szerintem nem mást jelent, mint hogy „Szervusz Vengerovics!” Elvégre az ő pénzén mulatunk.

TRILECKIJ: Az igaz... De hogy a tábornoknéba mi ütött ma? Kacarászik, sóhajtozik, csókokat osztogat... tisztára, mint aki szerelmes...

PLATONOV: Ugyan kibe tudna itt beleszeretni? Talán önmagába? A nevetésének meg ne dőlj be. El ne hidd a nevetését annak az okos nőnek, aki soha nem sír: épp, hogy akkor kacag, amikor sírni lenne kedve. A mi tábornoknék pedig nem csak, hogy sírna, hanem legszívesebben főbe is lőné magát... A szemén látom...

TRILECKIJ: A nők nem lövik föbe magukat, a nők mérget használnak... De hagyjuk az elmélkedést... Filozofálgatás közben mindig elkezdek brutálisan hazudni... De azért fantasztikus asszony a mi tábornoknénk! Általában szörnyen mocskos gondolataim vannak, ha egy ránézek egy nőre, és ő az egyetlen asszony, akitől úgy kiperegnek a fejből az aljas gondolatok, mint a borsó a héjából. Ő az egyetlen... Amikor a szép, okos arcába nézek, hinni kezdek a plátói szerelemben. Jössz?

PLATONOV: Nem.

TRILECKIJ: Akkor megyek egyedül... Iszom a pappal... *(megy, az ajtóban összeütközik Kirill Glagoljevvel)* Á! Az önjelölt gróf! Felség! Itt van három rubel, fogja! *(a kezébe nyomja a pénzt, és kimegy)*

Tizenkettedik jelenet

Platonov és Kirill Glagoljev

KIRILL: Különös személyiség. Se szó, se beszéd: itt van három rubel, fogja! *(kiabál)* Én is tudok adni magának három rubelt! Hm... Micsoda idióta! *(Platonovnak)* Az idegeimre megy az idiotizmusával...*(nevet)* Olyan ostoba, hogy az már szégyentelen!

PLATONOV: Hogyhogy nem táncol, maga nagy táncos?

KIRILL: Táncolni? Itt? És kivel, ha szabad érdeklődnöm? *(leül mellé)*

PLATONOV: Tényleg nincs kivel?

KIRILL: Micsoda figurák! Micsoda figura, akárcikre nézek! Ijesztő pofák, sasorrok, megjátszás... És ezek a nők? *(kacag)* Még, hogy nők! Ilyen felhozatal mellett, a tánccal szemben, inkább a büféasztalt preferálok.

Szünet

És milyen áporodott a levegő itt, Oroszországban! Olyan dohos, fülledt... Rühellem Oroszországot!... Modortalanság, bűz... Brrrr... Micsoda különbség... volt már valaha Párizsban?

PLATONOV: Nem voltam.

KIRILL: Kár. Persze, még elmehet egyszer. Majd szóljon, ha odautazik. Feltárom ön előtt Párizs összes titkát. Adok háromszáz ajánlólevelet, és a háromszáz legcukibb francia kokottot tálalom fel önnek...

PLATONOV: Hálásan köszönöm, de már jóllaktam. Mondja csak, igaz, hogy a maga apja meg akarja venni Platonovkát?

KIRILL: Fogalmam sincs. Távol tartom magam az üzlettől... Észrevette, hogy a *mon pere* udvarol a tábornoknének? (*kacag*) Na, még az apám is egy figura! A vén borz nősülni akar! Ostoba fajdkakas! De a maga tábornoknéja igazán *charmante*! Nem rossz!

Szünet

Naggyon bájos, naggyon bájos... És azok a formák! Fúúú! (*Platonov vállát csapkodja*) Szerencsés ember! Fűzöt visel? Szoros fűzöt visel?

PLATONOV: Nem tudom... nem szoktam ott lenni, amikor öltözik...

KIRILL: Ja, nekem azt mondták, hogy... Maga nem a...

PLATONOV: Gróf úr, maga egy kretén!

KIRILL: Jaj, hát csak vicceltem... Most mit kell itt ízélni? Milyen furcsa maga! (*halkan*) És az igaz, hogy... jó, kissé sikamlós a kérdés, de magunk közt szólva... Igaz az, hogy eszméletlenül imádja a pénzt?

PLATONOV: Erről kérdezze meg talán őt magát. Én nem tudom.

KIRILL: Kérdezzem meg őt magát? (*kacag*) Micsoda ötlet! Platonov! Miket beszél?

PLATONOV: (*átiül egy másik padra*) Az untatás nagymestere.

KIRILL: De tényleg, mi lenne, ha megkérdezném? Különben miért is ne?

PLATONOV: Hát, persze... (*félre*) Kérdezd csak... Majd kapsz tőle a buta pofádba! (*Kirillnek*) Kérdezze csak!

KIRILL: *(felugrik)* Esküszöm, isteni ötlet! Az ördögbe! Megkérdem tőle, Platonov, és becsületszavamra mondom, az enyém lesz! Van egy ilyen érzésem! Most azonnal megkérdem! Fogadjunk, hogy a nő máris az enyém! *(a ház felé fut, az ajtóban összeütközik Anna Petrovnával, és Trileckijjal)* Mille pardons, madame! *(össze csapja a bokáját és távozik)*

Platonov visszaül az eredeti helyére

Tizenharmadik jelenet

Platonov, Anna Petrovna, Trileckij

TRILECKIJ *(a verandán)* Itt van a mi nagy gondolkodónk és filozófusunk! Lesben áll és türelmetlenül vár a zsákmányára: kinek olvashatna be, még így lefekvés előtt?

ANNA PETROVNA: Nincs kapás, Mihail Vasziljics.

TRILECKIJ: Jaj. Ma valahogy nincs kapás. Szegény erkölcsbajnok! Sajnálak Platonov! Egyidejűleg be vagyok rúgva, és... egyidejűleg vár a pap! Isten önökkel! *(elmege)*

ANNA PETROVNA: *(odamege Platonovhoz)* Miért ül itt kint?

PLATONOV: Bent fülledt a levegő, és az égbolt is szebb, mint a maga plafonja, amit a szolgálói kimeszeltek!

ANNA PETROVNA: *(leül)* Csodálatos idő van! Friss a levegő, hűvösebb lett, a csillagos ég, a hold! Kár, hogy úrinőnek nem illik a szabad ég alatt aludni. Amikor kislány voltam, mindig kint aludtam a kertben.

Szünet

Új nyakkendője van?

PLATONOV: Új.

Szünet

ANNA PETROVNA: Különös hangulatban vagyok... Ma valahogy minden tetszik nekem... Mulatok! Na, mondjon már valamit, Platonov! Miért hallgat? Azért jöttem ide, hogy mondjon valamit... Látja, milyen?

PLATONOV: Mit mondjak magának?

ANNA PETROVNA: Mondjon valami újat, valami keser-édeset... Ma úgyis olyan okos, olyan kedves. De tényleg, úgy érzem, ma szerelmesebb vagyok magába, mint valaha... Olyan aranyos ma! Alig kötekszik!

PLATONOV: Maga is nagyon szép ma... Különben mindig szép!

ANNA PETROVNA: Mi barátok vagyunk, Platonov?...

PLATONOV: Minden bizonnyal... Gondolom, barátok... Mi mást lehetne még barátságnak nevezni?

ANNA PETROVNA: Feltétel nélküli barátok? Hm?

PLATONOV: Gondolom, nagyon jó barátok... Nagyon erősen magához szoktam, ragaszkodom önhöz... Sok időbe telne, míg megszoknám a hiányát...

ANNA PETROVNA: Nagyon jó barátok?

PLATONOV: Mire valók ezek a kis kérdések? Hagyja őket, asszonyom! Barát barátok... Komolyan, mint egy vénlány...

ANNA PETROVNA: Na jó... Barátok vagyunk, de tudod-e édes úr, hogy férfi és nő között a barátságot csak egy lépés választja el a szerelemtől? *(nevet)*

PLATONOV: Vagy úgy! *(nevet)* Miért mondja ezt? Minket úgysem ér utol ez a veszély, akármekkorákat lépkedjen is...

ANNA PETROVNA: Szerelem, egyenlő veszély?... Szép hasonlat! Nem hallja a feleséged! Pardon, letegeztem... esküszöm, Michel, hogy véletlen volt! De miért ne érhetne minket utol az a veszély? Mi is csak emberek vagyunk, nem? A szerelem jó dolog... Miért kellene pirulni miatta?

PLATONOV: *(figyelmesen nézi)* Maga, ahogy elnézem, vagy meg akar tréfálni, vagy... valami olyasmire akar kilukadni, ami... Menjünk keringőzni!

ANNA PETROVNA: Nem is tud táncolni!

Szünet

Itt az ideje, hogy végre komolyan elbeszéljünk... *(körülnéz)* Próbáljon meg végighallgatni, *mon cher*, anélkül, hogy filozofálna!

PLATONOV: Menjünk táncolni, Anna Petrovna!

ANNA PETROVNA: Ülünk egy kicsit távolabb... Jöjjön ide! *(átülnek egy másik padra)* Csak azt nem tudom, honnan kezdjem... maga olyan makacs és őszintétlen fajta...

PLATONOV: Ne kezdjem inkább én, Anna Petrovna?

ANNA PETROVNA: Ha maga kezdi, Platonov, abból csak mellébeszélés lesz! Most szóljanak hozzá! Zavarba jött! És ezt el is higgyem? Ugyan... *(megveregeti Platonov vállát)* Misa, maga nagy mókamester! Na, beszéljen, beszéljen... Csak ne túl hosszan...

PLATONOV: Rövid leszek... Azt akartam mondani magának: minek ez?

Szünet

Becsületszavamra, nem éri meg, Anna Petrovna!

ANNA PETROVNA: De miért? Hallgasson már meg... Nem értett meg... Ha maga szabad lenne, gondolkodás nélkül a felesége lennék, örökre önhöz kötném a sorsom, de így... Na? A hallgatás beleegyezés? Vagy mi?

Szünet

Idehallgasson, Platonov, ebben a helyzetben, megalázó, hogy hallgat!

PLATONOV: *(felugrik)* Felejtsük el ezt a beszélgetést, Anna Petrovna! Az isten szerelmére kérem, tegyünk úgy, mintha meg sem történt volna! Meg sem történt!

ANNA PETROVNA: *(megvonja a vállát)* Érdekes. Miért tennék úgy?

PLATONOV: Mert tisztellem magát! És úgy tisztellem magamban az ön iránt érzett tiszteletet, hogy nehezebb lesz megválnom tőle, mint majd a sírba feküdnöm.

Barátnőm, én szabad ember vagyok, nincs ellenemre a kellemes időtöltés, nincs ellenemre, hogy nőkkel ismerkedjek, sőt, nem vagyok ellensége a finom kis viszonyoknak sem, de... de hogy magával folytassak egy könnyű viszonyt, magát tegyem alantas vágyaim tárgyává, magát, ezt az okos, csodálatos, szabad nőt? Nem! Képtelenség! Inkább kergessen el magától kilenc világon túlra! Eltölteni szédülten egy hónapot, kettőt, aztán... szégyenkezve elbúcsúzni?

ANNA PETROVNA: Szerelemről van szó!

PLATONOV: Miért, hát nem szeretem magát? Örültem, veszettül szeretem! Ha akarja, meghalok önért! Szeretem, mint nőt, mint embert! De miért kéne a szerelem minden fajtáját belekényszeríteni a szerelem egy bizonyos kategóriájába? Az én szerelmem ezerszer többet ér a szememben, mint amit maga a fejébe vett!...

ANNA PETROVNA: *(feláll)* Menj, kedvesem, aludd ki magad! És majd, ha kialudtad magad, beszélünk...

PLATONOV: Felejtsük el ezt a beszélgetést... *(megcsókolja a kezét)* Legyünk jóbarátok, ne kezdjük ki egymással, ennél magasabb rendű a mi kapcsolatunk!... Nem beszélve arról, hogy, akárhogyan is... de egy kicsit nős is vagyok! Hagyjuk abba ezt a beszélgetést! Legyen minden úgy, mint eddig!

ANNA PETROVNA: Menj, édes, menj! Nős... De hiszen engem szeretsz, nem? Akkor mit magyarázol itt a feleségedről? Mars! Később majd beszélünk, úgy két óra múlva... Most rád tört a hazudozási roham...

PLATONOV: Nem tudok hazudni magának... *(halkan, a fülébe súgja)* Ha képes lennék neked hazudni, akkor már rég a szeretőd volnék...

ANNA PETROVNA: *(élesen)* Takarodjon!

PLATONOV: Hazugság. Nem is haragszik... Csak úgy csinál... *(bemegy a házba)*

ANNA PETROVNA: Furcsa egy alak! *(leül)* Maga sem tudja, mit beszél... A szerelem minden fajtáját belekényszeríteni a szerelemnek egy bizonyos kategóriájába ... Micsoda porhintés! Így legfeljebb egy író beszélget, egy írónővel...

Szünet

Kiállhatatlan ember! Így az utolsó ítéletig is elfecserészhettünk, drága barátom! Amit nem kaptam meg tisztességesen, elveszem erővel... Még ma! Itt az ideje... meguntam... elveszem erővel... Ki jön itt? Glagoljev... engem keres...

Bejön Glagoljev

Tizennegyedik jelenet

Anna Petrovna, Glagoljev

GLAGOLJEV: Unatkozom! Amiről ezek az emberek fecsegnek, már évekkel ezelőtt hallottam, amit gondolnak, azt meg akkor gondoltam, amikor még gyerek voltam... Minden a régi, nincsen semmi új... Beszélek vele és hazamegyek.

ANNA PETROVNA: Mit mormog, Porfirij Szemjonics? Elárulja nekem?

GLAGOLJEV Itt van? (*felé megy*) Csak szidom magam, amiért fölösleges vagyok itt...

ANNA PETROVNA: Nem azért, mert olyan mások, mint mi? De bizony! Na, de az emberek, még a csótányt is megszokják, majd maga is megszokja ezt a társaságot! Üljön ide mellém, beszélgetni kicsit!

GLAGOLJEV: (*leül mellé*) Magát kerestem, Anna Petrovna! Beszélnem kell önnel, bizonyos dolgokról...

ANNA PETROVNA: Hát, akkor beszéljen...

GLAGOLJEV: Arról szeretnék beszélni önnel... szeretném tudni, mi a válasza... A levelemre...

ANNA PETROVNA: Hm... Mire kellek én magának, Porfirij Szemjonics?

GLAGOLJEV: Tudja, én... lemondok... a férj jogairól... minek nekem az a jog! Nekem jóbarátra van szükségem, egy okos asszonyra a házban... Megvan a mennyországom, csak nem laknak benne... angyalok.

ANNA PETROVNA: *(félre)* Csábítóan hangzik! *(Glagoljevnek)* Gyakran teszem fel magamnak a kérdést, mihez kezdek majd a mennyben, ha odakerülök, én, aki ember vagyok, és nem angyal?

GLAGOLJEV: Honnan tudhatná, mit csinál majd a mennyben, ha azt sem tudja, mit csinál holnap? De a rendes ember mindenütt talál elfoglaltságot magának, a földön és az égben is...

ANNA PETROVNA: Mindez csodálatos, de az életem önnél ér-e majd annyit, mint amennyit kapok érte? Bocsásson meg, Porfirij Szemjonics, de az ajánlatát nagyon furcsának találom... Miért akar megnősülni? Mi szüksége van egy szoknyás jóbarátra? Semmi közöm hozzá, elnézést... de ha már elkezdtem, végigmondom. Ha annyi idős lennék, mint ön, ha annyi pénzem, eszem és hatalmam lenne, mint magának van, csakis a közjó javára törekednék ezen a földön... vagy, hogy is fejezzem ki magam, csakis arra törekednék, hogy boldoggá tegyem a felebarátaimat...

GLAGOLJEV: Én nem vagyok képes küzdeni az emberek javáért... Ehhez vasakarat és olyan képességek kellenek, amit én nem kaptam meg istentől! Arra születtem, hogy szeressem ugyan a nagy ügyeket, de jelentéktelen, aprócska dolgokkal foglalkozzam... csak szeretni tudok! Jöjjön hozzám!

ANNA PETROVNA: Nem. Egy szóval se említse ezt többé... És ne tulajdonítson a visszautasításomnak sorsdöntő jelentőséget... Az csak hiúság, barátom! Ha mindent megkaphatnánk, amit szeretnénk, hová tennének mindazt... ami már a miénk... Tehát nem feltétlenül károsan és barátságtalanul jár el, aki visszautasít minket... *(kacag)* Tessék, itt van magának egy kis filozófia előételnek! Mi ez a zaj? Hallja? Fogadni mernék, hogy megint Platonov hóbörög... Micsoda alak!

Grekova és Trileckij jönnek be

Tizenötödik jelenet

Anna Petrovna, Glagoljev, Grekova, Trileckij

GREKOVA: *(belép)* Ez több mint a legdurvább sértés! *(sír)* Sokkal több! És csak a legelvetemültebb ember képes ezt némán végignézni!

TRILECKIJ: Jó, jó, elhiszem, de mit vár tőlem? De most tényleg? Nem mehetek neki egy doronggal, ezt maga is beláthatja!!

GREKOVA: De igenis, neki kell mennie, ha nincs más mód! Hagyjon engem! Én, nő létemre, nem hallgatnék, ha magát sértegetnék ilyen alantasan, szemérmetlenül és igazságtalanul!

TRILECKIJ: De hát én... Legyen esze!... Mi a bűnöm?...

GREKOVA: Az, hogy maga gyáva, az! Takarodjon innen az ocsmány büféasztalkájához! Isten önnel! A továbbiakban ne törje magát, hogy meglátogasson! Nincs szükségünk egymásra... isten önnel!

TRILECKIJ: Hát Isten önnel, részemről az öröm, isten önnel! Elegem van az egészből, totálisan torkig vagyok! Könnyek, könnyek... Jézusom! Szétesik a fejem... coenurus cerebralis⁵! áááá... *(legyint és elmegy)*

GREKOVA: Coenurus cerebralis...*(megy)* Sérteget... de miért? Mit követtem el?

ANNA PETROVNA: *(odamegy hozzá)* Marja Jefimovna... Nem tartóztatom... az ön helyében magam is távoznék innen... *(megcsókolja az arcát)*. Ne sírjon, kedvesem... A nők többsége arra kényszerül, hogy elviselje a férfiak minden szemétségét...

GREKOVA: De nem én... Én őt... tönkreteszem! Nem lesz ez itt tanító! Nincs joga ahhoz, hogy tanítson! Már holnap elmegyek a tanfelügyelőségre...

ANNA PETROVNA: Jó, jó, elég... A napokban meglátogatom önt, és megbeszéljük, mi legyen Platonovval, de most nyugodjon meg... Ne sírjon... Elégtételt fogunk magának szolgáltatni... Trileckijre meg ne haragudjon, kedves... Csak azért nem állt ki maga mellett, mert túl jó és kedves a természete, és az ilyen emberek nem bírják elviselni a konfliktusokat... És mit művelt magával Platonov?

GREKOVA: Megcsókolt mindenki előtt... aztán lehülyézett, és... és... aztán odalökött az asztalra... de ne higgye, hogy ezt büntetlenül megússza! Az az ember vagy örült, vagy... De majd én megmutatom! *(elmegy)*

⁵ A kergekórért felelős fereg lárvájának neve.

ANNA PETROVNA: *(utána)* Isten önnel! Rövidesen találkozunk! *(Jakovnak)* Jakov! Hozzanak egy fogatot Marja Jefimovnáknak! Jaj, Platonov, Platonov... Egyszer rossz vége lesz ennek...

GLAGOLJEV: Pedig nagyszerű teremtés! Csak hát, a mi drága Mihail Vasziljicsünk ki nem állja... Sértegeti...

ANNA PETROVNA: Nincs jelentősége! Ma megsérti, holnap bocsánatot kér... Ezek csak allűrök!

Bejön Kirill Glagoljev

Tizenhatodik jelenet

Voltak, Kirill

KIRILL: *(félre)* Vele van! Már megint vele van! Na de ez már, végtére is, de most tényleg, mi ez? *(merően nézi az apját)*

GLAGOLJEV: *(szünet után)* Mit akarsz?

KIRILL: Itt üldögélsz, bent meg hiányolnak! Menjél, keresnek!

GLAGOLJEV: Ki keres?

KIRILL: Emberek!

GLAGOLJEV: Azt gondoltam, hogy ember... *(feláll)* Rendben, Anna Petrovna, de én nem mondom le magáról. Tudom, hogy másképp dönt, ha jobban megért. Még találkozunk... *(bemeleg a házba)*

Tizenhetedik jelenet

Anna Petrovna és Kirill

KIRILL: *(leül Anna Petrovna mellé)* A vén borz! Szamár! Nem is kereste senki! Csak úgy mondtam!

ANNA PETROVNA: Ha majd egyszer okosabb lesz, nagyon dühös lesz magára, hogy így beszélt az apjával!

KIRILL: Ugyan... Megmondom, miért jöttem ide... csak két szó... Igen, vagy nem?

ANNA PETROVNA: Bővebben?

KIRILL: Mintha nem értené? Igen, vagy nem?

ANNA PETROVNA: Határozottan nem értem!

KIRILL: Mindjárt megérti... A pénz majd beszél helyettem ... Ha „igen”, akkor talán nem lesz ellenére, szívem tábornoknéja, benyúlni a zsebembe, és kivenni onnan az apucikám pénzével kitömött tárcámat?... *(odatartja a zsebéét)*

ANNA PETROVNA: Egyenes beszéd... Tudja, hogy az ilyenért a normális embereket meg szokták pofozni?

KIRILL: Egy édes hölgytől a pofon is édes... Először pofon vág, aztán kisvártatva „igen”-t mond...

ANNA PETROVNA: Fogja a sapkáját, és takarodjon innen, most, ebben a pillanatban!

KIRILL: *(feláll)* De hová?

ANNA PETROVNA: Ahová tetszik! Eltakarodik, és nem merészel többé idejönni!

KIRILL: Juj... most mit mérgelődik? Úgysem megyek el, Anna Petrovna!

ANNA PETROVNA: Jó, akkor kidobatom! *(bemeget a házba)*

KIRILL: Milyen haragos! Pedig nem is mondtam semmi olyasmit... De hát mit mondtam? Most minek mérgelődni? *(utána meget)*

Tizennyolcadik jelenet

Platonov és Szofja Jegorovna kijönnek a házból

PLATONOV: Az iskolában a mai napig úgy érzem, mintha nem is én lennék, csak valaki, aki betölti a tanító szerepét... Hát, ez történt, miután elváltunk egymástól... *(leülnek)*, de mit tettem, személy szerint önmagamért, nem is beszélve a többi emberről? Mit plántáltam el, mit neveltem, mit fejlesztettem ki magamban? ... Most meg! Á! Gyalázat... Felháborító! A gonosz itt fortyog körülöttem, mérgezi a földet, felfalja testvéreimet az Úrban, a honfitársaimat, én meg ülök karba tett kézzel, mintha nehéz munka után volnék; ülök, nézek, hallgatok... huszonegy éves vagyok, és harmincévesen ugyanilyen leszek, aztán jön a hájas lomhaság, eltompulás, teljes egykedvűség minden iránt, kivéve ami a test igénye, és aztán a halál! Elment az élet! A hajam égnek áll, amikor erre a halálra gondolok!

Szünet

Hogy lehetne ezen változtatni, Szofja Jegorovna?

Szünet

Hallgat, nem tudja... Honnan is tudná? Ne higgye, Szofja Jegorovna, hogy sajnálom magam! A fenébe velem, a francba... De magával mi történt? Hová lett a tiszta lelke, az őszintesége, az igazságérzete, a bátorsága? Hová lett az egészsége? Mi lett vele? Szofja Jegorovna! Tétlenül tölteni éveket, csak nézni, ahogy mások dolgoznak, tetszelegni mások szenvedéseiben, és eközben nyíltan nézni mások szemébe – ez romlottság!

Szofja Jegorovna feláll

(visszaülteti) Várjon, mindjárt befejezem! Mi tette ilyen finnyássá, lustává, üres fecsegővé? Kitől tanult meg hazudni? Pedig milyen volt régen! Várjon! Mindjárt elengedem! Hagyja végigmondani! Milyen nagyszerű ember volt, Szofja Jegorovna, milyen csodálatos! Kedvesem, Szofja Jegorovna, Lehet, hogy magának még nem késő változtatni, még nem késő! Gondolkozzon! Szedje össze minden erejét és változtasson az életén, az isten szerelmére! *(elkapja Szofja Jegorovna kezét)* Drágaságom, mondja meg nyíltan, a közös múltunkra kérem, mi kényszerítette, hogy hozzámenjen ehhez az emberhez? Mitől volt olyan csábító ez a házasság?!

SZOFJA JEGOROVNA: Ő egy nagyszerű ember...

PLATONOV: Ne mondjon olyat, amiben maga sem hisz...

SZOFJA JEGOROVNA: *(feláll)* Ő a férjem, és ha kérhetem...

PLATONOV: Bánom is én, hogy ki ő, akkor is elmondom az igazat! Üljön le! *(leülteti)* Miért nem választott magának egy dolgos, egy küzdő embert? Miért nem fogott egy másik férjet magának e helyett a pigmeus helyett, akit felzabál az adósság és a tétlenség?...

Vendégek mennek át a színen

SZOFJA JEGOROVNA: Hagyja abba! Ne ordítson! Jönnék...

PLATONOV: A francba velük! Hadd hallja mindenki! *(halkan)* Bocsássa meg a hevességemet... De én szerettem magát! Mindennél jobban szerettem a világon... Én úgy szerettem ezt a haját, ezeket a kezeket, ezt az arcot... Miért púderezzi magát, Szofja Jegorovna, nem kell! Á! Ha máshoz ment volna, hamar kikeveredhetne ebből, de itt még jobban belesüllyed! Szegénykém... Én szerencsétlen, bárcsak lenne erőm, hogy gyökerestül kitépjem magam, és önt ebből a mocsárból...

Szünet

Élet! Miért nem élünk úgy, ahogy élhetnénk?

SZOFJA JEGOROVNA: *(feláll, és a kezével eltakarja az arcát)* Hagyjon!

Zaj a házban

Menjen innen! *(a ház felé megy)*

PLATONOV: *(utána)* Vegye le a kezét az arcáról! Így! Ugye, nem utazik el? Ugye nem? Legyünk jóbarátok! Ugye nem utazik el? Beszélünk még? Igen?

Erősödő zajok a házból, és futkosás a lépcsőn

SZOFJA JEGOROVNA: Igen.

PLATONOV: Legyünk barátok, drágaságom... Miért is volnánk ellenségek? Várjon... Hadd mondjak még valamit...

Vojnyicev szalad ki a házból, nyomában vendégek

Tizenkilencedik jelenet

Voltak, Vojnyicev, vendégek, később Anna Petrovna és Trileckij

VOJNYICEV: *(befut)* Á... itt vannak ők, a számomra legfontosabbak! Menjünk, gyűjtsuk be a tűzijátékot! *(kiabál)* Jakov! A folyóhoz! Mars! *(Szofja Jegorovnáának)* Nem gondoltad meg magad, Szofi?

PLATONOV: Nem utazik, itt marad...

VOJNYICEV: Igen? Ebben az esetben, hurrá! Add a kezed, Mihail Vasziljics! *(megszorítja Platonov kezét)* Mindig is bíztam az ékesszólásodban! Menjünk tüzet gyűjtani! *(a vendégekkel a kert mélyébe megy)*

PLATONOV: *(szünet után)* Hát, ez van, Szofja Jegorovna... hm...

VOJNYICEV HANGJA: Hol van, *maman?* Platonov!

Szünet

PLATONOV: A francba, megyek én is és... *(kiált)* Szergej Pavlovics, várj, ne kezdjétek nélkülem! Küldd ide testvér, Jakovot a léggömbökért! *(elfut a kertbe)*

ANNA PETROVNA: *(kiszalad a házból)* Várjanak! Szergej, várj, még nincs itt mindenki! Addig csak puskából löjjetek! *(Szofjának)* Jöjjön, Szofi! Miért lett ilyen rosszkedve?

PLATONOV HANGJA: Ide méltóságám! Rázendítünk a régi nótára, minek újat kezdeni!

ANNA PETROVNA: Megyek, *mon cher!* *(kifut)*

PLATONOV HANGJA: Ki jön velem csónakázni? Szofja Jegorovna, nem akar kijönni velem a folyóra?

SZOFJA JEGOROVNA: Menjek, vagy ne menjek? (*töpreng*)

TRILECKIJ: (*bejön*) Hé! Hol vagytok? (*énekel*) Jövök már, jövök! (*figyelmesen nézi Szofja Jegorovná*)

SZOFJA JEGOROVNA: Mit akar?

TRILECKIJ: Én, semmit...

SZOFJA JEGOROVNA: Akkor menjen a dolgára! Ma nem vagyok abban az állapotban, hogy társalogjak, vagy, hogy magát hallgassam...

TRILECKIJ: Tudom, tudom..

Szünet

Valamiért irtózatosan szeretném végighúzni az ujjam a homlokán: miből készült vajon? Irtózatosan szeretném!... Nem azért, hogy megsértsem, hanem csak úgy... a mihez tartás végett...

SZOFJA JEGOROVNA: Bohóc! (*elfordul*) Nem komikus, hanem bohóc, pojáca!

TRILECKIJ: Ja... bohóc... a bohóckodásért ellátást kapok a tábornoknétól... na, ja... Meg zsebpénzt... Ha pedig unalmas vagyok, szégyenszemre kirúgnak. Nem jól mondom? Mert ezt nem csak én mondom... Maga is mondta, amikor Glagoljevnel, korunknak ennél a szabad szelleménél kegyeskedett vendégeskedni...

SZOFJA JEGOROVNA: Jól van, jó... igenis nagyon örülök, hogy továbbadták magának... most már legalább tudja, hogy képes vagyok megkülönböztetni a bohócokat, a szellemes emberektől! Ha színész volna, a kakasülő nyilván rajongana önért, de a zsöllyékből lepisszegnék... Hát, én lepisszegem.

TRILECKIJ: Milyen kifinomult szellemesség... gratulálok... Hódolatom, ha megengedi! (*meghajol*) A mesés viszontlátásig! Szívesen beszélgetnék még önnel, de... attól tartok, a végén még alul maradok! (*a kert mélye felé megy*)

SZOFJA JEGOROVNA: (*toppant*) Nyavalyás! Fogalma sincs, milyen véleménnyel vagyok róla! Üres egy ember!

PLATONOV HANGJA: Ki jön ki velem a folyóra?

SZOFJA JEGOROVNA: Áh... jöjjön, aminek jönnie kell! *(kiált)* Megyek!
(kiszalad)

Huszdik jelenet

Porfirij és Kirill Glagoljev kijönnek a házból

GLAGOLJEV: Hazudsz! Hazudsz, gyalázatos kölyök!

KIRILL: Micsoda ostobaság. Ugyan mi okból hazudnék? Kérdezd meg tőle, ha nem hiszed! Ahogy bementél, ugyanezen a padon odasúgtam neki egy-két szót, megöleltem, megcsókoltam... Először háromezret kért, de azt végül aztán lealkudtam ezerre! Úgyhogy adjál ezer rubelt!

GLAGOLJEV: Kirill, egy nő becsületéről van szó! Ne mocskold be, ez szent dolog! Fogd már be!

KIRILL: Esküszöm, becsületszavamra! Nem hiszed? Minden szentekre esküszöm! Adjál már ezer rubelt! Most rögtön viszem neki az ezrest...

GLAGOLJEV: Ez borzalmas... hazudsz! Csak megréfélt téged, te ostoba!

KIRILL: Jaj, hát... most mondom, hogy megöleltem! Nem értem, mi ebben olyan meglepő? Ilyenek a nők! Sose higgy az ártatlanságukban! Ismerem én őket! Te meg még el akartad venni! *(hahotázik)*

GLAGOLJEV: Az isten szerelmére Kirill! Felfogod, mi az, hogy rágalom?

KIRILL: Adjál ezer rubelt! A szemed láttára fogom odaadni neki! Pontosan ezen a padon megöleltem, megcsókoltam, és megalkudtam vele. Esküszöm! Mit akarsz még hallani? Azért is küldtelek be, mert meg akartam vele állapotodni! Ez nem hiszi, hogy tudok hatni a nőkre! Ígérj neki kétezret, és a tiéd! Ismerem én a nőket, testvér!

GLAGOLJEV: *(kiveszi a tárcáját és a földre dobja)* Nesze!

Kirill felveszi a tárcát és számolja a pénzt

VOJNYICEV HANGJA: Kezdem! Lőjön, *maman!* Trileckij, mássz fel a lugasra! Ki lépett rá a dobozra? Maga volt!

TRILECKIJ HANGJA: Mászom már, hogy a fene vinné el! (*hahotázik*) Ez meg ki? Ráléptem Bugrovra! Összetapostam Bugrov fejét! Hol a gyufa?

KIRILL: (*félre*) Bosszút álltam! (*kiabál*) Hurráááá! (*elszalad*)

TRILECKIJ: Ki ordibál ott? Valaki vágja már nyakon!

VOJNYICEV HANGJA: Kezdhethük?

GLAGOLJEV (*a fejéhez kap*) Istenem! Ekkora romlottságot! Förtelem! És én még könyö-rögtem neki! Bocsáss meg neki, istenem! (*leül a padra, és a kezébe temeti az arcát*)

VOJNYICEV HANGJA: Ki vitte el a gyújtózsínort? *Maman*, nem szégyelli magát? Hol az a kis zsinórom, amelyik itt feküdt?

ANNA PETROVNA HANGJA: Itt van, te mamlasz!

Glagoljev lefordul a padról

ANNA PETROVNA HANGJA: Hé, ki az? Ne tipródjanak már itt! (*kiabál*) Add ide! Add ide!

Beszalad Szofja Jegorovna

Huszonegyedik jelenet

Szofja Jegorovna egyediül

SZOFJA JEGOROVNA: (*sápad, a frizurája zilált*) Nem bírom! Ez több annál, mint amit képes volnék elviselni! (*a melléhez kap*) Belehalok, vagy... vagy boldog leszek! Nincs itt semmi levegő!... Vagy megöl, vagy... új életet ad nekem! Új élet... Hálásan köszöntlek! Döntöttem!

VOJNYICEV HANGJA (*kiabál*) Vigyááázz!

Tűzijáték

MÁSODIK KÉP

Erdő. Irtás. Az irtás szélén, baloldalon – iskola. Az irtás végén távolba vezető vasúti sín, ami az iskola mellett jobbra kanyarodik. Távíróoszlopok sora. Éjszaka.

Első jelenet

Szása (a nyitott ablaknál ül) és Oszip (hátán átvetett puskával, az ablak előtt áll)

OSZIP: Hogy hogyan történt? Nagyon egyszerűen... Megyek az irtáson át, nem messze innen, nézem, ő meg állt a vízmosásban: feltúrta a ruháját, és egy lapulevéllal vesz vizet a patakából. Kimer egy adagot, issza, kimeri és issza, aztán bevizezi a fejét... leereszkedtem, közel mentem hozzá, és nézem... Ő meg rám se köp: „Azt mondja, te ostoba paraszt, miért is kéne, hogy észrevegyelek? ezt mondja”... „Mondom, Nagyságos asszony, mondom, méltóságám, megkívánt egy kis hideg vizet, mondom?” – „Azt mondja: Hát neked meg mi közöd hozzá? Takarodj vissza, ahonnan jöttél!” mondja, de rám se néz... Hát, erre azért elanyátlanodtam... Meg el is szégyelltem magam, és fájt, hogy csak paraszt vagyok... „mit bámulsz rám, fafej? - azt mondja - Nem láttál még fehér embert, vagy mi?” És nézett rám lesújtóan... „Vagy netalántán tetszem neked?” – azt mondja. „Rettenetesen tetszik, mondom! Amilyen csudás, finom teremtmény, maga, méltóságos, olyan egy szépség is, mondom... Szebbet az életbe se láttam... Minálunk az a faluszépe Mányka, a rendőr lánya, mondom, egy tehén, egy teve magához képest... És mennyi finomság van magában! Ha megcsókolhatnám, itt helyben, azon nyomban szívesen meghalnék!” Erre elneveti magát... „Hát, azt mondja, csókolj meg, ha úgy odavagy érte!” Elöntött a forróság ezekre a szavakra. Odaléptem hozzá, megfogtam szépen a vállát, és erősen megcsókoltam éppen itt, ni, az arcát, meg a nyakát...

SZÁSA: *(kacag)* Mire ő?

OSZIP: „Most aztán, azt mondja, menj innét! Mosdjál gyakrabban, és ne növeszd meg ennyire a körmöd!” Én meg odébbálltam.

SZÁSA: Milyen bátor nő! *(ad Oszipnak egy tányér scsít)* Ne, egyél! Ül le valahol!

OSZIP: Nem vagyok én úr, állva is tudok... Nagy hálával vagyok a kedvességéért, Alekszandra Ivanovna! Egyszer még meghálálom a sok kedvességét...

SZÁSA: Vedd le a sapkád... Sapkában enni bűn. És imádkozz evés előtt!

OSZIP: *(elveszi a sapkáját)* Régóta nem tartom már én ezeket a szentségeket... *(eszik)* És azóta valahogy ki vagyok fordulva magamból... elhiszi? Nem eszem, nem alszom... mindig tisztára a szemem előtt van... Van, hogy becsukom, és ott látom őt a szemem előtt... Olyan érzések törtek rám, hogy majd belehaltam! Majdnem megfulladtam a sóvárgástól, volt, hogy agyon akartam löni a tábornokot... Amikor megözvegyült, igyekeztem neki mindenféle szolgálatot tenni... Foglyot lőttem, fürjet fogtam, szép színesre festettem a lugast... Egyszer vittem neki egy élő farkast... Mindent megtettem, hogy a kedvében járjak... nem tudott olyat kérni, amit meg ne tettem volna... ha azt mondja, végezzek magammal, végeznék... A gyöngéd érzések... nincs mit tenni ellenük...

SZÁSA: Igen... Amikor beleszerettem Mihail Vasziljicsba, és még nem tudtam, viszonszeret-e, én is szörnyen odavoltam... Néhányszor már halálért könyörögtem az Istenhez, én bűnös...

OSZIP: Hát, látja... Vannak ilyen érzések... *(kiissza a tányérból a levest)* Nem kérhetnék magától még egy kis csót? *(a tányért nyújtja)*

SZÁSA: *(Elmegy, és fél perc múlva megjelenik az ablakban egy kis edénnyel)* Scsi nincs már, de nem akarsz egy kis krumplit? Libazsíron sült...

OSZIP: *Merci... (elveszi az edényt, eszik)* Szörnyen jóllaktam!... És így jártam, járkáltam, mint a háborodott... Még ugyanarról beszélek, Alekszandra Ivanovna... És jártam és jártam... Tavaly húsvét után vittem neki egy nyuszit... „Engedelmet kérek, méltóságám... hoztam magának egy nagyfülű kisnyulat!” Elvette tőlem, megsimogatta, és azt kérdi: „igaz-e amit beszélnek, Oszip, hogy rabló vagy?” – „úgy, ahogy mondják, igaz, azt mondom. Minek is állnának neki hazudozni a népek...” És akkor rendre elmondtam neki mindent... - Meg kell javulnod, azt mondja. Menj, azt mondja, menj el gyalog Kijevbe. Kijevből meg Moszkvába, Moszkvából a Szentháromság kolostorba⁶, A Szentháromság Kolostorból, azt mondja, az Új Jeruzsálembe, és onnan haza. Menj, és egy év múlva más ember leszel.” Magamra erőltettem akkor az istenességet, felvettem a zarándokbatyut és elindultam Kijevbe... de nem értem oda! Javultam én, de nem egészen... Nagyon finom krumpli! Harkov előtt találkoztam egy tiszteletreméltó társasággal, elittam a pénzem, verekedtem egyet és visszafordultam. És még a passzusomat is elveszítettem

Szünet

⁶ A Troickaja Lavra, szó szerint a Szentháromság kolostor, Moszkvától körülbelül 70 kilométerre, ma is létező intézmény, ismert búcsújáró-hely.

Azóta nem fogad el tőlem semmit... Haragszik...

SZÁSA: És miért nem jársz templomba, Oszip?

OSZIP: Mennék én, de hát... kiröhögnének a népek... Na, mondják, jött törleszteni! Nappal még a templom mellett elmenni is félelmetes. Sok ott a nép – még agyonvernek.

SZÁSA: De miért bántod a szegény embereket?

OSZIP: Miért ne bántanám? Nem éri maga ezt föl ésszel, Alekszandra Ivanovna! Nem kell magának csúnya dolgokkal foglalkozni. Nem érti azt maga. És Mihail Vasziljics nem bánt senkit?

SZÁSA: Senkit! Ha meg is sért valakit, csak akaratlan, véletlen. Ő jó ember!

OSZIP: Hogy őszinte legyek, én őt fölöttébb tisztetem... A tábornok fia, Szergej Pavlics buta ember, nem nagyon okos, a maga bátyja szintén nem okos, még ha doktor is, de Mihail Vasziljicsben sok hajlam van az okosságra! Van neki rangja?

SZÁSA: Van hát! Kollégiumi iktató.

OSZIP: Igen?

Szünet

Na, az derék! Még rangja is van... Hm... Derék! Csak jóság van benne kevés... Mindenki hülye neki, meg talpnyaló... Hát szabad így? Ha én rendes ember volnék, nem viselkednék így... Én ezeket a talpnyalókat, hülyéket meg csirkefogókat, direkt kényeztetném... A legszerencsétlenebb népség az a földkereken, figyelje csak meg! Azokat sajnálni kell... Kevés a maga urában a jóság, sajnos kevés... Nem gőgös, barátkozik mindenkivel, de jóság, az nincs benne... De ezt maga úgysem érti... Hálásan köszönöm! Évekig ellenék ilyen krumplin... (*visszaadja az edényt*) Köszönöm...

SZÁSA: Nincs mit.

OSZIP: Nagyon jó asszony maga, Alekszandra Ivanovna! Miért ad nekem minden alkalommal enni? Van magában akár csak egy csepp női komisszág is? Áldott jó lélek! (*nevet*) Először látok ilyen... Szent Alekszandra, imádkozz Istenhez, értünk bűnösökért! (*meghajol*) Üdvözlégy, szent Alekszandra!

SZÁSA: Jön Mihail Vasziljics.

OSZIP: Azt csak hiszi!... Mihail Vasziljics most épp gyöngéd érzésekről beszélget az új fiatalasszonnyal... Szép ember a férje! Ha akarná, egy egész női gárda követné... Mert szépeket mondani azt tud... *(nevet)* Mindig udvarol a tábornoknének is... de az keresztülnéz rajta, nem érdekli, akármilyen szép ember... Mihail Vasziljics szeretné, de a tábornokné nem...

SZÁSA: Kezdesz túl sok mindent összehordani... nem szeretem az ilyet... menj, isten hírével!

OSZIP: Megyek mindjárt... Magának már rég aludnia kellene... A férjét várja?

SZÁSA: Igen.

OSZIP: Jó asszony! Platonov biztos legalább tíz évig keresett ilyen feleséget, lámpással, meg a nagy eszével... És valahol talált is... *(meghajol)* Viszontlátásra Alekszandra Ivanovna! Jó éjszakát!

SZÁSA: *(ástit)* Menj, Isten áldjon.

OSZIP: Megyek... *(megy)* Hazamegyek... Ott a házam, ahol a padló a pusztai föld, a plafon meg a mennybolt, a falak pedig isten tudja, hol vannak... ilyen házban lakik az, aki el van átkozva... Akármilyen nagy legény, mégsincs hol lehajtania a fejét... Még jó, hogy földadót nem kell fizetni utána... *(megáll)* Jó éjszakát, Alekszandra Ivanovna! Jöjjön el egyszer vendégségbe! Az erdőbe! Kérdezzen Oszipról, minden madár meg gyík tudja, hol lakom. Nézze, hogy fénylik az a fatönk! Mintha egy halott kelne ki épp a sírjából... Ott meg egy másik! Anyám mindig azt mondta, hogy az alatt a fatönk alatt, amelyik fénylik, egy bűnös van elkaparva, és azért fénylik a tönk, hogy imádkozzunk érte... Majd fölöttem is világítani fog egy fatönk... Én is bűnös vagyok... Ott egy harmadik is! Sok a bűnös ezen a világon! *(elmeleg, és mintegy két perc múlva füttyent egyet)*

Második jelenet*Szása*

SZÁSA: *(kijön az iskolából egy méccessel és egy könyvvel)* Misa is milyen sokáig elmarad... *(leül)* Csak nehogy tönkregye az egészségét... Ezek a kilengések semmire nem jók, csak hogy ártsanak az egészségnek... Én meg már álmos vagyok... hol is tartottam? *(olvás)* Itt az ideje végre visszatérni az emberiségnek azokhoz a magasztos, örök eszmékhez, a szabadságnak azokhoz a halhatatlan ideáikhoz, amelyek apáink vezérlő csillagai voltak, és amelyeket mi balszerencsénk feladtunk.” Ez mit jelenthet? *(töpreng)* Nem értem... Miért nem írnak úgy, hogy mindenki értse? Tovább... Mmm... Átugrom az előszót... *(olvás)* „Sacher-Masoch”... milyen vicces név! Masoch... Szerintem nem is orosz... Tovább... Misa azt mondta, olvassam el, úgyszólván muszáj... *(ásít, olvas)* „Egy vidám téli estén”... Ezt szerintem átugrom... Leírás... *(lapoz, olvas)*. „Nehéz volt eldönteni, ki játszik, és milyen hangszeren... Az orgona, hatalmas, súlyos hangja az erős férfikéz alatt egyszer csak lágy fuvolává változott, mintha hirtelen gyöngéd női hangon szólalna meg, végül elhalt”... Csss... Valaki jön... *(szünet)* Ezek Misa léptei... *(leoltja a méccset)*. Na, végre... *(feláll, kiabál)* Hé! Egy-kettő, egy-kettő! Bal, jobb, bal, jobb! Bal! Bal!

*Bejön Platonov***Harmadik jelenet***Szása és Platonov*

PLATONOV: *(belép)* Juszt is: jobb! Jobb! Különben pedig édesem, se jobb, se bal! A részeg nem ismer se jobbot, se balt, neki csak az előre, hátra, a sréhen meg a lefelé van...

SZÁSA: Erre tessék, őrészsége, foglaljon helyet! Mindjárt megmutatom, hogy kell masírozni sréhen meg lefelé! Üljön le! *(Platonov nyakába veti magát)*

PLATONOV: Leülünk...*(leül)* Miért nem alszol még, te kis egysejtű?

SZÁSA: Nem tudok... *(leül mellé)* Jó későn engedtek el!

PLATONOV: Ja, későn... A személyvonat elment már?

SZÁSA: Még nem. A teher ment úgy egy órája.

PLATONOV: Akkor még nincs kettő. Régen jöttél el?

SZÁSA: Tízkor már itthon voltam... hazajövök, Kolja meg bög, ahogy a torkán kifér... Búcsú nélkül jöttem el, remélem, megbocsátják... Volt tánc, miután eljöttem?

PLATONOV: Volt tánc, volt vacsora, és volt botrány is... Tényleg... hallottad? Akkor még ott voltál? Az öreg Glagoljev szélütést kapott!

SZÁSA: Ne mondd!?

PLATONOV: Bizony... A bátyád eret vágott rajta, miközben az örök világosságot énekelte...

SZÁSA: Hogyhogy? Mi lett vele? Kinézetre olyan egészségesnek látszik...

PLATONOV: Enyhe szélütés... enyhe az ő szerencséjére, és pechére annak a baromnak, akit ostobán a fiának nevez... hazavitték... hogy egy este sem múlik el valamilyen botrány nélkül! Úgy látszik ez a sorsunk!

SZÁSA: Képzelem, hogy megrémült Anna Petrovna és Szofja Jegorovna! De hogy Szofja Jegorovna milyen nagyszerű asszony! Ritkán látni ilyen csinos nőt! Van benne valami különleges...

Szünet

PLATONOV: Jaj! Milyen szörnyű, milyen gyalázatos...

SZÁSA: Micsoda?

PLATONOV: Mit tettem? *(a kezébe temeti az arcát)*

SZÁSA: Mit tettél?

PLATONOV: Mit tettem! Semmi jót! Mikor csináltam valamit is, ami miatt később nem kellett szégyenkezni?

SZÁSA *(félre)* Be van rúgva, szegény! *(neki)* Menjünk aludni!

PLATONOV: Olyan aljas voltam, mint még soha! Hogy nézzek tükörbe ezentúl? Nincs nagyobb szerencsétlenség, mint ha nem tudod többé tisztelni magad.

Istenem! Nincs bennem semmi, ami érne valamit, semmi, amiért tisztelni és szeretni lehetne!

Szünet

Te mégis szeretsz... nem értem. Szóval te találtál bennem valami szerethetőt? Szeretsz?

SZÁSA: Micsoda kérdés ez! Hogyne szeretnék?

PLATONOV: Jó, tudom, de akkor mondd mi az, amiért úgy szeretsz! Mutass rá, mi az a jó, amit szeretsz bennem!

SZÁSA: Hm... Hogy miért szeretlek? Hogy te milyen furcsa vagy ma, Misa! De hát hogyne szeretnék, ha egyszer te vagy a férjem?

PLATONOV: Csak azért szeretsz, mert a férjed vagyok?

SZÁSA: Nem értelek.

PLATONOV: *(nevet)* Jaj te, édes kis butám! Miért is nem vagy te légy? A te eszeddel a legyek között, te lehetnél a legokosabb légy! *(megcsókolja a homlokát)* Mi is lenne veled, ha értenél engem, ha nem lenne ez az áldott tudatlanságod? Hogy is tudnál boldog asszony lenni, ha képes volnál felfogni ezzel a tükörsima agyacskáddal, hogy nincs bennem semmi, amit szeretni lehetne? Ne is értsd, drágaságom, ne is láss, ha szeretni akarsz engem! *(megcsókolja a kezét)* Buta bocikám! Én is boldog vagyok a te tudatlanságod által. Nekem is, mint a többieknek, van családom... családom van...

SZÁSA: *(nevet)* De furcsa vagy!

PLATONOV: Drágaságom! Kicsi, buta asszonykám! Nem a feleségem kéne, hogy legyél, téged vitrinben kellene tartani! És azt is hogy összehoztuk, hogy Nyikolka világra jött? Pedig nem Nyikolkákat kéne szülnöd, hanem katonákat gyurmáznod tésztából, az való neked, te jobbik fele életemnek!

SZÁSA: Butaságokat beszélsz, Misa!

PLATONOV: Isten ments, hogy megérts! Nem kell, hogy érts! Hidd csak, hogy a föld lapos, és három cethal tartja a hátán. Honnan is vennék magunknak megbocsátó feleséget, ha ti, Szásák nem lennétek? *(meg akarja csókolni)*

SZÁSA: *(nem hagyja magát)* Nem mész innen! *(haragosan)* Minek vettél el, ha olyan ostoba vagyok? Vettél volna okosat! Nem én kényszerítettelek!

PLATONOV: *(hahotázik)* Hát magácska haragudni is tud? Itt még kiderül valami... még hogy kiderül? Ez egy hatalmas felfedezés, édesem! Tehát haragudni is tudsz? Ez komoly?

SZÁSA: Na, menj csak, fiacskám, aludni! Megspórolhattad volna ezt a felfedezést, ha nem rúgtál volna be! Részezes! Szép kis tanító! Nem tanító vagy te, hanem részeg disznó! Mars aludni! *(hátba vágja Platonovot, és bemegy az iskolába)*

Negyedik jelenet

Platonov egyedül

PLATONOV: Tényleg részeg vagyok? Á, nem lehet, keveset ittam... Habár a fejem azért nem egészen tiszta...

Szünet

Amikor Szofjával beszéltem, akkor is csak... részeg voltam?*(gondolkodik)* Nem, nem voltam! Sajnos nem voltam az, égi bírák! Nem voltam! Átkozott józanság!*(felugrik)* Hát mit ártott nekem az a szerencsétlen férje? Miért kellett besároznom Szofja előtt ennyire? Ezt soha nem fogja megbocsátani a lelkiismeretem! Fecsegettem neki, mint egy kamasz, színeztem, szerepeltem, dicsekedtem... *(gúnyolja magát)* „Miért nem választott magának egy küzdő, dolgos embert, egy megszállottat?” Minek beszéltél olyat, te elmebeteg, amiben nem is hiszel? Jaj!... De ő elhitte... Végighallgatta a sok sületlenséget, amit a bolond összehordott, és lesütötte a szemét! Elkenődött, szegény, elérzékenyült... Micsoda hülyeség ez, milyen undorító, milyen értelmetlen!... Visszataszító az egész... *(nevet)* Akarnok! Kigúnyoltuk az akarnok kupeceket, jól kinevettük őket... Nevetés a könnyeken át, könnyek a nevetésen át... és engem mikor gúnyol ki? Mikor? Nevetséges! Kölcsönt nem kér, nem lop, a feleségét nem veri, nem is ostoba, csak éppen... gazember! Egy röhejes gazember! Egy nem hétköznapi gazember!

Szünet

El kell mennem innen... kérni fogom az áthelyezésem a tanfelügyelőtől... Még ma írok a városba...

Bejön Iszák Vengerovics

Ötödik jelenet

Platonov és Iszák Vengerovics

ISZÁK: (*bejön*) Hm...Itt az iskola, ahol az a félig-kész bölcs alszik... Alszik ilyenkor, szokás szerint, vagy most is épp kötekszik, szokása szerint? (*meglátja Platonovot*) Hát itt van ő, a zajos üresség... De se nem alszik, se nem kötekszik... Valami nincs rendben... (*Platonovnak*) Még nem alszik?

PLATONOV: Mint látja! Miért jött ide? Engedje meg, hogy ezúton kívánjak önnek jó éjszakát!

ISZÁK: Mindjárt elmegyek. Át akarja adni magát az egyedüllétnek? (*körülnéz*) A természet urának érzi magát? Ezen a csodálatos éjszakán...

PLATONOV: Hazafelé tart?

ISZÁK: Igen... Az apám ment haza a kocsival, úgyhogy kénytelen vagyok gyalog menni. Jól érzi magát? Tényleg kellemes, – nemde? – iszik az ember egy kis pezsgőt, és nagy merészen önvizsgálatot tart! Leülhetek maga mellé?

PLATONOV: Üljön.

ISZÁK: Hálásan köszönöm. (*leül*) Szeretek mindent megköszönni. Milyen édes érzés ülni itt a lépcsőn, és a föld urának érezni magam. Hol a barátnője, Platonov? Ehhez a neszezéshez, a természet zizzenéseihez, a tücskök ciripeléséhez, már csak a szerelmes suttogás hiányzik, hogy mindez maga legyen az éden! Ehhez a kacér, félénk kis szellőhöz, már csak egy szerelmes nő lélegzése hiányzik, hogy boldogságtól éghessen az arca! Természet-anyánk susogásához, már csak szerelmes szavak hiányoznak... Nőt akarok!!.. Döbenten néz rám... haha! Olyan, mintha nem a saját szavaimmal beszélnek? Igen, ezek nem az én szavaim... Józanul szégyellni fogom majd, hogy így beszéltem... Különben pedig, miért ne fecseghetnék költőien? Hm? Ki tiltja meg?

PLATONOV: Senki.

ISZÁK: Netán az ilyen isteni szavak nem passzolnak a helyzetemhez, meg a kinézetemhez? Nem elég költői az ábrázatom?

PLATONOV: Hát, nem költői...

ISZÁK: Nem költői... hm... jobb is. Egyetlen zsidónak sem költői az ábrázata. A természet megtréfált bennünket, és nem adott költői ábrázatot! Nálunk általában úgyis mindenkit az ábrázatáról ítélnék meg, és azon az alapon, hogy úgy nézünk ki, ahogy, elképzelni sem tudják, hogy lehetnek költőiek is az érzéseink... Azt mondják, hogy a zsidók között nincsenek költők.

PLATONOV: Ki mondja?

ISZÁK: Mindenki mondja... Pedig ez aljas rágalom!

PLATONOV: Elég a kötekedésből! Ki mondja ezt?

ISZÁK: Mindenki ezt mondja, pedig mennyi igazi költő van közöttünk, nem ilyen Puskinok, meg Lermontovok, hanem valódi költők! Auerbach, Heine, Goethe...

PLATONOV: Goethe német.

ISZÁK: Zsidó!

PLATONOV: Német!

ISZÁK: Zsidó! Tudom, mit beszélek!

PLATONOV: Én is tudom, mit beszélek, de legyen úgy, ahogy maga mondja! Egy félművelt zsidót úgysem lehet meggyőzni...

ISZÁK: Legalábbis nehéz...

Szűnet

Na, és ha egyáltalán nincsenek is költők! Kinek hiányoznak! Ha vannak költők – jó, ha nincsenek, még jobb! A költő, mint az érzések embere, az esetek nagy

többségében csak élőködő egoista... Például Goethe, mint költő, adott-e valaha, akár csak egy falat kenyeret is, egyetlen német proletárnak?

PLATONOV: Jaj, elég legyen, fiatalember! De el sem vette a kenyeret, egyetlen német proletártól sem! Ez azért fontos... És költőnek lenni, még mindig jobb, mint semminek... Milliószer jobb! Tudja, mit, maradjunk csendben egy kicsit. Hagyja békén azt a falat kenyeret, amiről halvány fogalma sincs, meg a költőket is, akiket a szikkadt lelke úgysem ért, és engem, akit meg nem hagy békén!

ISZÁK: Nem fogom, nem fogom feldúlni azt a hatalmas szívét, nyugtalan ember! Nem húzom le magáról a meleg takarót... Aludjon csak!

Szünet

Nézze csak az eget! Itt jó, nyugalmas, csak fák vannak... És nem azok a jóllakott, elégedett pofák... Igen... A fák nem nekem susognak... És a hold sem olyan barátságosan néz le rám, mint erre a Platonovra... Próbál hidegen nézni... te, azt mondja, te nem tartozol közénk... Takarodj ebből az édenből, vissza a zsidrák szatócsboltodba... Különben, tökmindegy... sokat fecsegek... Elég is lesz!...

PLATONOV: Tényleg elég... menjen haza, fiatalember! Minél tovább ül itt, annál jobban belemelegsik a fecsegésbe... A fecsegés miatt meg szégyellni fogja magát, ahogy mondta! Menjen!

ISZÁK: Fecsegni akarok! (*nevet*) Most költő vagyok!

PLATONOV: Az nem költő, aki szégyelli a fiatalságát! Maga most fiatal, élje át az ifjúságát! Lehet, hogy nevetséges és ostoba – de nagyon emberi!

ISZÁK: Aha... Mekkora hülyeség! Maga igazán nagyon furá ember, Platonov! Maguk itt mind nagyon furák... Kár, hogy nem Noé idején élnek... A tábornokné is furá, Vojnyicev is furá... Egyébként, a tábornokné egész jó nő... fizikai értelemben... Milyen értelmes a tekintete! Milyen szép ujjai vannak... Nagyon jó nő... A melle, a nyaka...

Szünet

De miért? Nem érek annyit, mint maga? Ha csak egyszer az életben! Ha csak a gondolata így megborzongatja a... gerincvelőmet, akkor milyen boldogság szállna meg, ha felbukkana most itt, ezek között a fák között, és felém intene, áttetsző

ujjaival!... ne nézzen így rám... Tök hülye vagyok, egy buta kölyök... De ki tilthatja meg, hogy egyszer az életben tök hülye legyek? Legalább tudományos célból szeretnék tök hülye lenni, és boldog, mint maga... És boldog is vagyok... kinek, mi köze? Hm...

PLATONOV: De... *(Iszák óraláncát nézi)*

ISZÁK: Különben az egyéni boldogság, egoizmus.

PLATONOV: Persze! Az egyéni boldogság önzés, az egyéni szerencsétlenség pedig jó-cselekedet! Hogy maga mennyi mindent össze tud hordani! Micsoda lánc! Milyen bájos fityegők! Hogy csillog!

ISZÁK: Ez a lánc érdekli? *(nevet)* Vonzza ez az arany szín, ez a csillogás... *(csóválja a fejét)* Ezekben a percekben, miközben már-már versben okít engem az életről, képes elandalodni egy aranyláncon! Hát akkor fogja! Nem kell! *(letépi a láncot magáról és elhajítja)*

PLATONOV: Mekkora puffant. Már ebből a hangból is meg lehet állapítani, milyen nehéz.

ISZÁK: Az arany nem csak egyféleképpen lehet nehéz! Szerencsés, amiért itt ücsöröghet, ezen a szutykos kis lépcsőn. Itt nem kell átélni mindazokat a nehézségeket, amelyeket az arany okoz! Jaj, ezek az aranyláncok az én arany bilincseim!

PLATONOV: Az ilyen bilincs sem tart örökké! A mi apáink is elittak már nem egyet!

ISZÁK: Mennyi szerencsétlen, mennyi éhező, mennyi részeges van a hold alatt! Mikor jön el az ideje, hogy akik mindig csak vetnek, de sosem esznek, végre jóllakjanak? Mikor, kérdem én? Platonov, miért nem válaszol?

PLATONOV: Hagyjon engem békén, legyen szíves! Rosszul viselem a szüntelenül és értelmetlenül kongó harangot! Elnézést, de hagyjon engem békén! Aludni akarok!

ISZÁK: Én vagyok harang? Hm... inkább maga a harang...

PLATONOV: Én is harang vagyok, maga is harang, azzal a különbséggel, hogy én magamtól szólalok meg, magát meg mások szólaltatják meg... Jó éjszakát! (*feláll*)

ISZÁK: Jó éjszakát!

Bent az iskolában az óra elüti a kettőt.

Két óra... Ilyenkor már aludni kéne, és én még nem alszom... Kialvatlanság, pezsgő, stressz... abnormális élet, amiből egyenesen következik, hogy a szervezet tönkremegy... (*feláll*) Már érzek is valami fájdalmat a mellkasomban... jó éjszakát! Nem nyújtom a kezem önnek, és erre büszke vagyok... Nem méltó rá, hogy megfogja a kezem...

PLATONOV: Micsoda ostobaság. De nekem teljesen mindegy.

ISZÁK: Remélem, hogy a beszélgetésünket, és amit... összehordtam, rajtunk kívül senki nem fogja megtudni. (*a színpad mély felé indul, aztán visszafordul*)

PLATONOV: Mit akar még?

ISZÁK: Itt kell lennie valahol a láncomnak...

PLATONOV: Itt van a lánc! (*a lábával meglöki a láncot*) Ugye, hogy nem feledkezett meg róla! Idehallgasson, legyen olyan jó, és áldozza fel azt a láncot egy ismerősöm kedvéért, aki kifejezetten azoknak a csoportjába tartozik, akik sokat vetnek, de keveset esznek! Ez a lánc évekig eltarthatja őt meg a családját! ... Megengedi, hogy átadjam neki?

ISZÁK: Nem... Szívesen odaadnám, de becsületszavamra, nem tehetem! Ez a lánc ajándék, emlék...

PLATONOV: Aha, persze... na, menjen innen!

ISZÁK (*felemeli a láncot*) Hagyjon, kérem! (*a színpad mélye felé megy, kimerülten leül a töltésre, kezébe temeti az arcát*)

PLATONOV: Szégyen gyalázat! Fiatal ember, és mégsem tiszta személyiség! Mélységes romlottság! (*leül*) Milyen visszataszítóak tudnak lenni számunkra azok az emberek, akikben akár csak a nyomát is megpillantjuk saját tisztátlan múltunknak! Régen egy kicsit én is ilyen voltam... ó.

Lódobogás hallatszik

Hatodik jelenet

Platonov és Anna Petrovna (lovaglórúhában, pálcával a kezében)

PLATONOV: A tábornokné!

ANNA PETROVNA: Hogy hívjam ki? Kopogjak be? *(meglátja Platonovot)* Itt van? De jó! Tudtam, hogy még nem alszik... Hogy is lehetne aludni ilyenkor? Az isten a telet teremtette alvásra... Jó estét, emberfajzat! *(a kezét nyújtja)* Na? Mi lesz? A kezét!

Platonov a kezét nyújtja

Részeg?

PLATONOV: Az ördög tudja! Lehet, hogy józan vagyok, de az is lehet, hogy olyan részeg, mint a legzüllöttebb részeges... Hát maga? Egészségügyi sétát méltóztat tenni, tisztelt alvajáró asszony?

ANNA PETROVNA: *(melléül)* Iggenn...

Szünet

Na, igen, édes Mihail Vasziljics! *(énekel)* Mennyi öröm, mennyi bánat... *(kacag)* Milyen nagy és döbrent most a szeme! Kicsit se féljen, barátocskám!

PLATONOV: Nem félek... Magam miatt legalábbis nem...

Szünet

De maga, látom, úgy döntött, hülyeséget fog csinálni...

ANNA PETROVNA: Vénségemre...

PLATONOV: Az más. Vénasszonyoknál bocsánatos... ostobának lenni... De miféle vénasszony maga? Fiatal, mint a nyár júniusban. Még maga előtt az élet.

ANNA PETROVNA: De én most akarok élni, nem valamikor, később... Ja, tényleg, fiatal vagyok, Platonov, nagyon fiatal! Úgy is érzem, pont!... Mint a hideg szél, úgy jár át a fiatalság! Pokolian fiatal! Fázom!

Szünet

PLATONOV: Nem akarom érteni, nem akarok találgatni, nem akarok feltételezni semmit... Nem akarok semmit! Menjen el! Nevezzen tahónak, és hagyjon itt! Kérem! Hm... Most miért néz így? De hát... gondoljon már bele!

ANNA PETROVNA: Már belegondoltam...

PLATONOV: Gondoljon már bele, maga büszke, okos, csodálatos asszony! Hova jött, és miért? Á...

ANNA PETROVNA: Nem gyalog jöttem, hanem lovon, édesem!

PLATONOV: Az okos fejével, a szépségével, az ifjúságával... Hozzám?! Nem hiszek a szemeknek, a fülemnek... Eljött, hogy győzzön, hogy bevegye az erődítményt! De én nem vagyok erőd! Én gyenge vagyok, borzalmasan gyenge! Értse már meg!

ANNA PETROVNA: *(feláll, odamegy hozzá)* Ha becsméri magát, rosszabb, mintha gőgös volna... Akkor mi legyen, *Michel?* Mert valahogy csak be kell fejezni? Ismerd be, hogy...

PLATONOV: Nem én fogom befejezni, mert el sem kezdtem semmit!

ANNA PETROVNA: Jaj, micsoda undorító filozófia! Nem szégyelled magad, hazudni? Egy ilyen éjszakán, ilyen égbolt alatt... Hazudni? Hazudj csak ősszel, ha tetszik, a sárban, a latyakban, de ne most, ne itt... Látnak téged, hallanak... Nézz fel, te örült!

Szünet

Nézd, még a csillagok is beleremegnek, ahogy hazudsz... elég legyen, édesem! Légy olyan jó, ahogy minden olyan jó most! Ne törd meg ezt a békét a vacak kis személyekkel... Űzd el a démonaidat! *(átkarolja az egyik kezével)* Senki nincs, akit úgy szeretnék, mint téged. És nincs asszony, akit úgy szeretnél, ahogy engem szeretsz... Törődjünk csak a szerelemmel, a többit, ami bánt, oldják meg mások... *(megcsókolja)* Törődjünk csak a szerelemmel...

PLATONOV: Odüsszeusz kibírta, hogy énekelnek neki a szirének, de én nem vagyok Odüsszeusz király, te szirén! *(megöleli)* Bárcsak boldoggá tehetnék! Milyen szép vagy! De én nem adhatok neked boldogságot! Azt teszem veled, amit

minden nővel tettem, aki eddig a nyakamba vetette magát... Boldogtalanná teszlek!

ANNA PETROVNA: Milyen sokat képzelsz magadról! Tényleg olyan félelmetes Don Juan vagy? *(kacag)* Milyen jól áll neked a holdfény! Édes!

PLATONOV: Ismerem magam! Csak azok a regények szoktak jól végződni, amelyekben én nem szerepelek...

ANNA PETROVNA: Ülünk le... ide... *(leülnek a töltésre)* Akarsz még valamit mondani, filozófus?

PLATONOV: Ha becsületes ember volnék, itthagynálak... Ma megsejtettem, megéreztem, hogy ez lesz... Miért nem mentem el onnan azonnal, én szemét?

ANNA PETROVNA: Kergesd el a démonaidat, Michel! Ne kínlódj... Egy nő jött el hozzád, nem egy vadállat... Savanyú arcot vágasz, a szemedben könnyek... Pffff! Ha nem tetszik, elmegyek... Ezt akarod? Elmegyek, és minden marad a régiben... Jó lesz? *(kacag)* Idióta! Fogd már, vedd el, ragadd meg!... Mi kell még? Gyújts rá, mint egy szivarra, aztán dobd el, facsard ki, marcangold darabokra... legyél már férfi! *(rángatja)* Nevetséges!

PLATONOV: Az enyém volnál? Te lennél nekem megírva? *(megcsókolja a kezét)* Keress mást, drágám... Menj olyanhoz, aki méltó hozzád...

ANNA PETROVNA: Jaj, ne hajtogasd már ezt a hülyeséget! Olyan egyszerű eset: idejött hozzád egy nő, aki szeret, és akit te is szeretsz... Gyönyörű idő van... Mi lehetne ennél egyszerűbb? Minek ide ez a filozófia, meg a hezitálás? Most tényleg kellett ed itt magad?

PLATONOV: Hm... *(feláll)* És ha csak azért jöttél, hogy elszórakozz velem, hogy paráználkodj kicsit, hogy eltöltsd az időt? Akkor mi van? Én nem vagyok alkalmas átmeneti időtöltésre... Nem tűröm, hogy játszadozzanak velem! Tőlem nem szabadulsz olyan könnyen, ahogy a többi tucattól!... Én többet érek egy szimpla kis viszonynál... *(a fejéhez kap)* Tisztelni, szeretni téged, és ugyanakkor... ez a hitvány, züllött, alantas, kispolgári játszma!

ANNA PETROVNA: *(odamegy hozzá)* Ha szeretsz és tisztelsz, akkor miért alkudozol velem, te nyughatatlan lélek, miért mondod nekem ezeket a durva dolgokat? Minek ennyi „ha”? Szeretlek... Megmondtam, és te is tudod, hogy

szeretlek... Mi kell még? Nyugalmat akarok... *(Platonov mellére hajtja a fejét)* Nyugalmat... Értsd már meg végre, Platonov! Szeretnék megpihenni... Elfelejteni mindent, semmi mást... Nem tudod, milyen nehéz nekem, pedig... én még élni akarok!

PLATONOV: Én nem adhatok neked nyugalmat.

ANNA PETROVNA: Akkor csak annyit tégy, hogy nem filozofálsz!... Élj! Minden él, mozog, körös-körül élet... Élünk már mi is! Holnap majd megbeszéljük, amit kell, de ma, ezen az éjszakán, élni, élni... élni kell, Michel!

Szünet

Mit szólsz, hogy elkezdtem neked áriázni? *(kacag)* Most szóljanak! Én vonyítok itt, ez meg kéreti magát!

PLATONOV: Hallgass meg... most utoljára... Becsületemre mondom... menj el! Utoljára mondom! Menj!

ANNA PETROVNA: Na, csak nem? *(kacag)* Tréfálsz? ... Beszélsz itt, testvér! Most már nem engedlek! *(a nyakába veti magát)* Hallod? Utoljára mondom: nem engedlek! Kerüljön bármibe, legyen bármi! Ha megölsz, vagy ha meghalsz te is, akkor is megkaplak! Élni! Miért ellenkezel, te örült? Az enyém vagy! Most gyere a filozófiáddal!

PLATONOV: Még egyszer... becsületemre...

ANNA PETROVNA: Tisztességesen nem kaptam meg, elveszem erővel... Szeress, már ha szeretsz, de ne csinálj hülyét magadból! Trara! Szóljon a győzelmi harangszó!... Gyere, hozzám! *(egy fekete kendőt dob a fejére)* Hozzám!

PLATONOV: Hozzád? *(nevet)* Haszontalan egy nő vagy! Hát, csak nem akarsz jót magadnak... pedig sírni fogsz! Nem leszek a férjed, mert nem te vagy nekem megírva, játszani meg nem fogsz velem... Majd meglátjuk, ki játszik itt kivel... meglátjuk... Sírni fogsz... Na, mi van, nem megyünk?

ANNA PETROVNA: *(kacag)* Allons! *(kézen fogja)* Várj... Valaki jön. Álljunk addig a fa mögé... *(elbújnak a fa mögött)* Kabátban van, nem paraszt... miért nem írsz újságba vezércikkeket? Biztos jókat írál... Komolyan.

Trileckij jön be

Hetedik jelenet

Voltak, Trileckij

TRILECKIJ: *(az iskolához megy, kopog az ablakon)* Szása! Húgocskám! Szasurka!

SZÁSA: *(kinyitja az ablakot)* Ki az? Te vagy az, Kolja? Mit akarsz?

TRILECKIJ: Még nem alszol? Engedj be, kicsikém, hadd aludjak itt!

SZÁSA: Jaj, kérlek...

TRILECKIJ: Lefekszem az osztályteremben... Csak könyörgök, Michel meg ne tudja, hogy nálatok vagyok: nem hagyna aludni a filozofálásával! Annyira szédülök... és kettőt látok mindenből... Állok az ablak előtt, és mintha kettő lenne: most melyiken másszak be? Még jó, hogy nem vagyok nő! Ha nő lennék, azt hinném, bigámista vagyok... Mindenből kettő van! A te nyakadon két fej van! Ja, tényleg, erről jut eszembe... Ott a kivágott tölgy mellett, a patak fölött – tudod, hol? -, kifújtam az orrom, és a zsebkendőmmel kirántottam negyven rubelt... Majd szedd össze, kicsikém, holnap, mielőbb... Keresd meg, és legyen a tiéd...

SZÁSA: Á, azt már virradatkor összeszedik az ácsok... Milyen egy trehány ember vagy te, Kolja! Ja, igen! Majdnem elfelejtettem. Itt volt a boltos felesége, és azt kéri szépen, menj el hozzájuk, amilyen gyorsan csak tudsz... A férje váratlanul megbetegedett... Valami megpattant a fejében... Siess!

TRILECKIJ: Az ég áldja már meg azokat is! Most nem megyek... Nekem is hasogat a fejem, meg a gyomrom... *(bemászik az ablakon)* Menj odébb...

SZÁSA: Gyere, gyorsan! Au, belém akadt a lábad... *(becsukja az ablakot)*

PLATONOV: Már megint kit esz ide a fene?

ANNA PETROVNA: Állj.

PLATONOV: Eressz... Ha akarok, megyek... Ki ez?

ANNA PETROVNA: Petrin és Scserbuk.

Bejön Petrin és Scserbuk, ingujjban, tántorogva. Az egyikén fekete, a másikon szürke cilinder.

Nyolcadik jelenet

Iszák Vengerovics a szín mélyén, Platonov, Anna Petrovna, Petrin és Scserbuk

PETRIN: Éljen Petrin, a jogtudományok kandidátusa! Éljen! Hol az út? Hol vagyunk? Ez mi? *(kacag)* Pávocska, ez itt a népi fejtágító! Itt tanítják meg az ostobákat kételkedni istenben, és átvágni az embereket! Hát ide tévedtünk... hm... igen... Itt lakik, testvér, az a... hogy a fenébe is... Platoska lakik itt, az a civilizált ember... Páva! De hol van most Platoska? Fejtsd ki a véleményed, ne szégyenlősködj! Szerinted a tábornoknéval etyepetyél? Az ég útjai kifürkészhetetlenek... *(kiabál)* Az a hülye Glagoljev! A tábornokné kosarat adott neki, erre fogja, és gutaütést kap!

SCSERBUK: Haza akarok menni, Geraszja. Szörnyen álmos vagyok! Tőlem akár a franc is eshet a többiekbe!

PETRIN: De hol a kabátunk, Páva? Az állomásfőnökhöz megyünk aludni, és nincs rajtunk kabát... *(kacag)* Lehúzták a lányok? Jaj, te gavallér, te gavallér!... A lányok lehúzták rólunk a kabátot... *(sóhajt)* Jaj, Páva, Pávocska... Ittál pezsgőt? Nem mondd, hogy berúgtál? És kiét ittad? Az enyémet ittad... Az enyémet ittad és az enyémet etted... A tábornokné ruhája is az enyém, és Szerjózsa zoknijja is az enyém... minden az enyém! Mindent én fizettem! Magam pedig kopott sarkú csizmát hordok... Mindent nekik adtam, mindent rájuk költöttem, és mi a viszonzás? Tessék, kérdezd meg: mi a viszonzás? Egy nagy fityisz, meg a szégyen... Az... Még az inas is oldalba vág a könyökével felszolgálás közben, a tábornokné meg úgy bánik velem, mint egy disznóval...

PLATONOV: Ebből elég!

ANNA PETROVNA: Várj!.. Mindjárt elmennek! Micsoda hitvány gazember ez a Petrin! Hogy hazudik! Az a vén trotty meg hisz neki...

PETRIN: A zsidót is többre becsüli... A zsidó az asztalfőn, mi meg a végiben... És miért? Azért, mert a zsidó több pénzt ad... A homlokára meg rá vannak írva a végzetes szavak: eladás nyílt árverésen⁷!

SCSERBUK: Ez Nyekraszov... Azt beszélik, meghalt Nyekraszov...

PETRIN: Jól van! De többet egy kopejkát se! Hallod? Egy kopejkát se! Forogjon csak a sírjában az öreg... Csak forogjon a... a sírásókkal! Annyi! Megóvatolom a váltót! Már holnap! A sárba nyomom a fejét a hálátlan nébernek!

SCSERBUK: Ő egy grófnő! Egy bárónő! Tábornoki kinézete van! Én meg... Egy kalmuk vagyok, semmi több... Engem már csak Dunyasa ölelget... milyen kacskaringós ez az út! Egy jó széles sétány kéne ide, táviróoszlopokkal... meg harangocskákkal... Csing, csing, csing...

Elmennek

Kilencedik jelenet

Voltak, Petrin és Scserbuk nélkül

ANNA PETROVNA: *(kijön a fa mögül)* Elmentek?

PLATONOV: Elmentek...

ANNA PETROVNA: Mehetünk?

PLATONOV: Gyerünk! Megyek, de ha tudnád, mennyire nem akaródzik mennem!... Nem is én megyek hozzád, hanem az a démon, aki itt csapkodja a tarkómat: menj, menj! Értsd meg! Azért utasítja el a lelkiismeretem a szerelmed, mert mélyen meg van győződve arról, hogy visszavonhatatlan hibát követsz el...

SZÁSA: *(az ablakban)* Misa, Misa! Hol vagy?

PLATONOV: A francba!

⁷ Idézet Nyekraszov Убогая и нарядная című költeményéből

SZÁSA: Ja... látlak... Kivel vagy? *(nevet)* Anna Petrovna! Alig ismertem meg! Olyan feketének látszik! Mi van magán? Jó estét!

ANNA PETROVNA: Jó estét, Alekszandra Ivanovna!

SZÁSA: Ez lovaglórúha? Kikocsizott? Az jó! Olyan szép ez az éjszaka! Misa, menjünk mi is kocsikázni!

ANNA PETROVNA: Ma sokat kocsikáztam, Alekszandra Ivanovna... Már hazafelé megyek...

SZÁSA: Ebben az esetben, természetesen... Gyere be Misa, a házba! ... Nem tudom, mit csináljak! Kolja nincs jól...

PLATONOV: Melyik Kolja?

SZÁSA: A bátyám, Nyikoláj... Szerintem nagyon sokat ivott... Gyere be, kérlek! Jöjjön, be maga is, Anna Petrovna! Leszaladok a pincébe, hozok aludtjejet... Iszunk egy bögrével... Jó hideg aludtjejet!

ANNA PETROVNA: Nagyon köszönöm... De már indulok haza... *(Platonovnak)* Menj... Megvárlak...

SZÁSA: Pedig szívesen leszaladok a pincébe... Gyere be, Misa! *(Becsukja az ablakot)*

PLATONOV: Tökéletesen megfeledeztem arról, hogy létezik... látod, mennyire bízik bennem?... Menj... Leteszem aludni, és jövök...

ANNA PETROVNA: Siess...

PLATONOV: Huh! Megúsztuk botrány nélkül...! Vizontlátásra... *(bemegy az iskolába)*

Tizedik jelenet

Anna Petrovna, Iszák Vengerovics, később Oszip

ANNA PETROVNA: Érdekes... én is tökéletesen megfeledeztem a létezéséről...

Szünet

Kegyetlenség... na persze, már nem először csapja be ezt a szegény kislányt!... Ááá... Ha vétkezünk, hát vétkezzünk! Csak az isten fog tudni róla! Nem először... Szemétség! Most meg várjak, amíg, leteszi aludni!... Legalább egy óra, ha nem több.

ISZÁK: *(felé megy)* Anna Petrovna... *(térdre esik előtte)* Anna Petrovna ... *(megragadja a kezét)* Anna!

ANNA PETROVNA: Ki ez? Ki maga? *(fölé hajol)* Ki ez? Ez maga, Iszák Abramics? Tényleg? Mi van magával?

ISZÁK: Anna! *(csókolja a kezét)*

ANNA PETROVNA: Hagyjon! Ez helytelen! Maga férfi!

ISZÁK: Anna!

ANNA PETROVNA: Elég, ne akaszkodjon rám! Menjen innen! *(ellöki a vállánál)*

ISZÁK: *(elterül a földön)* Jaj! Ostoba... milyen ostoba...

OSZIP *(bejön)* Kész cirkusz! Létezik, hogy maga az, méltósága? *(meghajol)* Mi szél hozta titokzatos tájainkra?

ANNA PETROVNA: Te vagy az, Oszip? Szervusz! Leskelódsz utánam? Kémkedsz? *(megragadja a szakállát)* Mindent láttál?

OSZIP: Mindent.

ANNA PETROVNA: És miért vagy ilyen sápadt? *(nevet)* Szerelmes vagy belém, Oszip?

OSZIP: Ahogy parancsolja...

ANNA PETROVNA: Szerelmes vagy?

OSZIP: Nem értem magát... *(sír)* Szentként tiszteltem... Ha azt parancsolja, vessem magam a tűzbe, hát belevetem magam a tűzbe...

ANNA PETROVNA: Miért nem mentél el Kijevbe?

OSZIP: Mit érdekel engem Kijev? Én magát szentként tiszteltem... Nem volt magánál szentebb számomra az emberek között...

ANNA PETROVNA: Na, jól van, te ostoba... Újra hozhatsz nekem kisnyulat... Elfogadom... Na, ég áldjon... Gyere el holnap, adok neked pénzt: elmész vonattal Kijevbe... Jó lesz? Ég áldjon... De aztán Platonovot ne merd nekem bántani! Hallod?

OSZIP: Maga nekem többé nem parancsol.

ANNA PETROVNA: Nézzenek oda! Nem kívánja, hogy mindjárt kolostorba vonuljak? Mi közöd?... na, jól van, jól van... Sír... Hát kisfiú vagy te? Elég már... Amikor Platonov jön hozzám, lősz egyet!...

OSZIP: Belé?

ANNA PETROVNA: Nem, a levegőbe... Ég áldjon, Oszip. Jó hangosan lőj! Fogsz löni?

OSZIP: Fogok.

ANNA PETROVNA: Jól van, okos vagy...

OSZIP: Csakhogy nem fog elmenni magához... Most a feleségével van.

ANNA PETROVNA: Na, ne mondd... Ég áldjon, te gyilkos! (*kiszalad*)

Tizenegyedik jelenet

Oszip és Iszák Vengerovics

OSZIP (*sapkájával a földet üti, sír*) Vége! Mindennek vége, hogy a föld nyelné el az egészet!

ISZÁK: (*fekve*) Mit mond?

OSZIP: Láttam az egész históriát, hallottam! A szemem majd kiugrott, a fületem mintha kalapáccsal ütötték volna! Mindent hallottam! De hát hogy ne öljem meg, amikor legszívesebben darabokra szaggatnám, széttépném...*(leül a töltésre, háttal az iskolának)* Meg kell ölni...

ISZÁK: Mit beszél ez? Kit kell megölni?

Tizenkettedik jelenet

Voltak, Platonov, Trileckij

PLATONOV: *(kituszkolja Trileckijt az iskolából)* Menj! Tessék menni azonnal a boltoshoz! Mars!

TRILECKIJ: *(nyújtózik)* Inkább verj meg holnap egy nagy bottal, csak ma hadd aludjak!

PLATONOV: Gazember vagy, Nyikoláj, gazember! Felfogod ezt?

TRILECKIJ: Mit tegyünk? Ilyennek teremtett az isten.

PLATONOV: És ha már meg is halt a boltos?

TRILECKIJ: Ha meghalt, béke legyen vele, ha pedig még küzd az életéért, akkor feleslegesen gorombáskodsz velem... Nem megyek a boltoshoz! Aludni akarok!

PLATONOV: El fogsz menni, barom! Oda fogsz menni! *(lökdősi)* Úgysem engedlek aludni! Hát mi vagy te? Mi lett belőled? Miért nem csinálsz semmit? Milyen alapon élősködsz? Feléled a legjobb napjaidat dologtalanul?

TRILECKIJ: Akadj már le rólam... de tényleg, micsoda kullancs vagy, öcsém!

PLATONOV: Hát miféle egy lény vagy te, mondd már meg, légy szíves? Ez borzalmas! Minek élsz? Miért nem érdekel a tudomány? Miért nem képzod magad? Miért nem foglalkozol a tudománnyal, te állat?

TRILECKIJ: Erről az érdekesítő témáról, beszéljünk, amikor nem leszek ennyire álmos, most pedig hagyj aludni... *(vakarózik)* Nézzenek oda! Egyszer csak

rám támad: kelj föl, te állat! Hm... A szép elvek... Hogy az ördög vigyen el minden szép elvet!

PLATONOV: Milyen istent szolgálsz, te érthetetlen élőlény? Miféle ember vagy? Így nem veszik hasznunk! Nem, soha nem veszik!

TRILECKIJ: Figyelj csak Mihail Vasziljics, ki engedte meg, hogy a jeges mancsoddal a más szívében vágjálj? A tolkodásod minden határon túlmegy, testvér!

PLATONOV: Nem lesz belőlünk más, mint fekély a föld testén! Elveszett népség vagyunk! Fabatkát sem érünk! (*sír*) Nincs egy ember, akin megpihenhetne a tekintet! Mind aljas, mocskos, züllött... (*a fejéhez kap*) Istenem, hol vannak az emberek? Itt fogunk élni, inni, mint az állat, és jártatni a szánkat... Züllöttek, ostobák, részegek... Menj innen, Nyikoláj! Menj el!

TRILECKIJ: (*megvonja a vállát*) Sírysz?

Szünet

Elmegyek a boltoshoz! Hallod? Odamegyek!

PLATONOV: Csinálj, amit akarsz!

TRILECKIJ: Odamegyek! Már el is indultam...

PLATONOV: (*toppant*) Menj már innen!

TRILECKIJ: Rendben... Feküdj csak le aludni, Michel! Nem érdemes idegeskedni! Szervusz! (*indul, megáll*) Csak egy szót, búcsúzóul... Mondd meg az összes prédikátornak, ilyenformán magadnak is, hogy a prédikáció szavai lazán, azért összefüggenek a prédikátor cselekedeteivel is... Ha saját magadra sem tudsz ránézni, akkor ne várd tőlem, hogy rajtam pihenessen meg a tekinteted, amely most, *apropos*, nagyon jól néz ki a holdfényben! Úgy fénylik, mint a zöld üveg... és még valami... Szóba se kéne állnom veled... Téged irtózatosan meg kellene verni, darabokra törni, és szakítani veled örökre, amiatt a lány miatt... Olyat kéne mondani, amit még életedben nem hallottál! De... képtelen vagyok! Gyengén párbajozom! Ez a te nagy szerencséd!...

Szünet

Isten veled. (elmege)

Tizenharmadik jelenet

Platonov, Iszák Vengerovics, Oszip

PLATONOV: *(a fejéhez kap)* Nem csak én vagyok ilyen! Mind ilyenek vagyunk! Istenem, hol vannak az emberek? Hát ilyen vagyok! Ne menj el hozzá! Nem a tiéd! Máshoz való! Tönkretesz az életét, feldúlod örökre! Menj innen! Nem! Vele leszek, itt fogunk élni, inni, mint az állat, és jártatni a szánkat... Züllöttek, ostobák, részegek... folyton részegek! Az ostoba anyánk, aki megszült a részeges apánktól! Apa... anya! Hogy a csontjaitok is forogjanak úgy a sírban, ahogy részegen és ostobán kiforgattátok a szerencsétlen életem!

Szünet

Nem... Mit beszélek? Isten bocsássa meg... Irgalmas Isten! *(nekimegy a fekvő Iszáknak)* Ki ez?

ISZÁK: Micsoda vad, szégyentelen, gyalázatos éjszaka!

PLATONOV: Áááá... Menj, és írd be ezt a vad éjszakát a hülye kis naplódba, az apádtól való rettegés tintájával! Menj innen!

ISZÁK: Igen... Beírom. *(elmege)*

PLATONOV: Mit csinált ez itt? Hallgatózott? *(Oszipnak)* Ki vagy? Hát te, bűvös vadász, mit keresel itt? Te is hallgatóztál? Menj innen! Vagy várj csak... Érd utol Vengerovicsot, és vedd le róla a láncát!

OSZIP: *(feláll)* Milyen lánc?

PLATONOV: A mellén fityeg egy vastag aranylánc! Érd utol, és vedd el tőle! Siess! *(toppant)* Gyorsan, különben nem éred utol! Úgy fut a falu felé, mint a bolond!

OSZIP: Maga meg megy a tábornoknéhoz?

PLATONOV: Fuss már, gazember! Ne verd meg, csak vedd el a láncot! Indulj! Mit állsz itt? Menj!

Oszip kiszalad

(*szünet után*) Megyek... Menjek, vagy ne menjek? (*sóhajt*) Megyek... Megyek és rázendítek erre a hosszú, voltaképpen unalmas és szégyentelen nótára... Azt hittem, erősebben fel vagyok vértézve! Erre mi van? Egy nő kiejtett egy szót, és bennem máris vihar támadt... Az emberek sorsdöntő kérdésekkel foglalkoznak, én meg egy nővel! Az egész élet – a nő! Caesarnak a Rubicon, nekem egy nő! Ócska nőbolond! Nem lenne kár értem, ha nem küzdenék magam ellen, de hát még küzdök is! Gyenge vagyok, végtelenül gyenge!

SZÁSA: (*az ablakból*) Itt vagy, Misa?

PLATONOV: Itt, szegény kicsikém!

SZÁSA: Gyere be a szobába!

PLATONOV: Nem, Szása! Kinn akarok maradni a levegőn! Fáj a fejem. Aludj, angyalkám!

SZÁSA: Jó éjszakát. (*becsukja az ablakot*)

PLATONOV: De nehéz becsapni azt, aki ilyen határtalanul bízik benned! Leizzadtam, belevörösödtem... Megyek... (*megy*)

Szembe jön vele Kátya és Jakov

Tizennegyedik jelenet

Platonov, Kátya és Jakov

KÁTYA: (*Jakovnak*) Várj itt... mindjárt jövök... Csak elhozom a könyvet... Figyelj, nehogy itt hagyj! (*Platonov elé megy*)

PLATONOV: (*meglátja Kátyát*) Hát te? Mi kell?

KÁTYA: (*megijed*) Jaj... maga az? Magához jöttem.

PLATONOV: Te vagy, Kátya? Mind, az úrinőtől a cselédig, mind ilyen éjszakai baglyok! Mi kell?

KÁTYA: (*halkan*) Az asszonyom küldött magának egy levelet.

PLATONOV: Tessék?

KÁTYA: Az asszonyom küldött magának egy levelet.

PLATONOV: Minek hazudsz? Miféle asszonyod?

KÁTYA: Szofja Jegorovna...

PLATONOV: Mi van? Te megőrültél? Öntsd már le magad hideg vízzel! Nem mész innen!

KÁTYA (*nyújtja a levelet*) Itt van.

PLATONOV: (*kitépi a kezéből*) Levél... levél... milyen levél? Nem ért volna rá holnapig? (*felbontja*) Hogy fogom én ezt most elolvasni?

KÁTYA: Kérték, hogy minél előbb, ahogy csak lehet...

PLATONOV: (*gyufát gyújt*) Vinné el az ördög! (*olvas*) „Megteszem az első lépést. A következőt már együtt. Feltámadok. Gyere és vedd el. A tiéd.” Mi a fene... Mint valami távirat! „Négyig várlak a lugasban, a négy oszlopnál. A férjem részegen elment vadászni az ifjabb Glagoljevvel. Mindenekelőtt a tiéd, Sz.” Már csak ez hiányzott! Krisztusom! Már csak ez hiányzott! (*Kátyának*) Mit bámulsz?

KÁTYA: Hogy ne bámuljak, ha egyszer van szemem?

PLATONOV: Akkor szúrd ki a szemed! Nekem szól ez a levél?

KÁTYA: Magának hát...

PLATONOV: Hazudsz! Takarodj!

KÁTYA: Igenis...

Elmennek Jakovval

Tizenötödik jelenet

Platonov egyedül

PLATONOV: *(szünet után)* Hát, tessék, a következmények... Ezt megcsináltad kisfiam! Összezavartál egy nőt, egy élőlényt, csak úgy, ok nélkül, fölöslegesen... Az átkozott nyelvem! Mibe vitt... Most mit csináljak? Tessék, nagyokos, gondolkodj! Átkozd magad, tépd meg a hajad...*(gondolkodik)* Elutazni! Azonnal el kell utaznom innen, és vissza se térni ítéletnapig! Takarodj innen, akár négy irányba egyszerre, akár a legsúlyosabb szükségbe, munkába! Inkább a legszegényebb élet, mint ez, ezzel a históriával!

Szünet

Elutazom... Na de... lehet, hogy Szofja tényleg szeret engem? Tényleg? *(nevet)* De miért? Milyen sötét és különös minden ezen a világon!

Szünet

Különös... Lehetséges, hogy ez a szépséges, márványból faragott nő, a csodálatos hajával képes rá, hogy beleszeressen egy senkiházi koldusba? Tényleg szeret? Felfoghatatlan! *(gyufát gyújt, és átfutja a levelet)* Igen... Engem? Szofja? *(kacag)* Szeret? *(a melléhez kap)* Nagy szerencse! Hiszen ez nagy szerencse! Ez az én nagy szerencsém! Ez az új élet, új szereplőkkel, új díszletek között! Megyek! Mars a lugasba, a négy oszlop mellett! Várj reám, Szofja! Az enyém voltál, és az enyém leszel! *(megy, megáll)* Nem megyek! *(visszajön)* Tegyek tönkre egy családot? *(kiabál)* Szása! Megyek be! Nyiss ajtót! *(a fejéhez kap)* Nem megyek, nem megyek... nem megyek!

Szünet

Megyek! *(megy)* Menj, zúzd össze, tipord el, gyalázd meg... *(összeütközik Vojnyicevvel és Kirill Glagoljev-vel)*

Tizenhatodik jelenet

Platonov, Vojnyicev, Kirill Glagoljev

Vojnyicev és Kirill Glagoljev beszaladnak, hátukon átvetett puskákkal

VOJNYICEV: Itt van, itt van! (*megöleli Platonovot*) Na? Megyünk vadászni!

PLATONOV: Ne... hagyjál!

VOJNYICEV: Miért húzódsz el, jóbarát? (*kacag*) Részeg vagyok, tökrészeg! Életemben először, részeg! Istenem, de boldog vagyok! Barátom! (*átöleli Platonovot*) Megyünk? A feleségem elküldött vadászni... rámparancsolt, hogy löjök neki valamit...

KIRILL: Induljunk, hamar! Már világosodik!

VOJNYICEV: Hallottad, mit találtunk ki? Hát, nem zseniális? Elhatároztuk, hogy eljártsszuk a Hamletet! Becsületszavamra! Olyan színházasdit csapunk, hogy az ördög is beleszédül! (*hahotázik*) Milyen sápadt vagy... Te is berúgtál?

PLATONOV: Engedj... igen, én is.

VOJNYICEV: Várj... Az én ötletem volt! Már holnap elkezdjük a díszleteket festeni! Én vagyok Hamlet, Szofja lesz Ofélia, te Claudius, Trileckij meg Horatio... Mennyire boldog vagyok! És elégedett! Shakespeare, Szofi, te és a *maman*! Nem is kell nekem semmi más! Talán még Glinka. De más semmi. Én vagyok Hamlet...

*És ennek az alávalónak,
Asszony, hitves, anya szemérmét feledve,
Képes voltál odaadni magad!*⁸

(*kacag*) Hát nem, tiszta Hamlet?

PLATONOV: (*kitépi magát és szalad*) Gazember! (*elszalad*)

⁸ Vojnyicev pontatlanul idézi Shakespeare-t.

VOJNYICEV: Trallala! Be van rúgva! A csirkefogó! *(hahotázik)* Mit szól a barátunkhoz?

KIRILL: Hullarészeg... Gyerünk!

VOJNYICEV: Gyerünk... Ha most igazán jó barátom volnál... Menjünk... Ofélia! Szép hölgy, imádba legyenek foglalva minden bűneim!!

Elmennek. Hallatszik a közeledő vonat zaja

Tizenhetedik jelenet

Oszip, később Szása

OSZIP: *(beszalad, kezében a lánc)* Hol van? *(körülnéz)* Hol van? Elment? Nincs itt? *(füttyül)* Mihail Vasziljics! Mihail Vasziljics! Hé!

Szünet

Nincs itt? *(odafut az ablakhoz, bekopog)* Mihail Vasziljics! Mihail Vasziljics! *(betöri az üveget)*

SZÁSA: *(az ablakban)* Ki az?

OSZIP: Hívja ki Mihail Vasziljicset! Gyorsan!

SZÁSA: Mi történt? Nincs bent?

OSZIP: *(kiabál)* Nincs? Akkor mégis elment a tábornoknéhoz! Itt járt a tábornokné, és hívta magához! Mindennek vége, Alekszandra Ivanovna! Elment a tábornoknéhoz a nyomorult!

SZÁSA: Hazudsz!

OSZIP: Isten nevére esküszöm, a tábornoknéhoz! Mindent láttam és hallottam! Itt ölelkeztek, csókolóztak...

SZÁSA: Hazudsz!

OSZIP: Se apám, se anyám ne jusson a mennybe, ha hazudok! A tábornoknéhoz! Itthagya a feleségét! Szaladjon utána, Alekszandra Ivanovna! Nem, már mindegy... Mindennek vége! Most már maga is szerencsétlen! *(leveszi a fegyvert a válláról)* A tábornokné még utoljára adott nekem egy parancsot, úgyhogy én azt utoljára még teljesítem! *(a levegőbe lő)* Csak menjen elébe! *(a földre dobja a puskát)* Elvágom a torkát annak az embernek, Alekszandra Ivanovna! *(átugorja a töltést, leül egy farönkre)* Ne aggódjon, Alekszandra Ivanovna... csak ne aggódjon... elvágom a torkát... kétsége ne legyen felőle...

Fények a távolban

SZÁSA: *(kijön hálókabátban, kibontott hajjal)* Elment... Becsapott... *(zokog)* Elvesztem... Ölj meg inkább, istenem...

Vonatfütyty

A vonat alá ugrok... Nem akarok élni... *(a sínre fekszik)* Becsapott... Végezz velem, Szűzanyám!

Szünet

Bocsáss meg, istenem... Bocsáss meg, istenem... *(felkiált)* Kolja! *(feltérdel)* A kisfiam! Mentsétek meg! Itt van már a vonat! ... Mentsétek meg!

Oszip odaugrik Szásához, aki térdre esik a síneken

Ó!

OSZIP: *(felkapja és viszi az iskolába)* Elvágom a torkát... ne aggódjon!

Jön a vonat

Vége a második felvonásnak

HARMADIK FELVONÁS

Az iskola egyik szobája. Jobbra, balra ajtók. Tálaló edényekkel, komód, egy régi zongora, székek, dívány, kopott viaszosvászonnal letakarva, egy gitár, stb.
Totális rendetlenség.

Első jelenet

Szofja Jegorovna és Platonov

Platonov a díványon alszik, az ablaknál. Arca letakarva egy szalmakalappal.

SZOFJA JEGOROVNA: Platonov! Mihail Vasziljics! *(lökdösi)* Ébredj! Michel! *(leveszi Platonov arcáról a kalapot)* Hogy szabad egy ilyen piszkos kalapot az arcodra tenni? Fúj, de rendetlen vagy. És piszkos is! A mandzsettagombjaid szanaszét, kigombolt ingben hortyog, mosdatlanul egy koszos ingben... Michel! Hozzád beszélek! Ébredj!

PLATONOV: Hm?

SZOFJA JEGOROVNA: Keljen fel!

PLATONOV: Jó... majd később...

SZOFJA JEGOROVNA: Kikapsz! Méltóztass fölkelni!

PLATONOV: Ki az? *(felemelkedik)* Te vagy az, Szofja?

SZOFJA JEGOROVNA: *(Platonov szemé elé tartja az órát)* Nézze csak!

PLATONOV: Jól van, na... *(visszafekszik)*

SZOFJA JEGOROVNA: Platonov!

PLATONOV: Na, mi van már? *(felemelkedik)* Na?

SZOFJA JEGOROVNA: Nézzen az órára!

PLATONOV: Most mi van? Jössz itt megint a szeszélyeiddel, Szofja!

SZOFJA JEGOROVNA: Igen, megint jövök a szeszélyeimmal, Mihail Vasziljics! Méltóztasson az órára nézni. Mennyi az idő?

PLATONOV: Fél nyolc.

SZOFJA JEGOROVNA: Fél nyolc... Elfelejtette, amit megbeszélünk?

PLATONOV: Mit beszéltünk meg? Beszélj világosan, Szofja! Ma valahogy nem vagyok alkalmas rá, hogy viccelődjek, vagy hülye találós kérdésekre válaszoljak!

SZOFJA JEGOROVNA: Mit beszéltünk meg? Elfelejtetted? Mi van veled? Vörös a szemed, gyűrött vagy... megbetegedtél?

Szünet

Azt beszéltük meg, hogy a kunyhóban találkozunk, ma hatkor...

PLATONOV: És akkor mi van?

SZOFJA JEGOROVNA: (*leül mellé*) Nem szégyelled magad? Miért nem jöttél? A becsületszavad adtad...

PLATONOV: Meg is tartottam volna, ha nem alszom el... Hát, látod, hogy aludtam? Akkor meg miért kötekszel?

SZOFJA JEGOROVNA: Milyen lelketlen ember vagy te! Most mit nézel ilyen ádázul? Igenis lelketlen vagy, legalábbis velem szemben... Gondolj bele... Érkeztél-e egyszer is pontosan a találkáinkra? Hányszor szegted már meg az adott szavad!

PLATONOV: Jaj, de jó ezt hallani!

SZOFJA JEGOROVNA: Buta dolog ez, Platonov, kész szégyen! Miért nem vagy a te nemes lelkű, okos önmagad, amikor együtt vagyunk? Mire jó ez a plebejus tempó, ami méltatlan ahhoz az emberhez, akinek a lelkem megmenekülését köszönhetem? Úgy viselkedsz velem, mint egy vadember... Se egy gyengéd tekintet, se egy kedves szó, se egy szerelmes becézés! Idejövök hozzád –

borszagod van, visszataszító öltözékben vagy, kócos, és pimaszul, gorombán válaszolgatsz...

PLATONOV: *(felugrik, és járkál a színen)* Idejöttél!

SZOFJA JEGOROVNA: Be vagy rúgva?

PLATONOV: Mi köze hozzá?

SZOFJA JEGOROVNA: Milyen kedves! *(sír)*

PLATONOV: Nők!!!

SZOFJA JEGOROVNA: Csak hagyjuk a nőket! Naponta ezerszer emlegeted őket! Elegem van! *(feláll)* Mit művelsz te velem? El akarsz pusztítani? Már megbetegítettél! Éjjel-nappal szúr a szívem miattad! Hát nem látod? Tudni se akarsz róla? Te gyűlölsz engem! Ha igazán szeretnél, nem merészelnél így bánni velem! Én nem valami tanulatlan, közönséges, durva lelkű nőcske vagyok! Kikérem magamnak, hogy egy ilyen... *(leül)* Könyörgök! *(sír)*

PLATONOV: Elég!

SZOFJA JEGOROVNA: Miért gyilkolsz engem? Még három hét sem telt el, az óta az éjszaka óta, és én máris úgy nézek ki, mint egy piszkafa! Hol van az az ígért nagy boldogság? Mivel végződnek ezek a kiruccanásaid? Gondolkodj, te okos, nagyszerű, becsületes ember! Gondolkodj, Platonov, amíg nem késő! Most gondolkodj... Tessék, ülj le erre a székre, űzz ki mindent a fejedből, és csak egyre gondolj: mit művelsz te velem?

PLATONOV: Nem tudok gondolkodni.

Szünet

Gondolkodj te! *(odamegy hozzá)* Te gondolkodj! Megfosztottalak a családottól, a boldogságodtól, a kilátásaidtól... Miért? Minek? Úgy tönkretettelek, mintha a legádázabb ellenséged volnék! Mit adhatnék én neked? Mivel viszonzhatnám az áldozatod? Ez a törvénytelen viszony a te balszerencséd, a mélypont, a pusztulásod! *(leül)*

SZOFJA JEGOROVNA: Odaadtam magam neki, és ezt a kapcsolatot törvénytelen viszonyoknak merészeli nevezni!

PLATONOV: Áá... Most miért kell minden szóba belekötni! Te más szemszögből nézed ezt a viszonyt, én is más szemszögből nézem... Tönkretettelek, és kész! És nem csak téged... Várd csak ki, hogy fog vonyítani a férjed, ha majd megtudja...

SZOFJA JEGOROVNA: Attól félsz, nehogy kellemetlenséget okozzon neked?

PLATONOV: Nem, ettől nem félek... attól félek, nehogy megöljük...

SZOFJA JEGOROVNA: Akkor minek kezdtél velem, te kishitű, gyáva alak, ha tudtad, hogy megöljük veled?

PLATONOV: Jaj, könyörgök... csak ne ilyen patetikusan! Nem hatnak rám ezek a mellhangok... És te minek... egyébként... (*legyint*) veled beszélni csak annyit jelent, hogy könnyeket fogsz ontani...

SZOFJA JEGOROVNA: Na, igen... Soha nem sírtam, mielőtt veled össze nem jöttem! Akkor félj, rettegj! A férjem, már tudja!

PLATONOV: Mi?

SZOFJA JEGOROVNA: Már tudja.

PLATONOV (*felemelkedik*) Ő?!

SZOFJA JEGOROVNA: Ő... Ma reggel bevallottam neki...

PLATONOV: Tréfálsz...

SZOFJA JEGOROVNA: Elsápadtál?! Gyűlölni kell téged, nem szeretni! Teljesen elment az eszem... nem tudom, miért... miért szeretlek? Már tudja! (*Platonov kabátujját rángatja*) Reszkess, reszkess már! Mindent tud! Esküszöm bármire, hogy mindent tud! Reszkess!

PLATONOV: Ezt nem hiszem el! Ez lehetetlen!

Szünet

SZOFJA JEGOROVNA: Mindent tud... Egyszer csak meg kellett tennem...

PLATONOV: Akkor miért reszketsz? És hogy vallottad be? Mit mondtál neki?

SZOFJA JEGOROVNA: Megmondtam neki, hogy már... hogy már nem vagyok képes...

PLATONOV: Erre ő?

SZOFJA JEGOROVNA: Olyan volt, mint te... Megrémült! Milyen undorító most az arcod!

PLATONOV: De mit mondott?

SZOFJA JEGOROVNA: Először azt hitte, viccelek, de amikor meggyőződött az ellenkezőjéről, elsápadt, megingott, elsírta magát, térden csúszott... Ugyanolyan visszataszító volt az arca, mint most a tied!

PLATONOV: Mit csináltál, te szörnyeteg! *(a fejéhez kap)* Meggyilkoltad! És képes vagy, és van bátorságod ezt ilyen hidegvérrel mondani? Meggyilkoltad! Te!... És megneveztél engem is?

SZOFJA JEGOROVNA: Persze... muzáj volt.

PLATONOV: Erre ő?

SZOFJA JEGOROVNA: *(felugrik)* Nem sül le a képedről a bőr, Platonov! Szerinted, ezek szerint, téged nem kellett volna megemlítenem?

PLATONOV: Nem kellett volna! *(lefekszik a díványra, arccal lefelé)*

SZOFJA JEGOROVNA: Mit nem mondasz, te becsületes ember.

PLATONOV: Becsületesebb lett volna hallgatni, mint legyilkolni! Hiszen megöltük! Elsírta magát, térden csúszott... Jaj! *(felugrik)* Szerencsétlen ember! Ha nem teszed ezt, a haláláig sem tudta volna meg a viszonyunkat!

SZOFJA JEGOROVNA: A kötelességem volt, mindent bevallani neki! Én tisztességes asszony vagyok!

PLATONOV: Tudod, mit tettél ezzel a vallomással? Örökre szakítottál a férjeddal!

SZOFJA JEGOROVNA: Igen, örökre... Hogy lehetne másképp? Kezdesz úgy beszélni, Platonov, mint egy... gazember!

PLATONOV: Örökre... De mi lesz veled, ha majd szakítunk? Márpedig hamarosan szakítani fogunk. Te leszel az első, aki kijózanodik! Te leszel az első, akinek kinyílik a szeme, és elhagysz! (*legyint*) Különben meg... csinálj, amit akarsz, Szofja! Tisztességesebb és okosabb vagy nálam! Kezeld te ezt az egész értelmetlenül létrejött valamit! Csináld, mondd, mi legyen! Támassz fel, ha tudsz, állíts lábra! Csak minél előbb, az Isten szerelmére, különben megőrülök!

SZOFJA JEGOROVNA: Holnap elutazunk innen.

PLATONOV: Utazzunk, utazzunk... csak minél előbb!

SZOFJA JEGOROVNA: El kell vinni téged innen... Írtam rólad anyámnak. Hozzá megyünk...

PLATONOV: Akihez csak akarod!... Csináld, ahogy gondolod!

SZOFJA JEGOROVNA: Michel! Új életet kezdünk... Értsd meg!... Hallgass rám, Michel! Hadd legyen úgy, ahogy én mondom! Most tisztább a fejem, mint a tiéd! Higgy nekem édesem! Lábra állítalak! Elviszlek oda, ahol több a fény, nincs ez a sár, ez a por, semmittevés, mocskos ingek... Embert csinálok belőled... Boldoggá teszlek! Értsd már meg!

Szünet

Dolgos embert csinálok belőled! Emberi lények leszünk, Michel! A saját kenyerünket fogjuk enni, a verítékünket ontjuk majd, kérges lesz a tenyerünk... (*Platonov mellére hajtja a fejét*) Dolgozni fogok...

PLATONOV: Hol fogsz dolgozni? Nálad sokkal erősebb nők is kidőltek, mint a kéve, a hosszú semmittevéstől! Te nem tudsz dolgozni, és egyáltalán, mit akarsz dolgozni? A helyzetünk, Szonya, inkább azt kívánná, hogy helyesen mérjük fel a lehetőségeinket, mintsem, hogy illúziókba ringassuk magunkat... De különben, te tudod!

SZOFJA JEGOROVNA: Majd meglátod! Lehet, hogy vannak nálam különb nők, de én erősebb vagyok náluk... Higgy bennem, Michel! Megvilágítom az utad! Feltámasztottál engem, és én egész életemben hálás leszek ezért... utazzunk holnap? Ugye? Most megyek, összecsomagolok az útra... Te is készülj... Tízkor gyere a konyhába, és hozd a holmidat... Odajössz?

PLATONOV: Odamegyek.

SZOFJA JEGOROVNA: Add a becsületszavad, hogy odajössz!

PLATONOV: Jaj, hát... most mondtam!

SZOFJA JEGOROVNA: Add a szavad!

PLATONOV: Becsületszavamra... esküszöm... Elutazunk!

SZOFJA JEGOROVNA: *(nevet)* Hiszek neked, hiszek! Sőt, gyere korábban... Előbb is kész leszek, mint tíz... Éjjel elutazunk! Újra élni fogunk, Michel! Nem is fogod fel, mekkora kész boldogság ez, ostoba ember! Pedig ez a mi boldogságunk, az életünk!... Holnap már más ember leszel, friss, új! Más levegőt szívunk, és új vér áramlik az ereinkbe... *(kacag)* Távozz tőlem, régi ember! Itt a kezem! Szorítsd meg! *(a kezét nyújtja)*

Platonov megcsókolja a kezét

De aztán gyere, édes rozmárom! Várni foglak... Ne szomorkodj... viszontlátásra! Gyorsan elkészülök! *(megcsókolja)*

PLATONOV: Viszontlátásra... Tizenegykor, vagy tízkor?

SZOFJA JEGOROVNA: Tízkor... De gyere inkább korábban! Isten veled! És öltözz fel az útra rendesebben... *(nevet)* Van egy kis pénzem... Útközben megvacsorázunk... Viszontlátásra! Megyek csomagolni... Légy vidám! Tízkor várlak! *(elfut)*

Második jelenet

Platonov egyedül

PLATONOV: A régi nóta... Vagy százszor hallottam már...

Szünet

Írok Szergejnek is, Szásának is egy levelet... Sírjanak csak, aztán megbocsátanak és elfelejtenek! Isten veled Vojnyicevka! Isten áldjon Szása, isten áldjon tábornokné... *(kinyitja a tálalót)* Holnap már új ember leszek...

Elképesztően új! Mibe tegyem a ruháimat? Nincs is bőröndöm... *(bort tölt)* Isten veled, iskola! *(iszik)* Isten veletek, gyerekek! A ti hitvány, de jószívű Mihail Vasziljicsetek, eltűnik mindörökre! Most én ittam? De minek? Többé nem iszom... Most utoljára... Megírom a levelet Szásának... *(lefekszik a díványra)* Szofja őszintén hisz ebben... Boldogok a hívők!... Csak ne vess, Tábornokné! A tábornokné biztos nevetni fog! Nagyot fog nevetni!... Mintha lett itt volna tőle egy levél... Hol lehet? *(elveszi az ablakból a levelet)* Ez már a századik, ha nem a kétszázadik levél, azóta a vad éjszaka óta... *(olvassa)* „Platonov, nem válaszol a leveleimre, maga goromba, ostoba, kegyetlen paraszt! Ha ezt a levelemet is semmibe veszi, és nem jön el, akkor jó, legyen így, én megyek el magához, hogy az ördög vigye el! Várom egész nap. Ez hülyeség, Platonov. Még azt lehetne hinni, hogy szégyelli magát a miatt az éjszaka miatt. Felejtsük el, ha már így alakult. Szergej és Szofja borzalmasan viselkednek – pedig épp csak véget értek a vadmézzel telt mézesheteik. És pusztán azért, mert nincs velük a szépszavú bolondjuk – ez maga. Viszontlátásra!”

Szünet

Micsoda kézírás! Hibátlan, nagyvonalú... Vessző, pont, tökéletes helyesírás – minden, ahogy kell... Nagyon ritka az olyan nő, aki helyesen ír...

Marko bejön

Írnom kell neki, mert a végén még tényleg idejön... *(meglátja Markot)* Mi ez itt?...

Harmadik jelenet

Platonov és Marko

PLATONOV: Fáradjon beljebb... Kit keres? *(felemelkedik a díványról)*

MARKO: Az ön tisztelt személyét... *(előveszi a táskájából az idézést)* Itt ez a kis írás, egy idézés, tisztelettel...

PLATONOV: Aha... Nagyon örvendek. Miféle idézés? Ki küldött?

MARKO: Ivan Andrejics, a békebíró...

PLATONOV: Hm... A békebíró? Mit akar az velem? Add csak! *(elveszi az idézést)* Nem értem... Keresztelőre hív, vagy mi? Olyan szapora a vén bűnös, mint

a sáska! *(olvassa)* „Vádlotti minőségében jelenjen meg, Grekov államtanácsos leánya, Marja Jefimovna Grekova ellen elkövetett becsületsértés ügyében.” *(kacag)* Az ördögbe! Bravó! Az ördögbe! Bravó, kis poloska-éter! Mikor tárgyalják ezt az ügyet? Holnapután, Ott leszek, ott leszek... Mondd nekik öreg, hogy ott leszek... Ügyes, isten bizony, ügyes! Okos kislány! Már rég ezt kellett volna tennie!

MARKO: Szíveskedjék aláírni...

PLATONOV: Aláírni? Tessék... Rettenetesen hasonlítasz, barátocskám, egy lőtt kacsához...

MARKO: Nem hinném én azt...

PLATONOV: Hát kire hasonlítasz?

MARKO: Isten képmására és alakjára...

PLATONOV: Aha... A Nyikolájevskijben szolgáltál?

MARKO: Ahogy mondja... A szevasztopoli hadjárat után szereltem le... a szolgálat után négy évig még kórházban feküdtem... Altiszt voltam... a tüzérségnél...

PLATONOV: Értem... és jó ágyúitok voltak?

MARKO: A szokásos... mindenféle kaliber...

PLATONOV: Ceruzával is lehet?

MARKO: Lehet, hát... Átvettem ezt az idézést, kereszt-, apai- és családnév.

PLATONOV: *(feláll)* Átvettem. Öt helyen aláírtam. És a főnököd? A békebíró? Kártyázik még?

MARKO: Ahogy mondja.

PLATONOV: Este öttől este ötig?

MARKO: Épp úgy.

PLATONOV: Az óraláncát még nem játszotta el?

MARKO: Azt még nem.

PLATONOV: Mondd meg neki... Különben ne mondj semmit... Úgysem fizeti a kártyaadósságait... Játsszik a bolond, eladósodik, miközben a rakás gyereke van... Ejj, micsoda okos lány ez, én mondom! Erre nem számítottam, egyáltalán nem! És kik a tanúk? Kinek viszel még idézést?

MARKO: *(matat a papírok között és olvassa)* „Nyikoláj Ivanovics Trileckij doktor úrnak”

PLATONOV: Trileckij? *(kacag)* Na, akkor jól fogunk mulatni! És még?

MARKO: *(olvassa)* Kirill Porfirics Glagoljev úrnak, Alfonz Ivanics Schrifter úrnak, öméltósága Makszim Jegorics Aleutov nyugalmazott gárdazászlósnak, a valóságos államtanácsos gimnazista fiának, Ivan Talle úrnak, a szentpétervári ügyetem kandidátusának...”

PLATONOV: Úgy van odaírva, hogy ügyetem?

MARKO: Lehet, hogy nem...

PLATONOV: Akkor miért úgy olvasod?

MARKO: Tudatlanságból... *(olvassa)* ü...ü...egyetem kandidátusának, Szergej Pavlics... Szergej Pavlovics Vojnyicevnek, a szentpétervári ü...egyetem kandidátusa feleségének, Szofja Jegorovna Vojnyiceva asszonynak, a harkovi ügyetem hallgatójának, Iszák Abramovics Vengerovicsnak”. Hát, ennyi.

PLATONOV: Hm...Ez holnapután van, holnap meg el kell utaznom...Milyen kér... Pedig azt hiszem, szép kis tárgyalás lenne... Hm... Milyen bosszantó! Pedig szívesen elmennék, már csak a lány kedvéért is... *(járkál a színen)* Bosszantó...

MARKO: Ha méltóztatni egy kis borralalót...

PLATONOV: Hm?

MARKO: Borralalót... Hat versztát jöttem...

PLATONOV: Borraivalót? Minek... De mit beszélek? Jól van, kedvesem! Nem kapsz borraivalót, de egy kis teát szívesen adok... Én is jobban járok, és neked sem árt meg annyira... *(kivesz a szekrényből egy teásdobozt)* Gyere csak ide... Jó, erős tea... Még ha nem is negyvenfokos, de azért erős... De mibe tegyem?

MARKO: *(odatartja a zsebé)* Szórja csak ide...

PLATONOV: Csak úgy, a zsebedbe? Nem bűdösödik bele?

MARKO: Szórja csak, szórja... Csak nyugodtan...

PLATONOV: *(szórja a teafüvet)* Elég lesz?

MARKO: Hálásan köszönöm...

PLATONOV: Milyen öreg vagy... Szeretlek benneteket, öreg katonákat!... Csupa szív és lélek!... Persze köztetek is vannak rettenetes emberek...

MARKO: Sokfélék az emberek... Csak az úr büntelen... Isten áldja, nagyságos úr!

PLATONOV: Várj... mindjárt... *(leül, és egy papírra ír)* „Azért csókoltam meg akkor, mert... mert feldúlt voltam, és nem tudtam, mit is akarok, most úgy csókolnám meg, mint egy szentképet. Beismerem, hogy aljasul viselkedtem önnel. Mindenkiel aljasul viselkedem. A békebíró előtt sajnós, nem találkozunk. Holnap elutazom innen örökre. Legyen boldog, és legalább ön legyen igazságos hozzám! Ne bocsásson meg!” *(Markonak)* Tudod, Grekova hol lakik?

MARKO: Tudom. Tizenkét versztányira innen, ha átkelek a gázlón, a folyó túlsó partjára...

PLATONOV: Na, igen... Zsilikovóban... Vidd el neki ezt a levelet, és kapsz három rubelt. Magának a kisasszonynak add oda... Válasz nem kell... Akar majd küldeni, de ne vedd át... Még ma vidd el... Azonnal... Vidd el, az idézéseket majd azután kézbesíted. *(járkál a színen)*

MARKO: Értettem.

PLATONOV: Mi van még. Ja! Mindenkinek elmondod, hogy bocsánatot kértem Grekovától, és hogy ő nem bocsájtott meg.

MARKO: Értettem. Isten áldja, nagyságos úr!

PLATONOV: Ég áldjon, jó barát! Minden jót!

Marko elmegy

Negyedik jelenet

Platonov egyedül

PLATONOV: Grekovával legalább kvittek vagyunk... A egész kormányzóság előtt megszegyenülök... Így is kell... Először az életben büntet meg egy nő... *(lefekszik a díványra)* Megsérted őket, ők meg a nyakadba akaszkodnak... Mint például Szofja is... *(a kendőjével letakarja az arcát)* Szabad voltam, mint a szél, most meg itt fekszem és ábrándozom... Szerelem... Amo, amas, amat... Besétáltam a hurokba... Őt is kinyírtam, magamat is tönkretettem... *(sóhajt)* Szegény Vojnyicevék! És Szása? Szegény kislány! Hogy fog nélkülem élni? Elsorvad, meghal... Elment, megtudta az igazat, elvitte a gyereket, egy szót sem szólt hozzám... Elment az után az éjszaka után... El sem búcsúzhattam tőle...

ANNA PETROVNA: *(az ablakban)* Be szabad jönni? Hé! Van itt valaki?

PLATONOV: Anna Petrovna! *(felugrik)* A tábornokné! Mit mondjak neki? De minek jött ide, kérdem én? *(igazgatja a ruháját)*

ANNA PETROVNA: *(az ablakban)* Szabad bejönni? Bejövök! Hallja?

PLATONOV: Idejött! Hogy tartsam kint? *(fésülködik)* hogyan küldjem el? Iszom egyet, amíg itt nincs... *(gyorsan kinyitja a szekrényt)* Hogy mi az ördögnek... Nem értem! *(gyorsan iszik)* Remélem, még nem tud semmit, de mi van, ha igen? Vörösödöm...

Ötödik jelenet

Platonov és Anna Petrovna

Anna Petrovna bejön. Platonov lassan becsukja a szekrényajtót

ANNA PETROVNA: Hódolatom! Tiszteletem!

PLATONOV: Nem csukódik...

Szünet

ANNA PETROVNA: Hé! Jó napot!

PLATONOV: Jé... maga az, Anna Petrovna? Pardon, nem vettem észre... Nem bírom becsukni, csak azért... Különös... (*elejti a kulcsot, aztán felemeli*)

ANNA PETROVNA: Jöjjön már ide! Hagyja békén azt a szekrényt! Hagyja már!

PLATONOV: (*odamegy hozzá*) Jó napot!

ANNA PETROVNA: Miért nem néz rám?

PLATONOV: Úgy szégyellem... (*megcsókolja a kezét*)

ANNA PETROVNA: Mit szégyell?

PLATONOV: Mindent...

ANNA PETROVNA: Hm... Elcsábított valakit?

PLATONOV: Hát, bizonyos értelemben... igen.

ANNA PETROVNA: Ejnye, Platonov! És kit?

PLATONOV: Nem mondom meg...

ANNA PETROVNA: Ülünk le...

Leülnek a díványra

Megtudjuk, fiatalember, mindjárt megtudjuk... Miért szégyelli magát előttem? Hiszen rég ismerem már a maga bűnös lelkét...

PLATONOV: Nem mondom meg... Ne is kérdezze, Anna Petrovna! Nem tudok ma részt venni a vallatásomon. Beszéljen, ha akar, de ne faggasson!

ANNA PETROVNA: Rendben. Megkapta a leveleimet?

PLATONOV: Igen.

ANNA PETROVNA: Akkor miért nem jött el?

PLATONOV: Nem bírok.

ANNA PETROVNA: Miért nem bír?

PLATONOV: Nem bírok.

ANNA PETROVNA: Meg van sértődve:

PLATONOV: Nem. Miért lennék megsértődve? Ne faggasson már, az isten szerelmére!

ANNA PETROVNA: Szíveskedjen válaszolni, Mihail Vasziljics! Üljön rendesen! Miért nem jött el hozzánk az elmúlt három hétben?

PLATONOV: Beteg voltam.

ANNA PETROVNA: Hazudik.

PLATONOV: Hazudok. Ne faggasson, Anna Petrovna!

ANNA PETROVNA: Dől magából a borszag! Platonov, mit jelentsen ez? Mi van magával? Hogy néz ki? Vörös a szeme, az arca visszataszító... Koszos maga, koszos van a szobákban... Nézzen már körül, mi ez a rendetlenség? Mi van magával? Iszik?

PLATONOV: Mint az állat.

ANNA PETROVNA: Aha... A tavalyi história... Amikor tavaly elcsábította azt a lányt, akkor is úgy járkált egészen őszig, mint az ázott csirke, ahogy most is... Don Juan, és egy szárnalmas, gyáva alak egy személyben! Ne merészeljen inni!

PLATONOV: Jó, nem fogok...

ANNA PETROVNA: Becsületszavára? Egyébként miért is terhelném esküdözéssel... *(feláll)* Hol a bor?

Platonov a szekrényre mutat

Szégyen, Misa, hogy ilyen nyomorúságos állapotban van! Hova lett az önbecsülése? (*kinyitja a szekrényt*) Micsoda rendetlenség van ebben a tálalóban is! Majd ad magának Alekszandra Ivanovna, amikor visszajön! Szeretné, ha visszajönné a felesége?

PLATONOV: Csak egyvalamit szeretnék: ne tegyen fel nekem kérdéseket, és ne bámuljon az arcomba!

ANNA PETROVNA: Melyik üvegben van a bor?

PLATONOV: Mindben.

ANNA PETROVNA: Mind az ötben? Jaj, maga részeges, maga részeges! Hiszen egy komplett ital raktár van a szekrényében! Alekszandra Ivanovnáknak vissza kell jönnie... Majd maga valahogy kimagyarázza neki... Nem vagyok én olyan ijesztő vetélytárs... Megosztozunk... Nem szerepel a terveim között, hogy elválasszam magukat... (*kiüssza a maradékot egy üvegből*) Nem is rossz ez a bor... Jöjjön csak, igyunk egy kicsit! Kér? Iszunk egyet, azután pedig nem iszunk többet!

Platonov odamegy a szekrényhez

Tartsa a poharát! (*bort tölt*) Dobja be! Többet nem töltök.

Platonov iszik

Most pedig én is iszom... (*tölt*) A bűnösök egészségére! (*iszik*) A bűnös maga! Jó ez a bor! Van ízlése... (*üvegeket ad Platonovnak*) Fogja csak! Hozza ide! (*az ablakhoz mennek*) Búcsúzzon el a jó borától! (*kinéz az ablakon*) Sajnálom kiönteni... Igyunk még egyet? Hm? Igyunk?

PLATONOV: Ahogy akarja...

ANNA PETROVNA: (*tölt*) Igyon... Gyorsan!

PLATONOV: A maga egészségére! Adjon isten boldogságot!

ANNA PETROVNA: Hiányoztam? Ülünk le... Hagyja most azt az üveget...

Leülnek

Hiányoztam?

PLATONOV: Minden egyes percben.

ANNA PETROVNA: Akkor miért nem jött el?

PLATONOV: Ne faggasson! Nem mondok magának semmit, és nem azért, mert nem vagyok őszinte, hanem mert sajnálom a füleit! Tönkremegyek, teljesen tönkremegyek, édesem! Lelkifurdalás, szomorúság, bánat... kínszenvedés, megszólal! De most, hogy eljött, máris jobban vagyok.

ANNA PETROVNA: Lefogyott, és még ostobább lett... ki nem állhatom az ilyen regényhősöket! Minek képzeli magát, Platonov? Valami regényhőst játszik itt? Szomorúság, búbanat, harc a szenvedéllyel, szerelem, hosszú előszóval... Fúj! Szedje már össze magát, ember! Éljen úgy, maga ostoba, mint a többiek! Mi maga, arkangyal, hogy nem tud úgy élni, levegőt venni, ülni, mint a normális halandók?

PLATONOV: Könnyű azt mondani... De mit csináljak?

ANNA PETROVNA: Itt egy ember, ráadásul férfi, aki él, és nem tudja, mit kellene tennie! Érdekes! Mit csináljon?! Engedje meg, hogy megválaszoljam a kérdését, tudásom szerint, még ha, mint fölösleges kérdés, nem is érdemel választ!

PLATONOV: Úgysem tud válaszolni...

ANNA PETROVNA: Először is, éljen ember módjára, azaz ne igyon, ne fetrengjen, mosakodjon és járjon gyakrabban hozzám, másodszor pedig elégedjen meg azzal, amije van... Ne butáskodjon, *sir*! Nem elégedett a tanítósággal? (*feláll*) Jöjjön, menjünk át hozzám, most!

PLATONOV: Mi? (*feláll*) Magához? Nem, nem...

ANNA PETROVNA: Jöjjön már! Embereket lát, beszél, hallgat, kötözködik kicsit...

PLATONOV: Nem, nem... ezt ne is kívánja!

ANNA PETROVNA: De miért?

PLATONOV: Nem tehetem, nem, és kész!

ANNA PETROVNA: Hogyne tehetné! Vegye a kalapját! Menjünk!

PLATONOV: Nem tehetem, Anna Petrovna, semmi pénzért! Ki sem lépek a házból!

ANNA PETROVNA: De teheti! *(ráadja a kalapját)* Hülyéskedsz itt, Platonov barátom, tréfálsz! *(megfogja a karját)* Nos? Egy, kettő! Gyerünk Platonov! Előre!

Szünet

Ejnye, már Michel! Induljon!

PLATONOV: Nem bírok!

ANNA PETROVNA: Megköti magát, mint egy fiatal bika! Tessék lépni! Na? Egy, kettő... Michel, édesem, drágám, kedvesem...

PLATONOV: *(kitépi magát)* Nem megyek, Anna Petrovna!

ANNA PETROVNA: Menjünk csak egy kört, legalább az iskola körül!

PLATONOV: Most miért kell erőszakoskodni? Mondtam, hogy nem megyek! Itthon akarok maradni, és engedje meg kérem, hogy azt tegyek, amit én akarok!

Szünet

Nem megyek!

ANNA PETROVNA: Hm... Mondok valamit, Platonov... Adok pénzt kölcsön, maga pedig utazzon el innen egy-két hónapra...

PLATONOV: Hová?

ANNA PETROVNA: Moszkvába, Pétervárra... Megy? Utazzon el, Michel! Magának feltétlenül környezetváltozásra van szüksége! Elmegy ide-oda, embereket lát, színházba jár, felfrissül, átszellőzik... Adok pénzt, ajánlólevelet... Akarod, hogy én is veled menjek? Akarod? Eljárunk, szórakozunk ... aztán visszatérünk ide, megújultan, ragyogva...

PLATONOV: Csodálatos gondolat, de, sajnos, kivihetetlen ... Én holnap tényleg elutazom innen, Anna Petrovna, csakhogy nem magával!

ANNA PETROVNA: Ahogy gondolja... És hová utazik?

PLATONOV: Ei ...

Szünet

Örökre elmegyek innen...

ANNA PETROVNA: Üres fecsegés... *(az üvegből iszik)* Badarság!

PLATONOV: Nem üres fecsegés, kedvesem! Elutazom! Örökre!

ANNA PETROVNA: Aztán miért, maga különös ember?

PLATONOV: Ne faggasson! Isten bizony, örökre! Elutazom, és... Isten önnel, ez van! Ne faggasson! Semmit nem fog kihúzni belőlem...

ANNA PETROVNA: Badarság!

PLATONOV: Ma látjuk egymást utoljára... Örökre eltűnök... *(megfogja Anna Petrovna ruhaujját, aztán a vállát)* Felejtse el ezt az idióta, számár, aljas, utolsó Platonovot! Elnyeli a föld, elillan... Lehet, hogy találkozunk majd néhány évtized múlva, mikor már képesek leszünk nevetni, vagy sírdogálni öregesen, ha ezekre a napokra emlékezünk, de most még... az ördög vinné el! *(megcsókolja a kezét)*

ANNA PETROVNA: Nesze, igyál! *(bort tölt neki)* Részegen nem szégyen összevissza beszélni...

PLATONOV: *(iszik)* Nem fogok berúgni... Emlékezni fogok magára, anyácskám, jó tündérem! Soha nem felejttem el! Ne vess csak, te okos, tisztaeszű asszony! Holnap elfutok innen, elfutok magam elől, magam sem tudom, hová, futok egy új életbe! De tudom én, milyen új élet lesz az!

ANNA PETROVNA: Ez nagyszerű, de mi történt magával?

PLATONOV: Hogy? Én... Később mindent meg fog tudni! Drága barátnóm, ha majd elszörnyed a lépésemen, ne átkozzon el engem! Emlékezzen rá, hogy már majdnem meg is bűnhődtem érte... Elszakadni magától örökre, több mint büntetés... Miért mosolyog? Higgyen nekem! Becsületszavamra mondom, higgyen! Olyan keserű a szívem, olyan aljas, olyan gyalázatos, hogy a legszívesebben megölném magam!

ANNA PETROVNA: *(a könnyein át)* Nem gondolnám, hogy képes lenne ilyen szörnyűségre... Legalább ír majd nekem?

PLATONOV: Nem lesz merszem írni, és maga sem akarja olvasni majd a leveleim! Úgyhogy, tényleg mindörökre... Isten önnel!

ANNA PETROVNA: Hm... Tönkre fog menni, nélkülem, Platonov! *(a homlokát dörzsöli)* Egy kicsit berúgtam... Utazzunk el együtt!

PLATONOV: Nem... holnap mindent meg fog tudni, és... *(elfordul, az ablak felé)*

ANNA PETROVNA: Nincs szüksége pénzre?

PLATONOV: Nincs...

ANNA PETROVNA: És... nem tudok segíteni?

PLATONOV: Nem tudom. Küldje át a fényképét... *(visszafordul)* Menjen el, Anna Petrovna, vagy én nem tudom, mindjárt mit teszek! Sírva fakadok, kárt teszek magamban, és... Menjen el! Én nem maradhatok itt! Úgy mondom, hogy értse! Mire vár? El kell utaznom, értse már meg! Most miért kell így nézni? Miért vág ilyen arcot?

ANNA PETROVNA: Isten önnel... *(a kezét nyújtja)* Még látjuk egymást...

PLATONOV: Nem...*(megcsókolja a kezét)* Nem kell... Menjen, drágaságom... *(megcsókolja a kezét)* Isten önnel... Hagyjon... *(a kezébe temeti az arcát)*

ANNA PETROVNA: Elgyengült, szegénykém, ellágyult a szíve... Na? Engedje el a kezem... Isten önnel! Iszunk még egyet búcsúzól, vagy mi? *(tölt)* Igyon!... Szerencsés utat, és az út utánra is szerencsét!

Platonov iszik

És ha maradnál, Platonov? Mi? *(tölt és iszik)* Olyan jól élnénk... Mi lehet az a nagy bűn? Mi történhetett itt, Vojnyicevkában?

Szünet

Ne töltsék még egyet a bánat ellen?

PLATONOV: De igen.

ANNA PETROVNA: *(tölt)* Igyál, édesem... A fene vigye el!

PLATONOV: *(iszik)* Legyen nagyon boldog! Éljen csak nyugodtan... Nélkülem is van élet...

ANNA PETROVNA: Hát, ha már egyszer iszunk, akkor igyunk... *(tölt)* Ha iszol is meghalsz, ha nem iszol is meghalsz, akkor már jobb inni, és úgy meghalni... *(iszik)* Részeseges vagyok, Platonov... mi? Töltsék még? Nem kéne, egyébként... nehezen fog forogni a nyelvünk, és akkor mivel fogunk beszélgetni? *(leül)* Nincs rosszabb, mint tanult nőnek lenni... Egy tanult nő, tennivaló nélkül... Hát mit érek, minek élek?

Szünet

Nem akartam én ilyen züllött lenni... züllött nő vagyok, Platonov... *(kacag)* Hm? Lehet, hogy téged is azért szeretlek, mert züllött vagyok... *(a homlokát dörzsöli)* Tönkre fogok menni... Az ilyenek mind tönkremennek... Professzornak, igazgatónak kellene lennem valahol... ha diplomata lennék, az egész világot felforgatnám... Egy tanult nő, és... nincs dolga. Tehát nincs rá szükség... Lóra, tehénre, kutyára szükség van, de rád nincs, felesleges vagy... Mi? Te meg miért hallgatsz?

PLATONOV: Senkinek se könnyű...

ANNA PETROVNA: Ha legalább gyerekeim lennének... Te szereted a gyerekeket? *(feláll)* Maradj itt, édesem! Itt maradsz? Olyan jól élhetnénk!... Vidáman, barátságban... Te elutazol, de velem mi lesz? Nekem is pihennem kéne... Michel! Pihennem kell! Feleség akarok lenni, anya...

Szünet

Ne hallgass már! Beszélj! Itt maradsz? Hiszen... hiszen szeretsz, te furcsa ember? Szeretsz?

PLATONOV: *(kinéz az ablakon)* Megölöm magam, ha itt maradok.

ANNA PETROVNA: Hiszen szeretsz, ugye?

PLATONOV: Ki ne szeretné magát?

ANNA PETROVNA: Te szeretsz engem, én szeretlek téged, mit akarsz még? Te biztosan nem vagy normális... Mit akarsz még? Miért nem jöttél akkor éjjel?

Szünet

Itt maradsz?

PLATONOV: Menjen már innen, könyörgök! Halálra gyötör!

ANNA PETROVNA: *(a kezét nyújtja)* Hát... ebben az esetben... Minden jót kívánok...

PLATONOV: Menjen már, különben mindent elmondok, ha pedig elmondom, megölöm magam!

ANNA PETROVNA: A kezemet nyújtom... Nem látja? Este még benézek egy percre...

PLATONOV: Nem kell! Majd én átmegeyek elbúcsúzni! Én magam megeyek át... Dehog megeyek! Nem látsz engem többé, és én sem látlak már! Te sem akarsz majd látni! Elfordulsz tőlem örökre! Új élet... *(megöleli és megcsókolja)* Még egyszer, utoljára... *(kilökdösi az ajtón)* Isten veled! Menj, és légy boldog! *(bereteszeli az ajtót)*

ANNA PETROVNA: *(kintről)* Istenre esküszöm, hogy még találkozunk!

PLATONOV: Nem! Isten veled! *(az ujjával bedugja a fülét)* Nem hallok semmit! Úgyhogy hallgass, és menj! Bedugtam a fületem!

ANNA PETROVNA: Megeyek! Átküldöm hozzád Szergejt, és a szavamat rá, hogy nem utazol el, de ha mégis utazol, akkor velem!

Szünet

Hatodik jelenet

Platonov egyedül

PLATONOV: Elment? *(az ajtóhoz mege, hallgatózik)* elment... Vagy lehet, hogy mégsem ment el? *(kireteszeli az ajtót)* Teljesen mege volt... *(kinéz az ajtón)* elment... *(lefekszik a díványra)* Isten veled, drága nő! *(sóhajt)* Nem látom többé... Elment... Maradhatott volna még vagy öt percet...

Szünet

Nem is lenne hülyeség! Meg is kérem Szofját, hogy halasszuk el az utazásunkat, mondjuk két héttel, és elutaznék a tábornoknéval! De tényleg... csak két hétre! Szofja bele fog menni... Addig ott lakik majd az anyjánál... Megkérem rá... hát nem? Amíg utazgatok a tábornoknéval, Szofja pihen egy kicsit... erőt gyűjt, hogy... Hát nem évszázadokra mennék én el!

Kopognak az ajtón

Utazom! Döntöttem! Na, ez jó...

Kopogás

Ki kopog? A tábornokné? Ki az?

Kopogás

Maga az? (*felkel*) Nem engedem be! (*az ajtóhoz megy*) Ő lenne az?

Kopogás

Míntha kuncogna valaki... (*nevet*) Ő az... Be kell engednem... (*kitárja az ajtót*) Ó!

Oszip lép be

Hetedik jelenet

Platonov és Oszip

PLATONOV: Mi van? Te vagy, csibész? Minek jöttél?

OSZIP: Jó napot, Mihail Vasziljics!

PLATONOV: Most szóljanak hozzá! Kinek, minek köszönhetem, ilyen fontos személy látogatását? Mondd gyorsan, aztán takarodj a pokolba!

OSZIP: Leülök... (*leül*)

PLATONOV: Méltóztassék...!

Szünet

Te vagy az, Oszip? Mi van veled? Az arcodra van írva mind a tíz egyiptomi csapás! Mi történt veled? Sápadt vagy, sovány, nyúzott... Beteg vagy?

OSZIP: A maga arcára is oda van írva néhány csapás... Hát magával mi történt? Engem elvisz az ördög, jó, de magát?

PLATONOV: Engem? Én nem állok ismeretségben az ördöggel... Én magamnak ártok...(megérinti Oszip vállát) Csont és bőr!

OSZIP: Mér', a maga zsírja hol van? Beteg, Mihail Vasziljics? Megártott a tisztas élet?

PLATONOV: *(leül mellé)* Minek jöttél?

OSZIP: Búcsúzni...

PLATONOV: Csak nem elutazol?

OSZIP: Nem én utazom, maga utazik.

PLATONOV: Aha. Honnan tudod?

OSZIP: Hogyne tudnám!

PLATONOV: Nem utazom sehová, testvér. Hiába jöttél.

OSZIP: Dehogynem utazik...

PLATONOV: Mert te mindent tudsz, azt is, amihez semmi közöd. Oszip, te egy látnok vagy. Igen, utazom, kedvesem. Igazad van.

OSZIP: Na, látja, hogy jól tudom. Még azt is tudom, hová utazik!

PLATONOV: Tényleg? Ej, de okos vagy... Mert én nem tudom. Okos, nagyon okos! Hát akkor mondd, hová?

OSZIP: Tényleg akarja tudni?

PLATONOV: Könyörgök! Nagyon érdekel! Hová?

OSZIP: A túlvilágra.

PLATONOV: Az messze van!

Szünet

Érdekes. És te leszel, aki odaküldesz?

OSZIP: Pontosan. Elhoztam az útlevelét.

PLATONOV: Nagyon figyelmes. Hm... szóval, azért jöttél, hogy megölj?

OSZIP: Pontosan.

PLATONOV: (*gúnyolja*) Pontosan... Még szemtelenkedsz is, a mindenségit! Azért jött, hogy átküldjön a túlvilágra... Hm... És magadtól akarsz megölni, vagy valakinek a megbízásából teszed?

OSZIP: (*a huszonöt-rubelest mutatja*) Nézze... Vengerovics adta, hogy ellássam a nagyságos úr baját. (*összetépi a pénzt*)

PLATONOV: Aha... Az öreg Vengerovics?

OSZIP: Ő maga...

PLATONOV: Miért tépted össze a pénzt? A nagyvonalúságod mutogatod, vagy mi?

OSZIP: Nem tudom, hogy kell azt a nagyvonalúságot mutatni, csak azért téptem össze a pénzt, nehogy azt higgye majd a túlvilágon, hogy pénzért öltem meg.

Platonov feláll és járkal a színen

Fél, Mihail Vasziljics? Retteg? (*nevet*) Fusson, kiabáljon! Nem állok az ajtó elé, nem fogom az ajtót, szabad a kijárat. Menjen, hívja ide az embereket, mondja nekik, hogy Oszip eljött magához, hogy megölje! Mert azért jöttem, hogy megöljem... Nem hiszi?

Szünet

PLATONOV: (*odamegy Osziphoz, és ránéz*) Különös!

Szűnet

Mit mosolyogsz? Hülye! (*a kezét üti*) Ne mosolyogj! Hozzád beszélek! Kuss! Felköttetek! Szétszaggatlak, rablógyilkos! (*gyorsan távolabb megy tőle*) Különben... Ne dühíts... Nem szabad felizgatnom magam... Beteg vagyok.

OSZIP: Vágjon csak pofán, amiért olyan kártékony vagyok!

PLATONOV: Ahányszor csak óhajtod! (*odamegy Osziphoz és ad neki egy pofont*) Na? Meginogtál? Na, majd meglátod, hogy fogsz ingadozni, amikor száz botütést mérnek a puszta fejedre. Emlékszel még, hogy halt meg a ragyás Filka?

OSZIP: Ebül élt, ebül is végezte.

PLATONOV: Fúj... milyen undorító alak vagy! Legszívesebben szétúználak! Miért ártasz az embereknek, mint a métel, mint a futótűz, te aljas dög? Mit vétettek azok ellened? Hm? Gazember! (*pofon vágja*) Féreg! Én téged... én téged... (*gyorsan elmegy Oszip közeléből*) Takarodj!

OSZIP: Köpjön csak a szemembe, amiért olyan kártékony vagyok!

PLATONOV: Kár a nyálért!

OSZIP: (*felemelkedik*) Maga mer így beszélni?

PLATONOV: Takarodj innen, míg sárba nem taposlak!

OSZIP: Azt próbálja meg! Maga is kártékony!

PLATONOV: Most még társalogni kezdesz velem? (*odamegy hozzá*) Nem az volt, hogy megölni jöttél? Na! Ölj meg! Itt állok! Ölj már meg!

OSZIP: Tiszteltem magát, Platonov úr, úgy tartottam, komoly ember! De most már... Sajnálom megölni, de muszáj... Nagyon kártékony már... Miért jött ma magához a fiatalasszony?

PLATONOV: (*Oszip mellét csépeleli*) Ölj meg! Ölj már meg!

OSZIP: Azután meg a tábornokné – minek jött ide? Megcsalja a tábornoknét? Hát a felesége hol van? Melyik az igazi a három közül? Hm? És ezek után mondja azt, hogy nem kártékony! *(hirtelen ledönti a lábáról, és vele együtt a földre esik)*

PLATONOV: Takarodj innen! Nem te ölsz meg, én öllek meg! Erősebb vagyok nálad!

Verekszenek

Halkabban!

OSZIP: Feküdjön hasra! Ne csavarja a karomat! Mit vétett az a kar, hogy csavargatni kelljen? Nesze itt van még! Majd a túlvilágon adja át alázatos tiszteletem a megholt Vojnyicev tábornoknak!

PLATONOV: Eressz!

OSZIP *(kést húz elő az övéből)* Halkabban! Így-is úgy is megölöm! De azért van ereje! Komoly ember! Nem akarózik meghalni? Ne nyúlkálj ahhoz, ami nem a tiéd!

PLATONOV: *(ordít)* A karom! Várj már, várj már... A karom!

OSZIP: Nem akarózik meghalni? Mindjárt meglátja az örök világosságot...

PLATONOV: Csak a hátamat ne üsd, te mozdony, a mellemet üsd! A karom! Eressz el, Oszip! Feleségem, fiam van... mi az, kés csillog így? Te gonosz dög!

Szása szalad be

Nyolcadik jelenet

Voltak, Szása

SZÁSA: *(beszalad)* Mi van itt? *(felkiált)* Misa! *(odarohan a verekedőkhöz, és rájuk veti magát)* Mit műveltek itt?

OSZIP: Ki az? Alekszandra Ivanovna? *(felugrik)* Életben fog maradni! *(Szásának)* Fogja, itt a kés! *(odaadja a kést)* Hát, nem szúrom le a maga szeme láttára...

Életben fog maradni! Majd később leszúrom! Nem ússza meg! *(kiugrik az ablakon)*

PLATONOV: *(szünet után)* Mi az ördög... Szervusz, Szása! Hát te vagy az? *(nyög)*

SZÁSA: Nem sebesített meg? Fel tudsz állni? Gyere!

PLATONOV: Nem tudom... Ez a dögöt vasból öntötték... Add a kezed! *(felemelkedik)* Nem kell megijedni, drágaságom... Egy darabban vagyok. Csak meggyűrt kicsit...

SZÁSA: Micsoda utolsó ember ez! Mondtam neked, hogy ne köss belé!

PLATONOV: Hol a dívány? Na, mit nézel? Él a férjecskéd! *(lefekszik a díványra)* Köszönöm, hogy jöttél, különben te már özvegy volnál, én meg hulla!

SZÁSA: A párnára feküdj! *(a feje alá teszi a párnát)* Így, ni! *(a lábához ül)* Nem fáj semmid?

Szünet

Miért hunyad le a szemed?

PLATONOV: Nem, semmi... Csak úgy... Visszajöttél, Szása? Vissza, kincsem? *(a kezét csókolja)*

SZÁSA: Kolja megbetegedett!

PLATONOV: Mi baja?

SZÁSA: Nagyon köhög, lázas, taknyos... Már második éjjel nem alszik, csak ordít... Nem iszik, nem eszik... *(sír)* Nagyon odavan, Misa! Rettegek érte!... Úgy rettegek! Rossz álmom is volt...

PLATONOV: A bátyád meg csak áll és néz? Hát ő az orvos!

SZÁSA: Ugyan! Nincs benne semmi együttérzés! Négy napja beugrott egy percre, körülnézett, és már ment is. Mondom neki, hogy Kolja beteg, ő meg vakarózik és ásítozik... Azt mondta, hülye vagyok...

PLATONOV: Az a barom! A saját életét is így fogja elásítózni egyszer! És saját magát is otthagyja majd, ha megbetegszik!

SZÁSA: Mit csináljak?

PLATONOV: Reménykedj... Apádnál laksz most?

SZÁSA: Ott.

PLATONOV: És vele mi van?

SZÁSA: Semmi. Járkál a szobában, pipázik és készül, hogy eljöjjön hozzád. Nagyon zaklatottan érkeztem meg hozzá, erre rájött, hogy én... hogy mi ketten... Mit csináljak Koljával?

PLATONOV: Ne aggódj, Szása!

SZÁSA: Hogy ne aggódjak? Ha meghal, ne adja az úristen, mi lesz velünk akkor?

PLATONOV: Na, igen... De nem veszi el tőled az isten a kisfiunkat! Téged miért büntetne? Talán azért, mert egy gazemberhez mentél?

Szünet

Vigyázz jól, Szása az én kis emberkémre! Órizd meg nekem, és esküszöm, embert nevelek belőle! Minden léptében örömd lesz majd! Pedig ő is Platonov, szegényke! Bár csak meg lehetne változtatni a nevét... Mint ember kevés vagyok, megbuktam, de mint apa nagy leszek! Te csak ne aggódj a sorsa miatt! Jaj, a karom! (*nyög*) Fáj a karom... Nagyon kicsavarta az a bandita... Mi lehet vele? (*vizsgálja a kezét*) Piros... Ott egye meg a fene! Úgyhogy, Szása... Nagyon boldoggá fog tenni a fiad! Nevetsz... Ne vess csak, életem! Most meg sírsz? Miért sírsz? Hm... Ne sírj, Szása! (*megöleli*) Visszajöttél... Miért kellett elmenned? Ne sírj, pocok! Mire jók a könnyek? Hát szeretlek én téged, kislányom! Nagyon szeretlek! Nagy az én bűnöm, de hát mit tehetünk? Meg kell bocsátani... Na, na...

SZÁSA: Annak a viszonynak vége?

PLATONOV: Viszony? Miféle kispolgári kifejezés ez?

SZÁSA: Nincs vége?

PLATONOV: Hogy is mondjam? Ez nem viszony, csak egy elképesztően zűrös ügy... De nem kell, hogy ez a zűrös ügy aggasszon téged! Ha még nincs vége, akkor rövidesen vége lesz!

SZÁSA: De mikor?

PLATONOV: Rövidesen, ez biztos! Nemsokára úgy élünk, Szása, mint azelőtt! Dehogy kell nekem az új élet! Egészen el vagyok kínozva, kikészültem... Te se higgyél ennek a viszonynak a tartósságában, mint ahogy én sem hiszek benne! Nincs ez olyan szorosra fűzve... Ő lesz az első, aki elhidegül tőlem. Szofja nem hozzám való. Benne még forr valami, ami belőlem már rég elpárolgott; ő még a meghatottság könnyeivel néz arra, amire én nevetés nélkül rá sem bírok pillantani... Nem való hozzám...

Szünet

Higgy nekem! Szofja nem sokáig lesz a vetélytársad... Szása, mi van veled?

Szása feláll, meginog

(felemelkedik) Szása!

SZÁSA: Te... te Szofjával, és nem a tábornoknéval?

PLATONOV: Nem tudtad?

SZÁSA: Szofjával? De aljas... de alávaló...

PLATONOV: Mi ütött beléd? Sápadt vagy, tántorogsz... *(nyög)* Legalább te ne kínozz már, Szása! Nem elég, hogy fáj a karom, de még... Lehetséges... hogy te ezt még nem tudtad? Most hallod először? De akkor miért mentél el? Hát nem Szofi miatt?

SZÁSA: A tábornokné, még hagyján, de a más feleségével? Alávaló, bűnös dolog... Nem vártam tőled ekkora aljasságot! Meg fog verni az isten, te szégyentelen ember! *(az ajtóhoz megy)*

PLATONOV: *(szünet után)* Most fel vagy háborodva? Hova mész?

SZÁSA: *(megáll az ajtóban)* Isten adjon sok boldogságot...

PLATONOV: Kinek?

SZÁSA: Önnek és Szofja Jegorovnáknak.

PLATONOV: Azok a buta regények, amiket összeolvastál, Szása! Egyelőre még tegeződünk: van egy kisfiunk, és én... mégiscsak a férjed vagyok! Másrészt meg nincs szükségem arra a boldogságra!... Maradj, Szása! Elmész... Örökre?

SZÁSA: Nem bírom! Ó, istenem, ó istenem...

PLATONOV: Nem bírod?

SZÁSA: Úristen... *(a halántékát fogja, és leül)*... Én... én nem tudom, mit tegyek...

PLATONOV: Nem bírod? *(odamegy hozzá)* Ahogy akarod... Pedig maradhatnál! Minek bőgni, butuskám?

Szünet

Jaj, Szása, Szása... Nagy az én bűnöm, de most tényleg nem lehet nekem megbocsátani?

SZÁSA: Te megbocsátottál magadnak?

PLATONOV: Akadémikus kérdés! *(megcsókolja Szása fejét)* Maradhatnék... Csak tengek-lengek! Nélküled itt minden csak vodka, meg mocsok, meg Oszip... El vagyok gyötörve! Ne feleségnek, ápolónőnek maradj! Fura népség vagytok ti, asszonyok! Te is fura vagy, Szása! Eteted az a csibész Oszipot, a jószággal üldözöd a környék kutyáit és macskáit, fél éjszakákon át morzsolod a rózsafüzért valamelyik ellenséged lelki üdvéért, - akkor most miből állna odavetni a vétkező, bűnös férjednek is valamit? A hóhérom akarsz lenni? Maradj itt, Szása! *(átöleli)* Nem élhetek dadus nélkül! Gazember vagyok, elcsábítottam a barátom feleségét, Szofi szeretője vagyok, még az is lehet, hogy a tábornokné is a szeretőm, többnejű vagyok, és családi szempontból, borzalmas gazember... Haragudj, vess meg! De ki fog téged úgy szeretni, ahogy én szeretlek? Kinek főzöl ebédet, kinek a levesét sózod el? Igazad van, hogyha elmész... ezt kívánja az igazság, de... *(felemeli)* Ki fog téged így felemelni? Hát képes volnál élni nélkülem, kicsikém?

SZÁSA: Nem bírom! Eressz el! Te tréfálsz, én pedig tönkremegyek! *(kitépi magát)* Pedig tudod, hogy ez nem tréfa! Isten áldjon! Nem tudok veled élni! Mostantól mindenki aljas embernek tart téged! Hová legyek?! *(zokog)*

PLATONOV: Menj, isten hírével! *(megcsókolja a fejét, visszafekszik a díványra)*
Mégértelek...

SZÁSA: Szétdúltad a családjunkat... A boldog, nyugodt életünket... Nem volt nálam senki boldogabb, a világon... *(leül)* Mit tettél, Misa? *(feláll)* Mit műveltél? Ez már nem lehet visszacsinálni... elvesztem... *(zokog)*

PLATONOV: Menj, isten hírével!

SZÁSA: Ég veled! Ne gyere hozzánk... Kolját majd az apám néha elhozza ide... Bocsásson meg neked az isten, ahogyan én is megbocsátok! Tönkretetted az életünket!

PLATONOV: Elmentél már?

SZÁSA: Igen... Jó... *(egy darabig nézi Platonovot, aztán elmegy)*

Kilencedik jelenet

Platonov egyedül, majd Vojnyicev

PLATONOV: Már akinek, elkezdődik az új élet! Fáj! Lemondok mindenről... Megbolondulok! Istenem! Szása, ez a kis muslica, meg az a poloska, még az is veszi a bátorságot, még az is veszi... és valamilyen szent meggyőződésben jogot formálnak, hogy követ vessenek rám! Nyomorult helyzet! *(lefekszik a díványra)*

Vojnyicev bejön, megáll az ajtóban

(szünet után) Ez már az epilógus, vagy még mindig a komédia? *(meglátva Vojnyicevet, becsukja a szemét, könnyedén horkolni kezd)*

VOJNYICEV: *(odamegy Platonovhoz)* Platonov!

Szünet

Nem is alszol... Látom az arcodon... *(leül mellé)* Nem hiszem, hogy... ilyenkor lehet aludni...

Platonov felemelkedik

(feláll, kinéz az ablakon) Megöltél engem... Tisztában vagy vele?

Szünet

Platonov felkel, és lassan átmegy a szoba másik sarkába

Egyetlen egyszer kaptam a sorstól ajándékot, és... ez meg elvette! Nem elég neki az esze, a külseje, a hatalmas lelke... Az én boldogságom kellett neki! És elvette... És én? Mi vagyok? Semmi nem vagyok... Bizony... Beteg, nem túl okos, gyenge, mint egy nő, szentimentális, akire haragszik az isten... Hajlammal a semmittevésre, a miszticizmusra, babonára... És a barátom agyonvert!

PLATONOV: Menj innen!

VOJNYICEV: Mindjárt... Azért jöttem, hogy párbajra hívjalak, erre megérkezem, és elbőgöm magam... megyek.

Szünet

Örökre elveszítettem őt?

PLATONOV: Igen.

VOJNYICEV: *(füttyül)* Csak így... Hát persze...

PLATONOV: Menj már innen! Kérlek! Menj el!

VOJNYICEV: Mindjárt... Mit is keresnek itt? *(az ajtó felé megy)* Nincs itt semmi keresnivalóm...

Szünet

Add vissza őt nekem, Platonov! Légy olyan jó! Ő az enyém! Platonov! Te már így is elég boldog vagy! Irgalmazz, barátom! Na? Add vissza! *(zokog)* Hiszen az enyém! Az enyém! Érted?

PLATONOV: Menj innen... Főbe lövöm magam! Becsületúristenemre!

VOJNYICEV: Nem fontos... Isten önnel! (*int a kezével és elmegy*)

PLATONOV: (*a fejéhez kap*) Ó, a szegény, szerencsétlen! Istenem! Legyek átkozott, elhagyott engem az isten,! (*zokog*) Távozz az emberektől, féreg! Szerencsétlenséget hoztam az emberekre, és az emberek a szerencsétlenséget hoztak rám! El az emberektől! Ütnek, ütnek, de csak nem sikerül agyonütniük! Minden szék, minden forgács alatt egy gyilkos ül, a szemembe bámul, és meg akar ölni! Üssetek! (*veri a mellét*) Üssetek, amíg meg nem ölöm magam! (*az ajtóhoz rohan*) Ne a mellem üssétek! Már szétszaggattátok a mellem! (*kiabál*) Szása! Szása, az isten szerelmére! (*feltépi az ajtót*)

Bejön Porfirij Galgoljev

Tizedik jelenet

Platonov, Porfirij, majd Kirill Glagoljev

GLAGOLJEV: (*kötéssel, mankón bicegve bejön*) Itthon van, Mihail Vasziljics? Nagyon örülök... Zavarom... De nem tartom fel sokáig, mindjárt megyek... Csak egy kérdést teszek fel önnek. Amint felel, megyek. Mi van magával, Mihail Vasziljics? Sápadt, imbolyog, reszket... Mi van magával?

PLATONOV: Mi van velem? Hm? Részeg vagyok, gondolom, vagy... éppen megőrülök! Részeg vagyok... részeg... Szédülök...

GLAGOLJEV: (*félre*) Megkérdezem! Amit a józan gondol, a részeg ki is mondja! (*neki*) Különös kérdés, még az is lehet, hogy ostoba, de az isten szerelmére, válaszoljon Mihail Vasziljics! Ez a kérdés életbevágóan fontos nekem! A választ elhiszem, mert úgy ismerem, mint a legbecsületesebb embert... Nem baj, ha különösnek, vagy ostobának, butusnak, sőt, még az is lehet, hogy sértőnek találja majd a kérdésem, de az isten szerelmére... feleljen! Rémes helyzetben vagyok! Közös barátónk... akit ön nagyon is jól ismer...és akit én tökéletesnek tartottam, a szó emberi értelmében... Anna Petrovna Vojnyiceva...(elkapja Platonovot) Nehogy elessen, az istenért!

PLATONOV: Menjen innen! Én mindig is ostoba vénembernek tartottalak... tartottam magát!

GLAGOLJEV: Maga a barátja, úgy ismeri, mint a tenyerét... Őt vagy megrágalmazták előttem, vagy... felnyitották a szemem... Tisztességes asszony ő, Mihail Vasziljics? Ő... ő... érdemes arra, hogy egy becsületes ember felesége legyen?

Szünet

Nem tudom, hogy fogalmazzam meg ezt a kérdést... Értsen meg engem, könyörgök! Azt mondták nekem, hogy ő...

PLATONOV: Minden aljas, alantas, mocskos ezen a világon! Minden aljas... és alantas... *(élettelenül esik Glagoljevre, és onnan ledől a földre)*

KIRILL: *(bejön)* Mi van, beszorultál ide? Nem érek rá várni!

GLAGOLJEV: Minden aljas, mocskos, alantas... Minden, ebben az értelemben, akkor ő is...

KIRILL: *(Platonovot nézi)* Apa, mi van Platonovval?

GLAGOLJEV: Förtelmesen részeg... igen, alantas és mocskos... Ez egy mély, kíméletlen, fájó igazság!

Szünet

Utazunk Párizsba!

KIRILL: Mi?! Pá... Párizsba? Minek mennél te Párizsba? *(kacag)*

GLAGOLJEV: Hogy úgy fenteregyek ott, mint ez itt! *(Platonovra mutat)*

KIRILL: Fetrengeni... De Párizsban?!

GLAGOLJEV: Elutazunk, hogy másutt keressük a boldogságot! Elég! Elég abból, hogy komédiázom magamnak, hogy ideálokkal őrzöm magam! Többé nincs hit és nincs szerelem! Nincsenek emberek! Utazunk!

KIRILL: Párizsba?

GLAGOLJEV: Igen... Ha bűnben fogunk élni, akkor inkább idegen földön tegyük, mint a hazánkban! Éljük ember módjára, amíg még el nem rohadtunk! Légy a tanítóm, fiam! Utazunk Párizsba!

KIRILL: Ez aranyos, apa! Te tanítottál engem olvasni, én megtanítalak élni! Utazzunk!

Elmennek

Vége a harmadik felvonásnak

NEGYEDIK FELVONÁS

A néhai Vojnyicev tábornok dolgozószobája. Két ajtó. Régi bútorok, perzsaszőnyegek, virágok. A falakon puskák, pisztolyok, török (kaukázusi munka), stb. Családi portrék. Krilov, Puskin és Gogol mellszobra. Állvány kitömött madarakkal. Könyves-szekrény. A szekrényen szipkák, dobozok, setapálcák, fegyver. Íróasztal, amit papírok, képek, szobrocskák, kézfegyverek borítanak. Reggel.

Első jelenet

Szofja Jegorovna és Kátya jön be

SZOFJA JEGOROVNA: Ne izguljon már! Beszéljen értelmesen!

KÁTYA: Valami nem jó dolog történik, asszonyom! Ajtók ablakok tárva-nyitva, a szobákban felfordulás, minden szanaszét... az ajtó kiszakítva a sarkából... Valami nem jó dolog történt ott, asszonyom! Nem véletlen kukorékolt a tyúk a kakással!

SZOFJA JEGOROVNA: Mire gondol?

KÁTYA: Nem gondolok semmire, asszonyom. Mire gondolhatnék? Csak annyit tudok, hogy valami történt... Mihail Vasziljics vagy elutazott örökre, vagy kezét emelt magára... Nagyon heves természet, asszonyom! Már két éve ismerem...

SZOFJA JEGOROVNA: Nem lehet... Volt a faluban?

KÁTYA: Voltam hát... Sehol sincs... Négy órán át kerestem...

SZOFJA JEGOROVNA: *(leül)* Mit tegyek? Most mit csináljak?

Szünet

Biztos benne, hogy nincs itt valahol? Biztos benne?

KÁTYA: Nem tudom én azt, asszonyom... valami nem jó dolog történt... Nem hiába szúr a szívem! Hagyja őt, asszonyom! Hiszen ez bűn! *(sír)* Sajnálom az urat, Szergej Pavlovicsot... Milyen szép ember volt, most meg hogy néz ki? Két nap alatt teljesen kikészült szegényke... úgy járkál, mint akinek elment az esze. Tönkrement ez a rendes ember... Mihail Vasziljicsot is sajnálom... Régebben ő volt itt a legvidámabb, régen mindenkit felvidített... most meg olyan, mint egy hulla... Hagyja őt, asszonyom!

SZOFJA JEGOROVNA: Mit hagyjak?

KÁTYA: A szerelmet. Mi jó van abból? Csak a baj. Magáért is kár. Maga is hogy néz ki? Lefogyott, nem iszik, nem eszik, nem alszik, egyet csinál csak, köhög...

SZOFJA JEGOROVNA: Menjen megint oda, Kátya! Lehet, hogy azóta már visszaért az iskolába.

KÁTYA: Mindjárt...

Szünet

Legalább feküdne le aludni...

SZOFJA JEGOROVNA: Menjen vissza, Kátya! Elindult már?

KÁTYA: *(félre)* Látszik, hogy nem parasztlány! *(élesen, sírósan)* De hát hová menjek, asszonyom?

SZOFJA JEGOROVNA: Álmos vagyok. Egész éjjel nem aludtam. Nem kiabálj ilyen hangosan! Menj innen!

KÁTYA: Igenis... Fölöslegesen teszi tönkre magát!... Inkább menne a szobájába és feküdne le! *(elmege)*

Második jelenet

Szofja Jegorovna, később Vojnyicev

SZOFJA JEGOROVNA: Rémes! A szavát adta tegnap, hogy ott lesz a kunyhóban tízre, de nem jött... Virradatig vártam... Ez volt a becsületszó! Ez volt a szerelem, az utazás!... Nem szeret!

VOJNYICEV: *(bejön)* Lefekszem... Talán végre sikerül elaludnom... *(meglátja Szofja Jegorovnát)* Ön itt... nálam? Az én dolgozószobámban?

SZOFJA JEGOROVNA: Hogy hol? *(körülnéz)* Igen... De csak véletlenül jöttem be ide, magam sem vettem észre... *(az ajtóhoz megy)*

VOJNYICEV: Egy percre!

SZOFJA JEGOROVNA: *(megáll)* Nos?

VOJNYICEV: Adjon nekem, kérem, két-három percet... Itt tudna maradni két-három percig?

SZOFJA JEGOROVNA: Beszéljen! Akar valamit mondani?

VOJNYICEV: Igen...

Szünet

Elmúlt az az idő, amikor még nem voltunk idegenek egymás számára itt, ebben a szobában...

SZOFJA JEGOROVNA: Elmúlt.

VOJNYICEV: Különben bocsánat, elkalandoztam. Elutazik?

SZOFJA JEGOROVNA: Igen.

VOJNYICEV: Hm... És mostanában?

SZOFJA JEGOROVNA: Még ma.

VOJNYICEV: Vele?

SZOFJA JEGOROVNA: Igen.

VOJNYICEV: Sok boldogságot!

Szünet

Ebből áll a boldogság! Az egyik vágyra gyúló testéből és a másik boldogtalanságából... Valaki boldogtalansága mindig egy másik boldogsága! Ez amúgy régi igazság... Az új hazugságot szívesebben hallgatja az ember, mint a régi igazat... Isten önnel! Éljen, ahogy tud!

SZOFJA JEGOROVNA: Valamit akart mondani.

VOJNYICEV: Miért, hát beszélek, nem? Na, igen... De amit mondani akartam... Azt szeretném, hogy tökéletesen tisztán állhassak ön előtt, és ne legyek az adósa, ezért kérem, bocsássa meg a tegnapi viselkedésem... Tegnap este aljasságokat vágtam a fejéhez, goromba voltam és dühös... Bocsássa meg, kérem... Megbocsát?

SZOFJA JEGOROVNA: Megbocsátok. (*el akar menni*)

VOJNYICEV: Várjon, álljon meg, még nincs vége! Mondok még valamit. (*sóhajt*) Örült vagyok, Szofi! Képtelen vagyok elviselni ezt a csapást... Örült vagyok, de egyelőre még értek mindent... A fejemben kavargó ködben, abban a szürkés ólomsúlyú masszában, még maradt egy világos darabka, amivel képes vagyok felfogni dolgokat... Ha ez a darabka is elhagy, az majd azt jelenti, hogy szóval... teljesen végem. De még mindent értek...

Szünet

Itt állok a saját dolgozószobámban; ez a szoba valaha az apámé volt, az áldott emlékü Vojnyicev vezérőrnagyé, a Szent György rend lovagjáié, a nagy és dicső emberé! Csak a hibáit vették észre... Azt látták, ahogy üt és tipor, de azt, ahogy őt ütötték és tiporták, senki nem akarta észrevenni... (*Szofja Jegorovnára mutat*) Ő az én ex-feleségem...

Szofja Jegorovna ki akar menni

Álljon meg! Engedje végigmondanom! Ostobán beszélek, de hallgasson meg! Legalább utoljára!

SZOFJA JEGOROVNA: Már mindent elmondott... Mit mondhatna még? Csak el kell búcsúznunk... Mit lehet itt még mondani? Szeretné bebizonyítani, hogy vétkeztem ön ellen? Ne fáradjon! Tudom, hogyan vélekedjem magamról...

VOJNYICEV: Hogy mit mondhatnék még? Ó, Szofja, Szofja! Nem tudsz te semmit! Semmit, különben biztos nem néznél rám ilyen megvetően! Kész borzalom, ami a lelkemben zajlik! (*letérdel elé*) Szofi, mit művelsz? Mibe taszítod magadat és engem? Könyörülj, az isten szerelmére! Maradj velem! Minden el van felejtve, már meg is bocsátottam... A rabszolgád leszek, imádni foglak... ahogy még embert nem szerettek! Boldoggá teszek! Olyan boldog leszel velem, mint egy istennő! Ő nem tud téged boldoggá tenni! Megölnöd magadat is, őt is megölnöd! Megölnöd Platonovot, Szofja!... Tudom, nem kényszeríthetlek, hogy kedves légy hozzám, csak maradj! Vidám leszel megint, nem leszel ilyen holtápadt és boldogtalan! Újra ember leszek, és Platonov... majd megint eljár hozzánk! Lehet, hogy csak utópia az egész, de... maradj! Csináljuk vissza a múltat, amíg nem késő! Platonov bele fog egyezni... Ismerem... Nem szeret téged, csak... odaadtad magad, ő meg elfogadta... (*feláll*)... Sírsz?

SZOFJA JEGOROVNA: Nehogy azt higgye, hogy maga miatt sírok! Igen, lehet, hogy Platonov beleegyezik... Hát csak egyezzen! (*élesen*) Hogy ti mind milyen undorítóak vagytok! Hol van Platonov?

VOJNYICEV: Nem tudom, hol van.

SZOFJA JEGOROVNA: Miért nem hagy békén? Szálljon már le rólam! Gyűlölöm magát! Takarodjon innen! Hol van Platonov? Undorító emberek... Hol van? Gyűlölöm magát!

VOJNYICEV: De miért?

SZOFJA JEGOROVNA: Hol van?

VOJNYICEV: Pénzt adtam neki, és megígérte, hogy elmegy. Ha betartotta, amit ígért, akkor már elutazott.

SZOFJA JEGOROVNA: Hogy megvásárolta őt? Miért hazudik?

VOJNYICEV: Adtam neki ezer rubelt, és ő lemondott magáról. Na jó, hazudok! Ez mind hazugság! Nehogy elhiggye, az isten szerelmére! Él és virul az az átkozott Platonov! Menjen csak hozzá, csókolózzon csak vele!... Nem vásároltam

meg! Tényleg azt hiszi, hogy maguk... hogy boldog lesz? És ez az én feleségem, az én Szofjám... Mit jelent ez? Még most sem tudom elhinni! Plátói a kapcsolatuk? Ugye, nem történt semmi... olyan?

SZOFJA JEGOROVNA: Az asszonya vagyok, a szeretője, ahogy tetszik! (*menni akar*) Ne tartson fel, nincs időm végighallgatni minden...

VOJNYICEV: Állj meg, Szofja! A szeretője vagy? Milyen alapon? És ilyen bátran ki mered mondani! (*megragadja a karját*) Képes voltál? Képes voltál?

Bejön Anna Petrovna

SZOFJA JEGOROVNA: Hagyjon! (*elmegy*)

Harmadik jelenet

Vojnyicev és Anna Petrovna
Anna Petrovna bejön, odamegy és kinéz az ablakon

VOJNYICEV: Hát, ennek annyi!

Szünet

Mi van odakinn?

ANNA PETROVNA: Oszipot agyonverték a parasztok.

VOJNYICEV: Most?

ANNA PETROVNA: Igen... A kút mellett... Látod? Ott van!

VOJNYICEV: (*kinéz az ablakon*) És? Úgy kell neki.

Szünet

ANNA PETROVNA: Hallottad, mi újság, fiacskám? Azt mondják, Platonov eltűnt valahova... És olvastad a levelet?

VOJNYICEV: Olvastam.

ANNA PETROVNA: Pá-pá, birtok! Mit szólsz? Elúszott... Isten adta, isten elvette... Nesze neked, nagyszerű üzleti hókusz-pókusz! És mindez azért, mert bedőltünk Glagoljevnek... Azt ígérte, megveszi a birtokot, és el sem jött az árverésre... a szolgája azt mondja, Párizsba utazott... Micsoda mókamester lett ez is öregségére! Ha nem rángat ebbe bele, szép csöndesen fizettük volna a kamatokat, ellettünk volna...*(sóhajt)* Sose higgy az ellenségeidnek, de tegyük hozzá, hogy a barátaidnak se!

VOJNYICEV: Igen, ne higgy a barátaidnak!

ANNA PETROVNA: Na, földesúr? Mihez kezdesz most? Hová mész? Az isten adta az őseidnek, de tőled meg elvette... Nem maradt semmid...

VOJNYICEV: Nekem tökmindegy.

ANNA PETROVNA: Nem egészen mindegy. És mit fogsz enni? Ülünk le...*(leülnek)* Milyen komor vagy... De mit tegyünk? Rossz elbúcsúzni a fészkünkötől, de mit tehetnénk, kedvesem? Ez már így van... Ezek szerint, így kellett lennie... Viselkedj okosan, *Sergelle!* Először is – hidegvér!

VOJNYICEV: Ne is törődjön velem, *maman!* Rólam nincs mit beszélni! Maga is alig áll a lábán... Vigasztalódjon meg előbb maga, utána jöjjön engem vigasztalni.

ANNA PETROVNA: Tudod... a nők nem számítanak... a nő csak a második a sorban... Először is – hidegvér! Elvesztetted, amid volt, de nem az a fontos, ami volt, hanem ami előtted áll. Előtted az egész élet, egy hasznos, dolgos, férfias élet! Minek keseregni? Beállsz a gimnáziumba, dolgozni fogsz... Derék fiú vagy. Egy bölcsész, jóindulatú ember, aki nem mászik ostoba dolgokba, van meggyőződésed, jámbor vagy, nő ember... Ha akarsz, ezzel messzire juthatsz! Amilyen okos kisfiú vagy! Csak ne veszekedj a feleségeddel... épp csak hogy összeházasodtatok, máris veszekedtek... Miért nem mondod el nekem, *Sergelle?* Lelkibeteg vagy, mégis hallgatsz... Mi történik köztetek?

VOJNYICEV: Már nem történik semmi, legfeljebb történt.

ANNA PETROVNA: De mi? Vagy lehet, hogy titok?

VOJNYICEV: *(sóhajt)* Szörnyű szerencsétlenség érte a házunkat, Anyuta mama! És hogy miért nem mondtam el magának eddig? Nem tudom. Reménykedtem,

meg hát szégyelltem is beszélni róla... Én is csak tegnap reggel tudtam meg... A birtokra meg köpök!

ANNA PETROVNA: *(nevet)* A végén még megijesztesz! Szofi megharagudott rád, vagy mi?

VOJNYICEV: Ne vessen csak! Várjon, mindjárt nem lesz kedve nevetni!

Szünet

Szofja megcsalt... Van szerencsém bemutatkozni: íme, a felszarvazott férj!

ANNA PETROVNA: Micsoda ostobaság ez, Szergej?! Micsoda ostoba képzelgés? Mondani mindenféle fantáziaszüleményeket, beszélni összevissza, gondolkodás nélkül! Fura egy ember vagy! Néha olyan hülyeségeket tudsz összehordani, hogy a fülem is csöng tőle! Felszarvazott férj... Akkor te nem tudod, ez mit jelent...

VOJNYICEV: De tudom, *maman!* És már nem csak teoretikusan, de praktikusán is tudom!

ANNA PETROVNA: Ne rágalmazd a feleséged, te bolond! Á...

VOJNYICEV: Istenre esküszöm!

Szünet

ANNA PETROVNA: Különös... Képtelen dolgokat mondasz. Rágalmazol! Képtelenség! Itt, Vojnyicevkában?

VOJNYICEV: Igen, itt, a maga rohadék Vojnyicevkájában!

ANNA PETROVNA: Hm... De ki venne a fejébe olyasmit, a mi rohadék Vojnyicevkánkban, hogy szarvakat aggasson az arisztokratikus fejedre? Egyáltalán senkinek! A fiatal Glagoljevnek esetleg? Kétkem, Glagoljevék már nem járnak hozzánk egy ideje... A te Szofid nem passzol itt senkihez... Butákat beszélsz féltékenységedben, kedvesem!

VOJNYICEV: Platonov!

ANNA PETROVNA: Mi van Platonovval?

VOJNYICEV: Ő az.

ANNA PETROVNA: *(felugrik)* Lehet beszélni ostobaságokat, de akkora ostobaságot, amit most te mondtál, hallod... Ez ostobaság! Mindennek van határa! Ez megbocsáthatatlanul nagy ostobaság!

VOJNYICEV: Kérdezze meg Szofját, menjen és kérdezze meg őt, ha nem hiszi! Én sem akartam, és most sem akarom elhinni, de ma elutazik, itt hagy engem! El kellett hinnem! És együtt utaznak! Hát nem látja, hogyan ténfergek, és bámulok a világba, mint egy döglött macska! Végem van!

ANNA PETROVNA: Szergej, ez képtelenség! Ez csak a kisfiús fantáziád szüleménye! Higgy nekem! Ez az egész nincs!

VOJNYICEV: Higgye el, Szofja ma elutazik. Higgye el, hogy az utóbbi két napban nem győzte nekem bizonygatni, hogy Platonov szeretője! Ő maga mondja! Olyasmi történt, amit nem lehet elhinni, de függetlenül attól, akarom-e, és van-e hozzá erőm, mégis el kell hinni!

ANNA PETROVNA: Igen, igen... Most már mindent értek... Hozz egy széket, Szergej! Nem, nem kell... Vagy úgy, aha! Hm... Várj csak, várj csak, hadd rakjam csak össze pontosan...

Szünet
Bejön Bugrov

Negyedik jelenet

Anna Petrovna, Vojnyicev, Bugrov

BUGROV: *(bejön)* Jó napot! Szép vasárnapot! Megvannak, jól vannak?

ANNA PETROVNA: Igen, igen... ez borzalmas...

BUGROV: Esik az eső, mégis meleg van... *(a homlokát törli)* Fűűű... Meg lehet főni, mire ideér az ember, vagy sülni... Jól vannak?

Szünet

Voltaképpen azért néztem be magukhoz, mert tegnap volt az árverés, mint maguk is tudják... És hát, tudják, magukat ez egy kicsit (*nevet*) nyilván érzékenyen érinti, és bántja, úgy hogy én... szóval, hogy kérem szépen, hogy rám ne haragudjanak! Nem én vettem meg a birtokot! Abram Abramics vásárolta meg, csak az én nevemre...

VOJNYICEV: (*erősen rázza a csengőt*) Hogy a fene vinné el őket...

BUGROV: Úgyhogy... Nehogy már azt higgyék... Nem én... Hogy tehát csak az én nevemre kellett megvennie!

Bejön Jakov

VOJNYICEV: (*Jakovnak*) Hányszor kértem csirkefogó gazemberek (*köhög*), semmirekellők, hogy bejelentés nélkül senkit ne engedjete be! Agyon kellene ütni mindet! Barmok! (*ledobja a csengőt*) Kifelé! Gazemberek! (*járkál a színen*)

*Jakov megvonja a vállát
és kimegy*

BUGROV: (*köhög*) Csak a nevemre... Abram Abramics mondta, hogy adjam át, itt lakhatnak, amíg csak jólesik, akár karácsonyig is... Lesz egy kis átépítés, de az nem fogja zavarni magukat... Ha netán mégis, akkor meg át lehet költözni az udvari szárnyba... Sok a szoba, meleg is van... Ja, igen, és azt is kérdezteti, nem akarja eladni nekem, vagyis az én nevemre a bányát? A bányáját, Anna Petrovna... Nem akarja mostanában eladni? Jó árat adnánk érte...

ANNA PETROVNA: Nem... Nem adom el a bányát még az úristennek se! Mennyit adnának érte? Pár garast? Fulladjanak meg a garasaitól!

BUGROV: Abram Abramovics még azt is üzeni, hogy abban az esetben, ha ön nem akarná eladni a bányáit, hogy kiegyenlítse Szergej Pavlovics és az elhunyt Pavel Ivanics ömértósága adósságait, akkor megóvatolja a váltókat... És én is megóvatolom, ami az enyém... Hehehe... a barátság, az egy dolog, a pénz meg egy másik... Az üzlet! Kegyetlen dolog. Én pedig... felvásároltam az összes váltójukat Petrintől...

VOJNYICEV: Nem tűröm, hogy bárki is a mostohaanyám tulajdonára spekuláljon! Az az övé, nem pedig az enyém!...

BUGROV: De hátha megszánja magát...

VOJNYICEV: Nem érek rá magával társalogni! Eh... *(legyint)* Csináljon, amit akar!

ANNA PETROVNA: Hagyjon magunkra, Tyimofej Gorgyejics! Bocsánat... Menjen, legyen szíves!

BUGROV: Igenis... *(feláll)* Szóval, ne nyugtalankodjanak... Akár karácsonyig is maradhatnak. Holnap, vagy holnapután benézek. Minden jót! *(távozik)*

ANNA PETROVNA: Már holnap elmegyünk innen! Igen, már emlékszem... Platonov... Tehát ezért menekül...

VOJNYICEV: Csináljanak, amit akarnak! Vigyenek csak mindent! Nincs többé feleségem, nem kell többé semmi! Nincs feleségem, *maman!*

ANNA PETROVNA: Igen, nincs már feleséged... De mit eszik Platonov, azon a jelentéktelen Szofján? Mit eszik azon a lányon? Mi érdekeset talál benne? Milyen igénytelenek ezek az ostoba férfiak! Képesek beleszeretni az első ku... Te meg hova néztél? Hová titted a szemed? Bögőmasina! Addig nyafogtál, míg az orrod elől el nem vitték a feleséged! És ez egy férfi? Hülyegyerek! Megnősítenek benneteket, kis hülyéket, a világ csúfjára, ilyen egy szamarakat! Egyikőtök sem ér semmit, se te, se az a te Platonovod! Rosszabbak nem is lehetnétek!

VOJNYICEV: Úgysem segít már semmi, nem használnak a szemrehányások sem. Szofja nem az enyém többé, Platonov meg nem a magáé. Mit kéne még erről beszélgetni? Hagyjon, *maman!* Nem kell elviselnie a buta képemet!

ANNA PETROVNA: De mit csináljunk? Valamit csak kell tenni! Meg kell menteni!

VOJNYICEV: Kit kell megmenteni? Itt legfeljebb engem kell megmenteni... Ők nagyon is jól vannak. *(sóhajt)*

ANNA PETROVNA: Ez a te logikád! Pedig nem téged, őket kell megmenteni! Platonov nem szerelmes Szofjába! Tudod? Elcsábította, ugyanúgy, ahogy annak idején te elcsábítottad azt a buta német lányt! Nem szerelmes belé! Biztos lehetsz benne! Mit mondott neked Szofja? Most miért hallgatsz?

VOJNYICEV: Szofja mondta, hogy Platonov szeretője.

ANNA PETROVNA: A bolondja, nem a szeretője! Hallgass már! Lehet, hogy még helyre lehet hozni... Platonov képes, és egy csókból, vagy egy kézszorításból is nagy ügyet csinál... Komolyabb dologig még nem jutottak el! Ebben biztos vagyok...

VOJNYICEV: De eljutottak!

ANNA PETROVNA: Nem értesz te semmit!

Grekoval jön be

Ötödik jelenet

Vojnyicev, Anna Petrovna, Grekova

GREKOVA: *(bejön)* Hát itt vannak! Jó napot! *(kezet nyújt Anna Petrovnának)* Jó napot, Szergej Pavlovics! Bocsánat, azt hiszem megzavartam magukat... A nem várt vendég rosszabb, mint... rosszabb, mint a... Hogy is van ez? Rosszabb, mint a tatárjárás, ja, igen... Csak egy percre jöttem... Elképzelni sem tudják! *(nevet)* Most megmutatom önnek, Anna Petrovna... Bocsánat, Szergej Pavlovics, de most egy kicsit titkolózni fogunk... *(félre vonja Anna Petrovnát)* Olvassa... *(odaad neki egy papírost)* Tegnap kaptam... Olvassa csak!

ANNA PETROVNA: *(átfutja az írást)* Á...

GREKOVA: Én, tudja, bíróságra vittem a dolgot... *(Anna Petrovna mellére hajtja a fejét)* Küldjön utána, Anna Petrovna! Hadd jöjjön vissza!

ANNA PETROVNA: Miért jó az magának?

GREKOVA: Szeretném látni, milyen az arca... Mi van most az arcára írva? Küldjön utána! Könyörgök! Csak két szót akarok neki mondani... Nem tudja, mi tettem! Mit követtem el! Ne hallgatózzon, Szergej Pavlovics! *(suttog)* Elmentem a tanfelügyelőhöz... Mihail Vasziljicset a kérésemre áthelyezik... Mit tettem? *(sír)* Küldjön utána!... Ki tudta azt, hogy meg fogja írni ezt a levelet? Jaj, ha tudtam volna! Istenem... Szenvedek!

ANNA PETROVNA: Menjen kedvesem a könyvtárba! Mindjárt megyek én is, és megbeszéljük ezt... Most Szergej Pavloviccsal kell négyszemközt szót váltanom...

GREKOVA: A könyvtárba? Jó... De utána küld? Milyen lehet az arca ez után a levél után? Olvasta? Adja ide, elteszem! (*elteszi a levelet*) Édesem, kedvesem... kérem! Megyek... de küldjön utána! Ne hallgatózzon, Szergej Pavlovics! Beszéljünk németül, Anna Petrovna! Schicken Sie, meine Liebe!

ANNA PETROVNA: Jó, jó... Csak menjen már!

GREKOVA: Rendben...(gyorsan megcsókolja az arcát) Ne haragudjon rám, drágaságom! Én... én... szenvedek! El sem tudja képzelni, mennyire! Megyek, Szergej Pavlovics! Folytassák nyugodtan a beszélgetést! (*kimegy*)

ANNA PETROVNA: Mindjárt mindent kiderítetek... Te csak fortogj! Lehet, hogy valahogy még helyre lehet hozni a házasságodat... Rémes történet! Ki gondolta volna!? Mindjárt beszélek Szofjával! Alaposan kifaggatom... Te félrebeszélés mindenféle hülyeséget... De nem is! (*a kezébe temeti az arcát*) Nem, nem...

VOJNYICEV: Nem! Nem beszélek félre!

ANNA PETROVNA: Nem, mégis csak beszélek vele... Aztán beszélni fogok Platonovval is...

VOJNYICEV: Tessék, csak beszéljen vele! Teljesen fölösleges! (*leül az asztalhoz*) Utazzunk el innen! Úgyszincs remény! Egy szalmaszál sincs, amibe bele lehetne kapaszkodni...

ANNA PETROVNA: Mindjárt kiderítem... Te csak ülj és sírdogálj! Feküdj le aludni, ember! Hol van Szofja?

VOJNYICEV: Gondolom, a szobájában...

Anna Petrovna kimegy

Hatodik jelenet

Vojnyicev, később Platonov

VOJNYICEV: Micsoda kín! Meddig fog ez így tartani? Holnap is, holnapután is, egy hét múlva, egy hónap múlva, egy év múlva... Nincs vége a szenvedésnek! Főbe kell lőni magam.

PLATONOV: *(bejön, a keze felkötve)* Itt ül... Úgy nézem, sír...

Szünet

Béke legyen a lelkeddel, szegény barátom! *(odamegy Vojnyicevhez)* Könyörgök, hallgass meg! Nem azért jöttem, hogy felmentést kérjek... Nem én, és nem is te vagyunk azok, akik ítélkezhetnek fölöttem... Kérni jöttem, de nem magamért, hanem teérted... Gyűlölj, vess meg, gondolj rólam, amit akarsz, de... ne öld meg magad! Most nem is a revolverről beszélek... hanem... Neked gyöngé az egészséged... megöl a bánat... Én gyilkolom meg magam, nem te! Akarod, hogy meghaljak? Akarod, hogy ne éljek többet?

Szünet

VOJNYICEV: Nem akarok semmit.

Anna Petrovna bejön

Hetedik jelenet

Vojnyicev, Platonov és Anna Petrovna

ANNA PETROVNA: Itt van?! *(lassan odamegy Platonovhoz)* Igaz ez, Platonov?

PLATONOV: Igaz.

ANNA PETROVNA: És még van képe... van képe ilyen hidegvérrel beszélni róla. Igaz... Aljas fráter, hiszen tudta, hogy ez milyen aljas, utolsó dolog!

PLATONOV: Aljas fráter... Nem lehetne valamivel udvariasabban? Nem tudtam semmit! Csak azt az egyet tudtam, és tudom az egész históriából, hogy soha nem akartam, ennyi, de még ezred annyi fájdalmat sem okozni neki, mint amennyire szenved!

ANNA PETROVNA: Ezen kívül, jó lenne, ha azt is tudná barátom, hogy egy ember felesége, nem kell, és nem lehet, hogy egy másik ember játékszere legyen. *(kiabál)* Nem is szereti őt! Csak unatkozott!

VOJNYICEV: Kérdezze meg tőle, *maman*, miért jött ide?

ANNA PETROVNA: Ez aljasság! Aljas dolog játszani az emberekkel! Éppen olyan élőlények azok is, mint maga, nagyokos!

VOJNYICEV: (*felugrik*) Idejött! Pofátlanság! Minek jött ide? Jól tudom, miért jött ide, úgyhogy nem tud meglepni, vagy megdöbbeneni minket a hangzatos frázisaival!

PLATONOV: Ki az a „minket”?

VOJNYICEV: Már tudom, mennyit érnek a hangzatos frázisai! Hagyjon engem békén! Ha azért jött, hogy szavak özönével váltsa meg a bűnét, akkor tudja meg, hogy a bűnöket nem lehet szóvirágokkal megváltani!

PLATONOV: Jó, nem lehet szóvirágokkal megváltani a bűnöket, de dühös kiabálással meg bebizonyítani nem lehet – úgy rémlik, már mondtam, hogy főbe lövöm magam, nem?

VOJNYICEV: Nem így egyenlítik ki a bűnt! Nem szavakkal, amelyeknek már nem hiszek! Hidegen hagynak a szavai! Így váltja meg a bűneit egy igaz, orosz ember! (*kimutat az ablakon*)

PLATONOV: Mi van ott?

VOJNYICEV: Ott, a kút mellett fekszik valaki, aki megváltotta a bűneit!

PLATONOV: Láttam... De maga minek szónokol, Szergej Pavlovics? Azt hittem, éppen nagy bánata van... Teljesen átadta magát a bánatnak, és mégis itt bohóckodik? Mire véljem ezt: őszintétlenség, vagy... szimpla hülyeség?

VOJNYICEV: *Maman*, kérdezze meg tőle, minek jött ide?

ANNA PETROVNA: Mit akar itt, Platonov?

PLATONOV: Kérdezze meg maga, miért kell ezzel a *maman*-t fárasztania? Mindennek vége! Elment a felesége – mindennek vége, nem maradt semmi! A csodás Szofi, aki olyan, mint a májusi nap, az ideál, aki kitakart minden más ideát! A férfi nő nélkül, mint a mozdony gőz nélkül! Oda az egész élet, elszállt a gőz! Mindennek vége! A becsületnek, az emberi méltóságnak, az arisztokratikus tartásnak annyi! Itt a vég!

VOJNYICEV: Ezt nem hallgatom! Szálljon le rólam!

PLATONOV: Hát persze! Ne sérted, Vojnyicev. Nem azért jöttem, hogy sértedessenek! A szerencsétlenséged nem jogosít fel, hogy a sárba tiporj! Én is ember vagyok, bánj velem úgy, mint egy emberrel. Boldogtalan vagy, jó, de sehol nincs a boldogtalanságod azokhoz a kínokhoz képest, amiket a távozásod óta átélek. Borzalmas éjszakám volt, Vojnyicev, miután elmentél. Esküszöm maguknak, tisztelt filantrópok, hogy a szerencsétlenségük az én kínjaim árnyékáig sem ér fel.

ANNA PETROVNA: Az lehet, de kinek mi köze a maga éjszakájához, és a maga kínjaihoz?

PLATONOV: Magának sincs köze?

ANNA PETROVNA: Biztosíthatom, hogy nincs!

PLATONOV: Igen? Ne hazudjon, Anna Petrovna! *(sóhaj)* Persze lehet, hogy a maga szempontjából igaza van... Lehetséges... De akkor hol találok embereket? Kihez menjek? *(kezébe temeti az arcát)* Hol vannak az emberek? Senki nem ért meg... Nem értenek! Ki ért meg? Ostobák, kegyetlenek, szívtelenek...

VOJNYICEV: Nem, én értem! Megértettem! Nem áll jól önnek, kedves utam, egykori barátom ez az önsajnálat! Értem én magát! Maga egy ravasz gazember! Az!

PLATONOV: Megbocsátom neked, amit mondtál, mert ostoba vagy! De vigyázz magadra, többet ne szólalj meg! *(Anna Petrovnához)* Maga meg mit lábatlankodik itt? Rajong a nagy szenvedélyekért? Kíváncsiskodik? Semmi keresnivalója itt! Nincs szükség tanúkra!

ANNA PETROVNA: Magának nincs itt semmi keresnivalója! Pimaszság! Szétrondíteni, szétmocskolni, szétgyalázni mindent, aztán idejönni a kínjait panaszolni! Milyen delikát! Különb... elnézést! Ha nem akar ennél különbet is hallani, akkor távozzon! Legyen szíves!

VOJNYICEV: *(felugrik)* Mit akar ez még tőlem, nem értem! Mit akarsz, mit vársz tőlem? Nem értem!

PLATONOV: Azt látom, hogy nem érti... Annak van igaza, aki bánatában nem az emberekhez megy, hanem a kocsmába! Ezerszer több igaza! (*az ajtó felé megy*)
Már sajnálom, hogy szóba álltam magával, hogy megalázkodtam... Én vagyok egy idióta, mert azt hittem, rendes ember... pedig ugyanolyan... vadember, durva, faragatlan paraszt... (*bevágja maga mögött az ajtót, és elmegy*)

ANNA PETROVNA: (*a kezét tördeli*) Micsoda ocsmány beszéd... Kérlek, azonnal menj utána, és mondd meg neki, hogy... mondd neki, hogy...

VOJNYICEV: Mit mondhatnék neki?

ANNA PETROVNA: Majd kitalálok, mit kell mondani... valamit. Fuss, *Sergelle*! Könyörgök! Ez az ember jó szándékkal jött ide! Meg kellett volna értened őt, de te kegyetlenül bántál vele. Fuss, édesem!

VOJNYICEV: Nem tudok. Hagyjon békén!

ANNA PETROVNA: De hát nem csak ő bűnös egyedül! *Sergelle*, mind bűnösök vagyunk! Mindannyiunknak vannak szenvedélyei és mindenki gyenge... Fuss! Mondj valamit, amitől megbékül! Mutasd meg neki, hogy ember vagy! Könyörgök... kérlek! Na! Fuss!

VOJNYICEV: Megőrülök...

ANNA PETROVNA: Örülj meg nyugodtan, de ne merészed sértegetni az embereket! Jaj... fuss már, az isten szerelmére! (*sír*) Szergej!

VOJNYICEV: Hagyjon engem, mamanan!

ANNA PETROVNA: Akkor megyek én... Miért ne mennék én magam? Majd én magam...

PLATONOV: (*belép*) Jaj! (*leül a díványra*)

Vojnyicev feláll

ANNA PETROVNA: (*félre*) Mi van vele?

Szünet

PLATONOV: Fáj a karom... Éhesebb vagyok, mint egy éhes kutya... Fázom... ráz a hideg... Úgy fáj! Értsék már meg: nagyon fáj! Tönkremegy az életem! Mit akarnak tőlem? Mi kell még? Nem volt elég ez a borzalmas éjszaka?

VOJNYICEV: *(odamegy Platonovhoz)* Mihail Vasziljevics, bocsássunk meg egymásnak... Én... Meg kell értenie a helyzetemet... Váljunk el úgy, ahogy illik...

Szünet

Megbocsátok... Becsületszavamra, megbocsátok! És ha elfelejthetnék mindent, olyan boldog volnék, mint még soha! Ne bántsuk egymást!

PLATONOV: Igen.

Szünet

Nem, megakadtak a csavarok... Tönkrement a gépezet. Iszonyú álmos vagyok, leragad a szemem, de annyi erőm nincs, hogy elaludjak... Békülök, bocsánatot kérek, bűnös vagyok, hallgatok... Csinálják, ahogy tudják, és higgyék azt, hogy tudják...

*Vojnyicev otthagyja Platonovot,
és leül az asztalhoz*

PLATONOV: Akkor se megyek el innen, ha rám gyújtják a házat! Akinek kellemetlen a jelenlétem, az kimehet a szobából... *(le akar feküdni)* Kérek valami meleget... Nem ételt, takarót... Nem megyek haza... Esik odakint... Itt fekszem le.

ANNA PETROVNA: *(odamegy Platonovhoz)* Menjen haza! Mihail Vasziljics! Átküldöm, vagy átviszem, amire szüksége van. *(megérinti a vállát)* Menjen! Menjen haza!

PLATONOV: Akinek kellemetlen a jelenlétem, kimehet ebből a szobából... Adjanak egy kis vizet! Szomjas vagyok.

Anna Petrovna odaadja neki a kancsót

(Platonov a kancsóból iszik) Beteg vagyok... Nagyon beteg vagyok, édes asszonyom!

ANNA PETROVNA: Menjen haza!... *(Platonov homlokára teszi a kezét)* Forró a homloka... Menjen haza... Elküldök Trileckijért.

PLATONOV: *(halkan)* Rosszul vagyok, méltóságám! Rosszul... rosszul...

ANNA PETROVNA: És nekem mi közöm? Menjen már! Kérem! Akármilyen van, magának el kell innen mennie! Hallja?

Belép Szofja Jegorovna

Nyolcadik jelenet

Voltak, Szofja Jegorovna

SZOFJA JEGOROVNA: *(belép)* Tegye meg, hogy visszaveszi a pénzét! Mire ez a nagylelkűség? Azt hiszem, megmondtam már, hogy... *(meglátja Platonovot)* Maga... itt?! Mit keres itt?

Szünet

Ez különös... Mit csinál maga itt?

PLATONOV: Már mint én?

SZOFJA JEGOROVNA: Igen, maga!

ANNA PETROVNA: Menjünk ki, Szergej! *(kimegy, de egy perc múlva lábujjhegyen visszajön és leül a sarokban)*

PLATONOV: Mindennek vége, Szofja!

SZOFJA JEGOROVNA: Mi van?

PLATONOV: Ez van... Majd később beszélünk.

SZOFJA JEGOROVNA: Mihail Vasziljics! Mi az, hogy... vége?

PLATONOV: Nem akarok semmit, sem szerelmet, sem gyűlöletet, csak azt, hogy hagyjanak végre békén! Beszélni sincs kedvem... Annyira elegendem van... Kérem...

SZOFJA JEGOROVNA: Mit beszél ez?

PLATONOV: Azt mondom, elegendem van. Nem akarok új életet. Már a régivel sem tudok mit kezdeni... Nem akarok semmit!

SZOFJA JEGOROVNA: (*megvonja a vállát*) Nem értem...

PLATONOV: Nem érti? Vége a viszonyunknak, az van...

SZOFJA JEGOROVNA: Nem utazunk, vagy mi?

PLATONOV: Nem kell mindjárt elsápadni, Szofja... izé... Szofja Jegorovna!

SZOFJA JEGOROVNA: Most aljaskodik?

PLATONOV: Nagyon úgy néz ki...

SZOFJA JEGOROVNA: Maga aljas! (*sír*)

PLATONOV: Tudom... Már vagy százszor hallottam... Nem beszélhetnénk később... tanúk nélkül...

Szofja Jegorovna zokog

Ha végre elmennének a szobáikba! A bajban a legfölslegesebb dolog a könny! Ennek így kellett történni, és így is történt... A természetnek törvényei vannak, az életünknek meg... logikája.... És ez így volt logikus...

Szünet

SZOFJA JEGOROVNA: (*zokog*) Hogy jövök én ide? Mi közöm nekem, mi köze az életemnek, amit maga elvett, ahhoz, hogy maga most ráunt? Hogy jövök én ide? Többé már nem szeret?

PLATONOV: Vigasztalódjon valamivel... esetleg azzal, hogy ez a botrány jó tanulság lesz a jövőre nézve...?

SZOFJA JEGOROVNA: Ez nem tanulság, hanem kivégzés! Ezt meri mondani? Micsoda aljasság!

PLATONOV: Most minek ez a sírás? Jaj, hogy ezt az egészet mennyire... utálom! (*kiabál*) Beteg vagyok!

SZOFJA JEGOROVNA: Esküdözött, könyörgött, ő kezdte, és ide jutottunk! Megutált? Csak két hétre kellettem magának? Gyűlölöm! Látni sem bírom! Takarodjon innen! *(még erősebben zokog)*

ANNA PETROVNA: Platonov...

PLATONOV: Hm?

ANNA PETROVNA: Menjen innen!

Platonov feláll, és lassan az ajtó felé megy

SZOFJA JEGOROVNA: Várjon... Ne menjen! Maga... tényleg? Lehet, hogy maga részeg... Üljön le, gondolja át! *(megragadja a vállát)*

PLATONOV: Már ültem és átgondoltam. Jobb, ha megszabadul tőlem, Szofja Jegorovna! Nem én vagyok a maga embere! Olyan régóta rohadok, már olyan régóta csak egy csontváz a lelkem, hogy engem már nem lehet feltámasztani! Inkább el kéne temetni, jó messze, hogy ne mérgezzem a levegőt! Higgyen nekem, még most utoljára!

SZOFJA JEGOROVNA: *(a kezét tördeli)*: És én mihez kezdjek? Mit csináljak? Mondja meg, mit! Meg fogok halni! Nem élem túl ezt az aljasságot! Öt percet sem akarok így élni! Öngyilkos leszek... *(leül egy karosszékre, amelyik a szoba sarkában áll)* Mit művel velem? *(hisztériázik)*

VOJNYICEV: *(odamegy Szofja Jegorovnához)* Szofi!

ANNA PETROVNA: Mi az isten folyik itt! Nyugodjon meg, Szofi! Adj neki vizet, Szergej!

VOJNYICEV: Szofi! Ne gyilkolja magát... Hagyja abba! *(Platonovnak)* Mire vár még itt, Mihail Vasziljics? Menjen innen, az isten szerelmére!

ANNA PETROVNA: Elég, Szofi, elég! Hagyja abba!

PLATONOV: *(odamegy Szofja Jegorovnához)* : Na, mi van? Áá... *(gyorsan odébb megy)* Ez hülyeség!

SZOFJA JEGOROVNA: Menjen tőlem! Mindenki! Nincs szükségem a segítségükre! (*Anna Petrovnának*) Menjen innen! Utálom magát! Tudom, kinek köszönhetem ezt az egészséget! De ezt megkeserüli!

ANNA PETROVNA: Csss... Nem illik fenyegetőzni...

SZOFJA JEGOROVNA: (*zokog*) Ha a maga romlottsága nem hatna így rá, nem csinálná most ezt velem! (*zokog*) Hagyjanak! (*Vojnyicevnek*) Maga, maga is menjen innen!

Vojnyicev az asztalhoz megy és a karjára hajtja a fejét

ANNA PETROVNA: (*Platonovnak*) Nem hallotta, hogy menjen innen! Ma olyan, mint egy komplett idióta! Mit akar még?

PLATONOV: (*befogja a fülét*) De hová mehetnék? Teljesen elgémberedtem a hidegtől... (*az ajtó felé megy*) Csak vinne már el az ördög, minél előbb...

Bejön Trileckij

Kilencedik jelenet

Voltak, Trileckij

TRILECKIJ: (*az ajtóban*) Adok én neked olyan bejelentést, hogy az anyád sem ismer rád!

JAKOV HANGJA: De az úr megparancsolta...

TRILECKIJ: Akkor menj és csókolózz össze az úrral! Ugyanolyan kretén, mint te! (*bejön*) Hát itt sincs? (*lerogy a kanapéra*) Rémes! Ez... ez... ez... (*felugrik*) Á! (*Platonovnak*) Mindjárt vége a tragédiának, te tragédia-szerző! Mindjárt vége!

PLATONOV: Mit akarsz?

TRILECKIJ: Hát itt múlatod az időt? Itt lófrálsz, te szerencsétlen? Hát nem szégyelled magad, nincs büntudatod? ! Filozofálgatsz itt? Osztod az észet?

PLATONOV: Beszélj normálisan, Nyikoláj! Mit akarsz?

TRILECKIJ: Ez aljasság! *(leül, kezébe temeti az arcát)* Micsoda szerencsétlenség, micsoda szerencsétlenség! De ki gondolta volna?

PLATONOV: Mi történt?

TRILECKIJ: Hogy mi történt? Hát nem tudod? Nem a te dolgod, mi? Erre nem érsz rá!

ANNA PETROVNA: Nyikoláj Ivanovics!

PLATONOV: Szásával van valami? Mondd már, Nyikoláj! Már csak ez hiányzott! Mi van vele?

TRILECKIJ: Gyufát ivott!

PLATONOV: Mit beszélsz?

TRILECKIJ: *(kiabál)* Gyufát ivott! *(felugrik)* Nesze, olvasd! Olvasd! *(a szeme elé tart egy papirost)* Olvasd, te nagy filozófus!

PLATONOV: *(olvassa)*: „Öngyilkosért imádkozni bűn, de azért ti imádkoztatok értem. Fájdalmamban lettem öngyilkos. Misa, szeresd Kolját és a bátyámat, ahogy én szeretlek téged. Ne hagyd magára az apámat. Élj tisztességesen. Kolja, áldjon meg az isten, ahogy én is megáldalak, anyai áldásommal. Bocsássatok meg nekem, bűnösnek. Misa komódjának kulcsa, a gyapjúruha zsebében van”.... Édes kincsem! Bűnös! Még hogy ő bűnös! Már csak ez hiányzott. *(a fejéhez kap)* Megmérgezte magát...

Szünet

Szása mérgezte magát... Hol van most? Figyelj! Odamegyek hozzá! *(letépi kezéről a kötést)* És...és feltámasztom!

TRILECKIJ: *(arccal lefelé a díványra fekszik)* Feltámasztod? – nem kellett volna megölni!

PLATONOV: Megölni... Te eszement, miért mondd... ezt a szót? Tényleg én öltem meg? Hát tényleg... tényleg akartam volna a halálát? *(sír)* Megmérgezte magát... Már csak ez hiányzott, hogy végképp átmenjen rajtam a kerék, mint egy kutyán! Ha ez büntetés, akkor... *(az öklét rázza)* kegyetlen, igazságtalan büntetés!

Nem, ez több mint amit el tudok viselni! De miért? Jó, bűnös vagyok, és mondjuk, aljas is... de azért még egy élőlény vagyok!

Szünet

Most nézzenek mind rám! Nézzék csak! Hogy tetszik?

TRILECKIJ: (*felugrik*) Igen, igen, igen... mindjárt elsírjuk magunkat... Sírni azt tudsz... Jól meg kéne téged verni! Vedd a kalapod! Megyünk! A férj! Jó kis férj! Elpusztít egy asszonyt, csak úgy, semmiért! Idáig juttatja! Ezek meg még marasztalnak! Tetszik nekik ez az úr! Olyan eredeti ember, izgalmas személyiség, nemes bánattal az arcán! Az egykori szépsége nyomaival! Gyerünk csak! Nézd meg, mit műveltél, te izgalmas, eredeti személyiség!

PLATONOV: Ne beszélj, ne beszélj... nem kell ennyi szó!

TRILECKIJ: Az a te szerencséd, te hóhér, hogy ma hajnalban hazaugrottam! Mi lett volna, ha nem megyek haza, ha nem én találom meg? Meghalt volna! Fel tudod ezt fogni, vagy nem? Csak mert általában mindent fel tudsz fogni, kivéve a legegyszerűbb dolgokat! Ó, hogy akkor mit kaptál volna tőlem! Nem esett volna meg a szívem a siralmas pofádon! Ha kevesebbet jártatnád azt a megátalkodott szádát, és inkább figyelnél másokra, ez a szerencsétlenség nem történt volna meg! Tíz ilyen magadfajta nagy bölcsért sem adnám a húgomat! Na, gyerünk!

VOJNYICEV: Ne kiabáljon! Jaj... de elegendő van mindenkiből...

TRILECKIJ: Gyerünk!

PLATONOV: Állj már meg... akkor... azt mondod, nem halt meg?

TRILECKIJ: Azt szeretnéd, ha meghalt volna?

PLATONOV: (*felkiált*) : Nem tudom felfogni... Nem halt meg? (*megöleli Trileckijt*) É! (*kacag*) É!

ANNA PETROVNA: Nem értem... Trileckij, szíveskedjen elmondani értelmesen! Ezek itt ma mind feltűnően ostobák! Mit jelentsen ez a levél?

TRILECKIJ: Szása megírta ezt a levelet, és... Ha én nem vagyok, nem élte volna túl... De most súlyos beteg. Nem tudom, kibírja-e a szervezete... Ó, de ha meghal, akkor... Szállj le rólam, kérlek!

PLATONOV: Hogy megijesztettél! Istenem! Még él! És te mentetted meg az életét? Kedvesem! *(megcsókolja Trileckijt)* Drágaságom! *(kacag)* Eddig nem hittem az orvostudományban, de most még benned is hiszek! Hogy van most? Gyenge? Beteg? Mi majd meggyógyítjuk!

TRILECKIJ: Még nem biztos, hogy kibírja!

PLATONOV: Kibírja! Ha meg nem bírja, elbírom én! Miért nem mondtad rögtön, hogy él? Anna Petrovna! Drága asszony! Csak egy pohár hideg vizet, és minden rendben! Elnézést kérek önöktől! Anna Petrovna! ... Megőrülök! *(csókolja Anna Petrovna kezét)* Szása él... vizet, vizet... drágaságom!

*Anna Petrovna kimegy az üres kancsóval,
és egy perc múlva visszajön a vízzel*

(Trileckijnek) Menjünk hozzá! Lábra állítjuk, Szását, lábra állítjuk! Ha kell, felforgatjuk az egész orvostudományt, Hippokratésztől, Trileckijig. Mindent a feje tetejére állítunk! Hát ki éljen ezen a földön, ha nem ő? Gyerünk! De nem... várj egy kicsit! Szédülök... nagyon beteg vagyok... Várj csak... *(leül a díványra)* Kifújom magam, és mehetünk... Szása nagyon legyengült?

TRILECKIJ: Igen, nagyon... Hogy megőrültél! Csak tudnám, minek örültél meg ennyire!

ANNA PETROVNA: Én is megijedtem. Értelmesebben kell beszélni! Igyon! *(vizet ad Platonovnak)*

PLATONOV: *(mohón iszik)* Köszönöm, jóságos asszonyom! Gazember vagyok, nem hétköznapi gazember! *(Trileckijnek)* Ülj ide mellém! *(Trileckij leül)* Te is teljesen el vagy gyötörve... Köszönöm, barátom. Sokat vett be?

TRILECKIJ: Eleget ahhoz, hogy átkerüljön a másvilágra.

PLATONOV: Micsoda egy kis... na, de hála istennek. Fáj a karom. Adjatok még vizet. Én is nagyon beteg vagyok, Nyikoláj! Alig bírom a fejemet a nyakamon megtartani... Lehet, hogy mindjárt le is esik... Biztos lázrohamom lesz... Kis

katonák ugrálnak a szemem előtt, karton egyenruhában, hegyes sapkában, így ugrabugrálnak a szemem előtt... Minden sárga meg zöld... Adjál egy kis *chinini sulphurici-t*...

TRILECKIJ: Adok én neked száz forró kis nyakleves!

PLATONOV: (*nevet*) Tréfálj, csak tréfálj... Látod, néha azért nevetek a szellemességeiden. Te a sógorom, vagy a komám vagy? Úristen, de beteg vagyok! Elképzelni sem tudod, milyen beteg vagyok!

TRILECKIJ: megfogja a pulzusát

ANNA PETROVNA: (*halkan Trileckijnek*) Vigye el innen, Nyikoláj Ivanics! Ma elmegyek magukhoz, és beszélek Alekszandra Ivanovnával. Hogy ijeszthetett ennyire ránk? Válságos az állapota?

TRILECKIJ: Még nem mondhatok semmit. Nem sikerült megmérgeznie magát, de egyébként... semmi jó!

PLATONOV: Mit adott neki?

TRILECKIJ: Amit kellett. (*feláll*) Menjünk!

PLATONOV: És most, a tábornoknének mit adott?

TRILECKIJ: Félrebeszélisz... Menjünk!

PLATONOV: Menjünk... (*feláll*) Szergej Pavlovics! Hagyd már! (*leül*) Hagyd! Minek szomorkodsz? Mintha ellopták volna a napot a föld fölül! Hiszen te is tanultál valaha filozófiát! Légy olyan, mint Szókratész! Na? Szergej Pavlovics! (*halkan*) Magam sem tudom, mit beszélek...

TRILECKIJ: (*a fejére teszi a kezét*) Na, még betegedj meg te is! Persze a lelkiismereted megtisztításához nem árt egy kis betegség!

ANNA PETROVNA: Platonov, menjen isten hírével! Küldjenek a városba még egy orvosért... Nem ártana egy konzílium... Inkább majd én elküldetek érte, ne törődjenek ezzel... Nyugtassák meg Alekszandra Ivanovná!

PLATONOV: Anna Petrovna, magának egy kis zongora mászik a mellén! Nagyon vicces! *(nevet)* Nagyon vicces! Gyere, Nyikoláj, játssz valamit rajta!... *(hahotázik)* Nagyon vicces! Beteg vagyok, Nyikoláj... komolyan mondom... nem tréfálok... menjünk!

Bejön Ivan Ivanovics

Beteg vagyok, Nyikoláj! Mit csináljak, hogy ne legyen ilyen száraz a szám? Menjünk... Azt hiszem, kalap nélkül jöttem... *(leül)* Keresd meg a kalapom!

Tizedik jelenet

Voltak és Ivan Ivanovics

IVAN IVANOVICS: *(köntösben van, zilált)* Az én Szásám! *(sír)*

TRILECKIJ: Már csak te hiányoztál ide, meg a könnyeid! Menj innen! Minek szaladtál ide?

IVAN IVANOVICS: Szása haldoklik! Gyónni akar! Félek, félek... Jaj, nagyon félek! *(odamegy Platonovhoz)* Misenyka! Istenre és az összes szentekre kérlek! Te drága, okos, nagyszerű, becsületes ember! Menj, és mondd meg neki, hogy szereted! Hagyd a fenébe ezeket a piszkos viszonyokat! Térden állva könyörgök neked! Hát haldoklik! Egyedül ő van nekem... csak ő! Ha meghal... én is elpusztulok! Elpusztulok simán, bűnbánat nélkül! Mondd meg neki, hogy szereted, és a feleségednek tartod! Nyugtasd meg, Krisztusra kérlek! Misenyka! Ez csak olyan kegyes hazugság... Isten látja, hogy nem hazudsz, hanem csak meg akarsz menteni egy szeretett embert! Menjünk oda, kérlek szépen! Tedd meg nekem, öregembernek, ezt a szívességet, Krisztus nevére kérlek! Százszorosan jutalmaz meg érte majd az úr! Reszketek egészen, reszketek a félelemtől!

PLATONOV: Már volt ideje becsiccsenteni, ezredes? *(nevet)* Ha majd meggyógyítottuk Szását, iszunk egyet! Jaj, de szomjas vagyok!

IVAN IVANOVICS: Menjünk oda, te legnagyobb... legigazságosabb! Mondj neki két szót, és Szása meg van mentve! Nem használnak a gyógyszerek, amikor a lelki pszichéje kínlódik!

TRILECKIJ: Menj ki egy percre, apa! *(a karjánál fogva vezeti az apját)* Ki mondta neked, hogy meghal? Honnan vetted ezt? Nincs életveszélyben! Várj a másik szobában. Mindjárt elmegyünk hozzá, együtt. Szégyellhetéd magad, ilyen állapotban berontani egy idegen házba!

IVAN IVANOVICS: *(Anna Petrovnának)* Maga a bűnös, Diána! Isten nem bocsát meg! Misa még fiatalember, tapasztalatlan...

TRILECKIJ *(kituszkolja a másik szobába)* Ott várj! *(Platonovhoz)* Méltóztat elindulni?

PLATONOV: Szörnyen beteg vagyok... Beteg vagyok, Nyikoláj!

TRILECKIJ: Méltóztat végre elindulni, kérdem, avagy sem?

PLATONOV: *(felemelkedik)* Nem kell ennyi szó... Mit csináljak, hogy ne legyen ilyen száraz a szám? Menjünk... Azt hiszem, kalap nélkül jöttem... *(leül)* Keresd meg a kalapom!

SZOFJA JEGOROVNA: Ezt előre kellett volna tudnia. Odaadtam neki magam, anélkül, hogy bármit is kérdeztem volna... Pedig tudtam, hogy ezzel megölöm a férjemet, de őerte... semmi nem állíthatott meg! *(feláll, és odamegy Platonovhoz)* Mit művelt maga velem? *(zokog)*

TRILECKIJ: *(a fejéhez kap)* Atyavilág! *(járkál a színen)*

ANNA PETROVNA: Nyugodjon meg, Szofi! Ez most nem az a pillanat... beteg.

SZOFJA JEGOROVNA: Hát szabad-e, emberséges-e így gúnyt űzni egy másik ember egész életéből? *(leül Platonov mellé)* Hiszen az egész életem tönkrement... Már nem élek... Mentsen meg, Platonov! Még nem késő! Platonov, még nem késő
Szünet

ANNA PETROVNA: *(sír)*: Szofi... mit akar? Később még lesz alkalom... Mit mondhatna most magának? Hát nem hallotta? Nem hallotta?

SZOFJA JEGOROVNA: Platonov... utoljára kérem *(zokog)* Nem?

Platonov elhúzódik tőle

Nem kell... jól van... *(térdre esik)* Platonov!

ANNA PETROVNA: Ez már sok, Szofi! Ne merészeljen így viselkedni! Senki nem ér annyit, hogy... térdén állva... *(felemeli, és leülteti)* Maga... nő léte!

SZOFJA JEGOROVNA: *(zokog)*: Mondja meg neki... beszélje rá...

ANNA PETROVNA: Szedje össze magát ... Kell, hogy legyen... tartása... Maga, nő! Na... elég már! Menjen a szobájába!

Szünet

Menjen, és feküdjön le. *(Trileckijnek)* Nyikoláj Ivanovics! Mit csináljunk Szofival?

TRILECKIJ: Erről a drágalátos Misenykát kell megkérdezni! *(járkál a színen)*

ANNA PETROVNA: Segítsenek ágyba fektetni! Szergej! Nyikoláj Ivanovics! Segítsenek már végre!

Vojnyicev feláll, és odamegy Szofja Jegorovnához

TRILECKIJ: Fektessek le. Nyugtatóra van szüksége.

ANNA PETROVNA: Mondjuk, nekem sem ártana, egy kis kloroform... *(Vojnyicevnek)* Légy már férfi, Szergej! Legalább te légy észnél! Én se vagyok sokkal jobban, mégis... állok a lábamon... Jöjjön, Szofi! Még pocsekább lett ez a nap, mint amilyenek kinézett...

Vezetik Szofja Jegorovnát

Szedd össze magad, Sergelle! Emberek vagyunk!

VOJNYICEV: Próbálok, maman... Igyekszem...

TRILECKIJ: Ne búslakodj, Szergej barátom! Ezt is kibírjuk valahogy! Nem te vagy az első, meg nem is az utolsó!

VOJNYICEV: Igyekszem... Igen, igyekszem...

Kimennek

Tizenegyedik jelenet

Platonov, később Grekova

PLATONOV: *(egyedül)* Nyikoláj, cigarettát kérek, meg vizet! *(körülnéz)* Nincsenek itt? El kell indulni...

Szünet

Elpusztítottam, megöltem ezeket a gyenge nőket, akik semmiben nem vétkesek... Nem is lenne baj, ha valahogy másképp gyilkoltam volna meg őket, valami irtózatosszerű szervenélből, olyan jó, spanyolosan, de én csak így... ilyen bután... oroszosan... *(legyez az arca előtt)* Legyek ... rajokban... Hallucinálni kezdek, ezek szerint... *(eltakarja az arcát)* Szégyen, égető szégyen... Annyira szégyellem, hogy fáj! *(felkel)* Éhes voltam, fáztam, kimerültem, elvesztem, kifogytam a hazugságból, idejöttem, ebbe a házba... Beengedtek egy meleg sarokba, betakartak, dédelgettek, mint ahogy senkit... Szépen fizettem érte! Beteg vagyok... Rosszul érzem magam... öngyilkos leszek... *(odamegy az asztalhoz)* Teljes az arsenál, lehet válogatni... *(felvesz egy revolvert)* Hamlet az álomképektől félt... Én pedig... az élettől félek! *(a halántékához emeli a revolvert)* Finita la commedia! Egy okos gazfickóval kevesebb! Bocsásd meg isten a vétkeimet!

Szünet

Na? Szóval mindjárt itt a vég... Most már fájhatsz karom, kedvedre...

Szünet

Nincs erőm! *(leteszi a revolvert az asztalra)* Élni szeretnék... *(leül a díványra)* Élni szeretnék... *(jön Grekova)* Szomjas vagyok... Hol van Trileckij? *(meglátja Grekovát)* Ez meg ki? Á-á-á... *(nevet)* Ádáz ellenségem... Megyünk holnap a bíróságra?

Szünet

GREKOVA: Természetesen, a levele után nem vagyunk többé ellenségek.

PLATONOV: Teljesen mindegy. Nincs itt víz?

GREKOVA: Vizet kér? Mi van magával?

PLATONOV: Beteg vagyok.... lázrohamom lesz... Tetszett, amit tett. Okos. De még okosabb lett volna, ha egyáltalán nem kezd velem... Főbe akartam lőni magam... *(nevet)* Nem sikerült... Az életöszton... Az ész egyet mond, de a természet mást... Éles szemű lány! Ugye, milyen okos? *(megcsókolja a kezét)* Hideg a keze... Hallgasson ide... van kedve meghallgatni?

GREKOVA: Igen, igen, igen...

PLATONOV: Vegyen engem magához! Beteg vagyok, szomjazom, szörnyen szenvedek, elviselhetetlenül! Aludni szeretnék, de nincs hol lefeküdnöm... a pajta is jó lesz, csak legyen egy zug, víz, és... egy kis kinin. Kérem! *(a kezét nyújtja)*

GREKOVA: Menjünk! Boldogan!... Addig lakik nálam, amíg csak akar... Maga még nem is tudja, mit követtem el! Menjünk!

PLATONOV: *Merci*, okos kislány... Cigaretta, víz és egy ágy! Esik még odakint?

GREKOVA: Esik.

PLATONOV: Akkor esőben kell mennünk... Nem kezdünk itt pereskedni! Béke! *(Grekovát nézi)* Képzeldöm?

GREKOVA: Egyáltalán nem! Menjünk! Csukott kocsival jöttem.

PLATONOV: Milyen aranyos... miért pirultál el? Nem bántalak. Csak megcsókolom a hideg kis kezedet... *(megcsókolja, és maga felé húzza)*

GREKOVA: *(a térdére ül)*: Ne... nem való... *(feláll)* Menjünk... Különös az arca... Engedje el a kezem!

PLATONOV: Beteg vagyok. *(feláll)* Megyünk... Az arcoskáját... *(megcsókolja az arcát)*. Minden hátsó szándék nélkül. Nem bírom... Különben, hülyeség. Menjünk, Marja Jefimovna? Csak kérem, minél gyorsabban! Ezzel... ezzel a revolverrel akartam főbe lőni magam... Az arcoskáját... *(megcsókolja az arcát)* Képzeldöm, de azért látom az arcát... Szeretem az embereket! Mindenkit! Magát is szeretem... Az emberek voltak mindig a legdrágábbak számomra... Senkit nem akartam megbántani, és mindenkit megbántottam... mindenkit... *(a kezét csókolja)*

GREKOVA: Mindent értek... értem, milyen helyzetben van... Szofi... ugye?

PLATONOV: Szofi, Zizi, Mimi, Mása... Olyan sokan vagytok... Mindet szeretem... Amikor egyetemista voltam, volt, hogy a Színház téren... az utcalányoknak udvaroltam... Emberek a színházban, én meg a téren... Raiszát ki is váltottam... Aztán gyűjtöttem a diákoktól még háromszázat, és egy másikat is kiváltottam... Megmutassam a leveleit?

GREKOVA: Mi van magával?

PLATONOV: Azt hiszi megháborodtam? Nem, ez csak olyan... Lázás roham... Kérdezze meg Trileckijt...*(megfogja a vállát)* És ők is mind szeretnek engem ... Mind! Megsértem őket, volt ilyen, mégis... szeretnek... Például Grekovát is megsértettem, nekilöktem az asztalnak, mégis... szeret. De hiszen maga Grekova... Bűnös vagyok...

GREKOVA: Mije fáj?

PLATONOV: Az egész Platonov fáj. Mert maga, ugye, szeret engem? Szeret? De őszintén... Nem akarok semmit... csak annyit mondjon, szeret?

GREKOVA: Igen... *(a mellére hajtja a fejét)* igen...

PLATONOV: *(megcsókolja a fejét)*: Mind szeret... Ha meggyógyulok, majd elcsábítom... Régebben udvaroltam, mostanában csábítok...

GREKOVA: Nem érdekel... nekem nem kell semmi... nekem te is csak egy... ember vagy... Nem akarok tudni a többiekről! Tégy velem, amit akarsz... te... te vagy az egyetlen! *(sír)*

PLATONOV: Megértem Oidipusz királyt, hogy kiszúrta a saját szemét! Milyen alantas vagyok, és milyen töredelmesen beismerem az alantasságom! Menjen innen! Nem éri meg... Beteg vagyok... *(kibontakozik)* Mennem kell... Bocsásson meg, Marja Jefimovna! Megőrülök! Hol van Trileckij?

Belép Szofja Jegorovna

Tizenkettedik jelenet

Voltak, Szofja Jegorovna

Szofja Jegorovna odamegy az asztalhoz, és kutat valami után

GREKOVA: *(elkapja Platonov kezét) Csss...*

Szünet

Szofja Jegorovna fogja a pisztolyt, Platonovra lő, de elhibázza

(Grekova Platonov és Szofja Jegorovna közé áll) Mit művel?! (kiált) Jöjjenek! Jöjjenek ide gyorsan!

SZOFJA JEGOROVNA: *Eresszen... (megkerüli Grekovát és közvetlen közletről mellbe lövi Platonovot)*

PLATONOV: *Várjunk csak, várjunk... hogy is van ez? (összeesik)*

Beszalad Anna Petrovna

Tizenharmadik jelenet

*Voltak, Anna Petrovna, Ivan Ivanovics,
Trileckij és Vojnyicev, később Marko*

ANNA PETROVNA: *(kitépi Szofja kezéből a revolvvert, és a díványra löki őt) Platonov! (Platonovhoz hajol)*

Vojnyicev eltakarja az arcát, és az ajtó felé fordul

TRILECKIJ: *(Platonov fölé hajol, sietősen kigombolja Platonov kabátját): Mihail Vasziljics, hallasz engem?*

Szünet

ANNA PETROVNA: *Platonov, az isten szerelmére! Michel... Michel! Gyorsan, Trileckij...*

TRILECKIJ: *(kiált)*: Vízet!

GREKOVA: *(odanyújtja neki a kancsót)*: Mentse meg! Mentse meg őt! *(járáskál a színen)*

Trileckij iszik a kancsóból és félrehajítja

IVAN IVANOVICS: *(a fejéhez kap)* Hát nem megmondta, hogy meg fog halni? Meg is halt! Hát meg is halt! *(térdre ereszkedik)* Mindenható isten! Meghalt... Meg is halt...

Beszalad Jakov, Vaszilij, Kátya és a szakács

MARKO: *(bejön)* A békebírótól jövök...

Szünet

ANNA PETROVNA: Platonov!

Platonov felemelkedik, és végignéz rajtuk

Platonov... nincsen semmi baj... Igyon egy kis vizet!

PLATONOV: *(Markora mutat)* Adjatok neki három rubelt! *(visszaejti a fejét, és meghal)*

ANNA PETROVNA: Szedd össze magad, Szergej! Minden rendbe jön, Nyikoláj Ivanovics... Mindez elmúlik... szedjék össze magukat...

KÁTYA: *(Anna Petrovna lábához hajol)* Csakis én tehetek róla! Én vittem el a levelet! A pénzre ácsingóztam, asszonyom! Bocsásson meg nekem, szerencsétlennek!

ANNA PETROVNA: Legyetek erősek... Minek csüggedni? Ő most csak... rendbe fog jönni...

TRILECKIJ: *(kiált)* Meghalt!

ANNA PETROVNA: Nem, dehogy...

Grekoa leül az asztalhoz, egy papírost néz, és keservesen sír

IVAN IVANOVICS: Nyugodjék békében... Meghalt... Meghalt...

TRILECKIJ: Ennyi az élet – egy garas! Isten veled, Misa! Elveszett a garas! Mit bámulnak? Agyonlőtte magát! Vége a vidám társaságnak! *(sír)* Kivel fogok most inni a halotti torodon? Ó, mi nyomorultak! Nem tudtunk megmenteni Platonovot! *(feláll)* Apa, menj és mondd meg Szásának, hadd haljon meg ő is! *(meginog, odamegy Vojnyicevhez)* Hát, te meg mit keresel itt? Áh! *(megöleli Vojnyicevet)* Platoska meghalt! *(zokog)*

VOJNYICEV: Most mit csináljunk, Nyikoláj?

TRILECKIJ: Temessük el a halottakat, és hozzuk rendbe az élőket!

ANNA PETROVNA: *(lassan felkel és Szofja Jegorovnához megy)* Nyugodjon meg, Szofi! *(zokog)* Mit művelt? De... de azért nyugodjon meg! *(Trileckijnek)* Ne szóljanak semmit Alekszandra Ivanovnáknak, Nyikoláj Ivanics! Majd én elmondom neki! *(Platonovhoz megy és térdre ereszkedik mellette)* Platonov! Életem! Nem hiszem el! Nem hiszem el! Hogy haltál volna meg? *(megfogja a kezét)* Életem!

TRILECKIJ: Dologra, Szerjozsa! Segítsünk a feleségednek, aztán...

VOJNYICEV: Igen, igen, igen... *(odamegy Szofja Jegorovnához)*

IVAN IVANOVICS: Megfeledkezett rólunk az Isten... a bűneink miatt... a bűneim miatt... Miért bűnöztél, vén bolond? Pusztítottad Isten teremtményeit, részegeskedtél, káromkodtál, ítélkeztél mások felett... Nem tűrte tovább az Isten, és lesújtott.

VÉGE